

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

IX Всеукраїнська науково-практична
конференція

Тези доповідей
26 квітня 2018 р.

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ПРАВА

IX Всеукраїнська науково-практична конференція

**РЕФОРМУВАННЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ
ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Тези доповідей

26 квітня 2018 р.

Дніпро
2018

УДК 347.78(477)
Р 45

Організаційний комітет:

О.В. Пушкіна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри права – голова оргкомітету;

Т.С. Чебикіна, старший викладач кафедри права – заступник голови;

С.В. Несинова, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права.

Р 45 Реформування правової системи України в контексті розбудови правової держави та євроінтеграції: IX Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей, Дніпро, 26 квітня 2018 р. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 120 с.

ISBN 978-966-434-437-8

Збірник містить тези доповідей науковців, молодих вчених і студентів, у яких розглянуто питання реформування держави у різних галузях права в контексті євроінтеграції.

УДК 347.78(477)

Відповідальна за випуск:

Т.С. Чебикіна, старший викладач кафедри права.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів і не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

ISBN 978-966-434-437-8

© Університет імені Альфреда Нобеля,
оформлення, 2018

ЗМІСТ

Секція: Людина і держава

Макаренков О.Л. Сутність та зміст поняття «добročесність судді» у контексті антикорупційних трансформацій публічного права відкритого суспільства.....	5
Самбор М.А. Оскарження постанови у справі про адміністративні правопорушення: фундаментальні протиріччя у засадах провадження.....	8
Шкабаро В.М. Система функцій державного кордону.....	11
Палєєва Ю.С. Генеральні адвокати як додаткова категорія членів суду Європейського Союзу.....	13
Тодорошко Т.А. Проблеми правового регулювання діяльності приватних виконавців.....	14
Артюхова О., Матяш А. Щодо меж суддівського розсуду в адміністративному процесі.....	16
Біла А., Костючик А. Цифровий електронний підпис як захист від підробки електронного документа.....	18
Волошин Т., Курило Я. Переваги та недоліки спрощеного провадження в адміністративному процесі.....	20
Газарян Е., Закладний Б. Проблеми адвокатської етики.....	21
Градовська В. Проблеми реалізації принципу змагальності в адміністративному процесі.....	23
Гриценко М. Проблематика впровадження механізму «урегулювання спору між сторонами за участю судді».....	24
Ільєнко Д., Максимова М. Проблеми виконання судових рішень та шляхи їх подолання.....	26
Короткова О., Гаврилова Я. Проблеми правового регулювання адміністративно-процесуальної діяльності Національної поліції України.....	29
Левенець О., Плаксина В. Недосконалість правового регулювання процедури застосування примирення сторін в адміністративному процесі України.....	31
Роскоша А., Коссович А. Визначення нотаріусом обсягу цивільної дієздатності фізичних осіб.....	34
Саранча А., Маноїленко Д. Проблеми внедрения и проведения медиации в административном судопроизводстве Украины.....	36
Солодкий Д. Проблеми адвокатской морали.....	38
Соловьев В., Шахров С. Информационный метод как способ борьбы с коррупцией.....	40
Шкуренко В. Адміністративно-правові заходи забезпечення інформаційного правопорядку.....	42

Секція: Трудове право

Лежнєва Т.М. Трудо-правові засоби охорони комерційної таємниці (за проектом Трудового кодексу України).....	44
Черноп'ятов С.В. Про односторонній (простий) характер охорони трудових правовідносин.....	46
Прокіпець М. Правове становище та захист прав міноритаріїв в акціонерному товаристві.....	48
Бойчук Д., Мілько В. Аналіз штрафних санкцій за порушення трудового законодавства у 2018 році.....	49
Комарова В. Укладення трудового та цивільно-правового договорів: основні відмінності.....	52
Сердюк І., Сажка К. Особливості складання резюме.....	53

Секція: Цивільне право та процес. Сімейне право

Вишницька Є., Клімчук Ю. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Слабкі та сильні сторони нововведень	55
Грибовський Ф. Щодо міжнародно-правового питання захисту права інтелектуальної власності.....	57
Голивец В., Истратов Д. Актуальные проблемы заключения гражданско-правовых сделок в сети Интернет.....	59
Досич О., Безрук Д. Проблематика договору довічного утримання	61
Драгомерецька А. Шлюбний вік і готовність до вступу в шлюб	63
Ковальова В., Балацька К. Проблеми правового регулювання позбавлення батьківських прав.....	64
Либес А., Бохашвили А. Правовые основы выбора имени	68
Никифоров А., Богомол М. Електронні засоби доказування в цивільному процесі.....	69
Устинов А., Берковський Є. Норми протидії зловживанню цивільними процесуальними правами: теорія та практика.....	71
Ціваш А., Гончарова Т. Судовий збір. Переваги та недоліки сплати	75
Черненко А., Шевченко А. Мирова угода сторін у цивільному процесі	77
Чумаченко Ю., Лиманская И. Алименты	78

Секція: Криміналістика

Бикова Т., Нанкевич Ю. Проблемні питання призначення та проведення одорологічної експертизи.....	82
Кирпань Б. Криміналістична техніка: проблеми розвитку і вдосконалення у розслідуванні, розкритті і попередженні злочинів.....	83
Шеметенко В. Проблеми розслідування вбивств на замовлення	85
Шовак Д., Онуфрієнко С. Криміналістика у системі юридичних наук: сучасний стан та розвиток	86

Секція: Криминологія та попередження злочинності

Бочарова М. Наркоманія як одна з проблем розвитку сучасного суспільства	89
Головаха К. Віктимологічний аспект суїцидальної поведінки	91
Жара О. Особливості віктимологічної профілактики статевих злочинів	93
Іванова А., Гладка Ж. Кримінальна субкультура в місцях позбавлення волі та її вплив на пенітенціарну злочинність	95
Козаченко В.В., Семегіна Д. Недоліки у роботі загальноосвітніх шкіл як умова злочинності неповнолітніх.....	97
Пічко А. Проблеми боротьби та заходи попередження кіберзлочинності.....	100
Сушко П. Плюси і мінуси латентної преступності.....	102
Таран Д. Деякі аспекти політики України щодо протидії корисливій насильницькій злочинності та проблеми в її застосуванні	104

Секція: Основи медичного права

Кирильченко Д. Проблематика медичних оглядів та порушень при переведенні на легшу роботу за станом здоров'я	106
Короткий А., Чайка О. Проблеми медичної реформи в Україні	107
Мамонова Ю., Артемчук Н. Правове регулювання абортів	110
Никитін В., Яківченко М. Проблеми надання психіатричної допомоги в Україні... ..	112
Щербина К., Лунько Є. Проблеми правового регулювання сурогатного материнства	115
Якимашенко О. Социологические проблемы вакцинации в современной Украине	117

О.Л. Макаренко

*кандидат юридичних наук, доцент
Запорізького національного університету*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУДДІ» У КОНТЕКСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ВІДКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА

Антикорупційні трансформації публічного права відкритого суспільства актуальні для усіх країн, що демонструють перманентний соціальний прогрес. Перетворення цієї частини правової системи спрямовані на попередження і/або припинення у професійній діяльності виборних і призначуваних посадових осіб органів публічної влади корупційної поведінки, найбільш поширеними проявами якої стають: конфлікт інтересів, насамперед суміщення роботи в органах публічної влади, політичної діяльності з підприємницькою діяльністю; неправомірне збагачення, підкуп цих осіб, здійснення тиску на них або на бізнес, з метою ухвалення певних рішень або переходу права власності на активи до іншої особи; незаконне лобювання інтересів окремих осіб або бізнес-структур; інше використання своїх публічно-правових повноважень в особистих інтересах. Для судової гілки влади такі перетворення набувають виключно важливого значення (порівняно з парламентом і виконавчою гілкою влади), оскільки судді виконують унікально високу соціальну місію – формують єдину соціальну інституцію, що здатна вирішити правові спори (непорозуміння громадян між собою), які виникають внаслідок недоліків (об'єктивних і суб'єктивних) роботи інших гілок влади. У системі складних взаємозв'язків означених вище трансформацій поняття «добročесність судді» ключове. І, як зазначено у аб. 5 п. 3 Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015, що на сьогодні система правосуддя не виконує поставлені перед нею завдання на належному рівні, у т. ч. через розповсюдженість корупційних явищ у сфері правосуддя; аб. 27 п. 3, функціонування прокуратури та кримінальної юстиції як суміжних правових інститутів також має свої недоліки, зокрема малорозвинені інструменти внутрішнього та зовнішнього контролю в рамках боротьби з корупцією. Відповідно трансформації (реформування) системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів здійснюватиметься з-поміж іншого за напрямом підвищення рівня ефективності роботи судових та правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю та випадками корупції (аб. 12 п. 4), підвищення прозорості діяльності суддів та рівня їх відповідальності за рахунок розробки відповідних механізмів контролю за доброчесністю, зокрема, надання суддями та членами родини суддів розширених декларацій про майновий

стан, доходи та видатки, упровадження пропорційних санкцій за неподання або подання неповної чи недостовірної декларації, у тому числі через ефективну систему заходів щодо судді, який підозрюється в корупційних діях, чітке нормативне регулювання інституту функціонального імунітету судді; забезпечення дієвого й ефективного розслідування корупційних та інших серйозних правопорушень, скоєних суддями (п. 5.3); розробка внутрішніх механізмів підвищення відповідальності і протидії корупції в судовій системі та органах прокуратури (п. 5.10).

Практична актуальність порушеної теми знайшла своє відображення у роботах багатьох вчених: С. Глущенко, В. Іванюка, В. Федорович; А. Кулібаби (поняття доброчесності як ключовий критерій у процесі добору на посаду суддів), В. Кравчук, В. Кравчука (громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів), М. Щирби (ознаки трансформації прав людини в умовах глобалізації суспільства), М. Савчина (методологія юридичних досліджень у сфері публічного права), С. Івасенка (запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах: організаційно-управлінський аспект) та іншими науковцями. Хоча низка питань з цієї проблематики, у т. ч. порушених у темі цієї роботи, залишилась недостатньо повно дослідженою та виявляє свою теоретичну актуальність для подальшого розкриття.

За В. Федорович, поняття «доброчесність» є словосполученням двох окремих слів – добро та чесність, як необхідних базових принципів діяльності кожного судді. Доброчесність в діяльності судді – це необхідна морально-правова складова соціальної діяльності судді, яка визначає межу і спосіб його поведінки, що базується на дотримуванні етичних принципів і правил поведінки судді, шанобливого відношення до громадян та чесності у способі власного життя, виконанні своїх професійних обов'язків та розпорядженні державними ресурсами. Основні риси доброчесної поведінки у сфері професійної діяльності судді: професійна честь; гідність;справедливість; тактовність; професійний обов'язок. А ключовими категоріями цієї діяльності стають професійна моральна свідомість, моральна самосвідомість, моральна норма, моральні принципи, моральна діяльність,вчинки; морально-професійні відносини; моральна культура. С. Глущенко наголосила, що ефективність правосуддя залежить насамперед від особистих чеснот судді. Із цим питанням тісно пов'язана власне доброчесність, яка вважається позитивною моральною властивістю, високою моральністю людини. Вона доречно звернула увагу, що ще за часів Античності та в наступні епохи мислителі переймалися порушеною проблемою: Сократ вважав, що чесноти, справедливість найцінніші у світі, так само як право й закони; Фулідід – де за доброчесність дають найвищу нагороду, там урядують найкращі люди; Аристотель – від природи людині дано в руки зброю – розсудливість і чеснотливість; І. Бентам – доброчесність –це протилежність користі, корисності, це пожертва власними інтересами заради спільної користі; Дж. Мур – критерій етичного значення поняття «доброчесність»той самий,що й поняття «обов'язок». Тому доброчесність – це глибока категорія, яка містить всі сторони моральності та, по суті, є трансформацією добра в професійну етичну сферу. Поеднання моральності та добра дає можливість окреслити правову площину доброчесності особи, а саме правові виміри компетентності,вимогливості до себе, безкорисливості, чесності, твердості,

добросовісності. Це є основою професійного портрету судді, його психологічної готовності до здійснення правосуддя на тлі принципу верховенства права, що конкретизується, за влучними словами М. Козюбри, в ідеях законності, юридичної визначеності, рівності всіх громадян перед законом, недискримінації, доступу до правосуддя, незалежності правосуддя, пропорційності, обмеження дискреційних повноважень органів виконавчої влади та багатьох інших.

Законодавче впровадження критерію «добročесності судді» за умови відсутності визначення цього поняття, чітких і вичерпних процедур встановлення відповідності цьому поняттю кандидатів на посаду судді та вже призначених на посади суддів зумовлює проблему ефективності його дії у системі механізмів антикорупційних трансформацій публічного права відкритого суспільства. Створення формально-визначених норм з питань організації судової влади та залучення до неї найбільш добročесних і здібних людей неможливе без розуміння їхньої природи та сутності тісно пов'язаних із ними соціально-правових явищ: правосуддя, справедливості, неупередженості, рівноправності, свободи, держави, публічної влади, прав людини та низки інших. Повне розуміння досліджуваної нами загальнотеоретичної природи правового явища вимагає з'ясування змісту не тільки його статичних елементів (сутності та змісту), але й його динамічного розвитку впродовж чіткого визначених проміжків часу, внутрішніх взаємозв'язків, закономірностей і тенденцій цього розвитку як цього явища самого по собі, так й у його тісних зовнішніх суттєвих взаємозв'язках з іншими соціально-правовими явищами.

В рамках теми нашої роботи звертаємо увагу на те, що «добročесність» не існує окремо від інших морально-правових характеристик людини, усі їхні загальні закономірності виникнення, функціонування і розвитку поширюються також щодо цього окремо взятого феномену. Тобто розуміння природи досліджуваної якості відбувається за рахунок відомостей про зазначені закономірності морально-правових рис людини як таких у цілому. Із цих загальних рис морально-психологічного портрету людини виникає матриця окреслення специфічних рис «добročесності судді» в контексті природно-правового підходу, а саме: вірність відчуття свого соціального покликання, розуміння змісту своєї гідності як сукупності унікальних особистісних властивостей та інші. Ці базові психологічні риси, що розкривають моральні, естетичні, інтелектуальні, вольові, чуттєві (емоційні) та інші виміри особистості судді стають основою для професійних якостей, які формуються у особистості історично під час соціалізації в межах функціонуючих в країні інститутів. Враховуючи зміст функцій судді, серед зазначених якостей важливими стають виключне тонке та загострене відчуття справедливості та можливостей її забезпечити, врівноваживши суперечливі інтереси сторін; проникливе й глибоке мислення; виключна витримка й здатність співчувати та відчувати. При цьому такі риси в історичній перспективі виявляють послідовність та закономірність їхнього розвитку, зокрема, у вигляді отримання належного загартування почуттів, емоцій, інтелекту і волі під час соціалізації, у т. ч. здійснення юридичної практичної діяльності. Органічність нашарування на особистісні якості потрібних для судді професійних якостей, природа та зміст останніх, прийнятні комбінації таких нашарувань, прогнози динаміки розвитку особистості та професіона-

ла в різних критичних умовах провадження правосуддя та здійснення інших функцій судової влади, оцінки реакцій на неправомірні спокуси свідомості майбутнього судді і подальші її трансформації стають очевидними тільки під час спроб дослідника встановити природність переходів якостей з одних станів в інший, кількості у якість і т.п.

Отже, добросовісність судді в умовах антикорупційних трансформацій публічного права відкритого суспільства ключова якість особистості, яка професійно здійснює правосуддя та виконує інші суміжні функції (інтерпретаційну, судового контролю, виховну та ін.), що характеризує природу її душі як добру і чесну, домінуючу у будь-яких суттєвих практичних виявах результатів роботи і трансформацій інтелекту, волі, почуттів, емоцій і/або їхніх комбінацій. Практична реалізація суб'єктивної можливості людини на добросовісну професійну самореалізацію у суддівській діяльності передбачає розвиток через систему соціальних інститутів сукупності особистісних та професійних якостей на рівні, який дозволяє цілком обґрунтовано стверджувати, що претендент на суддівську посаду або діючий суддя найкращим чином, порівняно з усіма іншими, буде виконувати / виконує високу соціальну місію судді у суспільстві, і своїм добросовісним прикладом надихає своїх колег та інших громадян діяти в межах чинного правопорядку, а у підсумку в межах своєї відповідальності сприяє соціальному поступу у вигляді антикорупційних та інших позитивно-перспективних трансформацій публічного права відкритого суспільства. Такі твердження повинні бути засновані як на об'єктивно існуючих правових реаліях становлення особистості, так й стати результатом максимально адекватної оцінки з боку членів кваліфікаційної комісії, що проводить відбір кандидатів на посаду судді та подальшу оцінку їхньої добросовісності під час професійної діяльності.

М.А. Самбор

*кандидат юридичних наук,
начальник сектора моніторингу Прилуцького відділу поліції*

ОСКАРЖЕННЯ ПОСТАНОВИ У СПРАВІ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРОТИРІЧЧЯ У ЗАСАДАХ ПРОВАДЖЕННЯ

Оскарження рішення, у тому числі й рішення у справі про адміністративне правопорушення є унікальним засобом не лише захисту прав, свобод та інтересів конкретної особи, а зняттям, яке справляє неабиякий вплив на цілісну систему законності, дотримання прав, свобод та інтересів людини і громадянина, а звідси й утвердження верховенства права у суспільстві, формування уяви про державу, як правову державу.

Главою 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачено оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення. Право на оскарження такої постанови надається виключно двом учасникам: особі, щодо якої її винесено, а також потерпілому (ст. 287 КУпАП). У зв'язку із цим цікавим є положення ч. 1 ст. 250 КУпАП, норма якої надає право прокуророві, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адмі-

ністративне правопорушення, оскаржувати постанову в справі про адміністративне правопорушення.

З огляду на все цікавим є положення ст. 288 КУпАП, нормами якої визначаються порядок оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення, а саме те, що оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду визначається Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими КУпАП, тобто питання, що є безпосереднім предметом регулювання норм КУпАП – оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення, стає відсильною нормою до КАС України, а власне норми КУпАП замість субсидіарного використання норм КАС України, самі стають субсидіарними нормами для КАС України.

Очевидно, що особа має звернутися до адміністративного суду за визнанням дій посадових осіб під час винесення постанови по справі про адміністративне правопорушення протиправними та скасування індивідуального акта чи окремих його положень. У відповідності до ст. 2 КАС України зокрема у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийнятні (вчинені) вони: обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); безсторонньо (неупереджено); пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія). Однак, як можна вести мову про перевірку таких обставин, коли останні не є імперативно встановленими законодавчими вимогами КУпАП та тих підзаконних актів, які мали б бути ухваленими на розвиток норм КУпАП. Адже такі принципи як обґрунтованість, вмотивованість не характерні для проваджень у справах про адміністративні правопорушення, зокрема у тих справах, які розглядаються у позасудовому порядку. Ураховуючи положення ч. 2 ст. 258 КУпАП щодо не складання протоколу у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі та системно підходячи до розуміння положень ч. 5 ст. 258 КУпАП, можна зробити висновок про те, що головним доказом винуватості особи є визнання нею своєї вини у вчиненні правопорушення, і жодних інших доказів поліцейському для притягнення особи до відповідальності непотрібно, особливо, коли сама форма постанови не містить застережень про наявність у особи бажання оспорювати допущене порушення і адміністративне стягнення. Звідси можна зробити висновок взагалі про те, що країна повертається у поліцейську державу часів сталінізму – 30-40 роки ХХ ст., коли головним доказом винуватості визнавалося щиросердне зізнання особи.

Важливо зазначити, що суттєвим під час оскарження є не стільки з'ясування суті та доказів самого правопорушення, оскільки оскаржується у порядку КАС України не лише факт того чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для

передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ст. 280 КУпАП), а саме оскаржуються рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень під час провадження у справі про адміністративне правопорушення та чи прийняті (вчинені) вони у відповідності до засад судочинства. Аргумент на користь того, що КАС України регулює виключно процесуальну сторону оскарження, а предметом оскарження є саме ті обставини, що зазначені у ст. 280 КУпАП, є непереконливим та не може бути ключовим. Адже самі норми КУпАП, зокрема ті, що заключні у ст. 288 КУпАП вказує на те, що постанова по справі про адміністративне правопорушення оскаржується у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України й лише як застереження, зазначається, що таке оскарження здійснюється особливостями, встановленими КУпАП.

Крім того, думається, важливим є перевірка належності та допустимості доказів по справі про адміністративне правопорушення. І знову маємо зауважити, що такі засади доказування у справі про адміністративне правопорушення, як належність та допустимість у нормах КУпАП не передбачено. У зв'язку із цим, на наш погляд, виникає необхідність застосування аналогії закону, зокрема норм Кримінального процесуального кодексу України. У контексті всього сказаного надзвичайно цікавою є норма, що міститься у п. 1 ч. 1 ст. 112 КАС України про те, що учасники справи мають право подати до суду висновок експерта у галузі права щодо застосування аналогії закону чи аналогії права. Незважаючи на те, що висновок експерта у галузі права не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду, останній, на наш погляд, є надзвичайно актуальним у розрізі того, що КУпАП значний обсяг адміністративно-деліктних відносин не урегулює, що зумовлює необхідність застосування у тому числі й аналогії права чи аналогії закону.

Вважаємо, що під час оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення першочерговим завданням є перевірка саме перевірки законності дій суб'єктів владних повноважень, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення, ухвалення таких рішень обґрунтовано та мотивовано з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, а вже потім вести мову про перевірку тих обставин, що були предметом дослідження у справі про адміністративне правопорушення, перелік яких визначений у ст. 280 КУпАП. вважаємо, що навіть відсутність обґрунтованого та мотивованого рішення по справі про адміністративне правопорушення має стати підставою для скасування судом постанови по справі про адміністративне правопорушення. Переконані, що такий підхід буде виправданим з точки зору верховенства права, як фундаментального принципу адміністративного судочинства, проголошеного у ст. 8 Конституції України, ст.ст. 2, 6 КАС України, з метою захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від будь-яких (навіть самих незначних) порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Лише такий підхід забезпечить поступальний хід до утвердження законності у діях посадових осіб органів влади та управління та їх екстравертного спрямування на охорону та захист прав і свобод громадян,

а не задоволення власних корпоративних інтересів, у тому числі пов'язаних із створенням удаваного благополуччя населення у адміністративно-делікатній сфері.

Підсумовуючи вищевикладене вважаємо за необхідне зазначити, що оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення, має стати ключовою процедурою забезпечення законності дій уповноважених органів та їх посадових осіб під час розгляду справ про адміністративні правопорушення та охорони і захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

В.М. Шкабаро

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

СИСТЕМА ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Під функціями державного кордону необхідно розуміти роль, яку виконує державний кордон по відношенню до державної території та всієї держави, а також у забезпеченні державних та суспільних потреб.

Функції державного кордону, їх типологія та значення переважно досліджувалися вченими-географами. Науковими дослідженнями визначена ціла множина функцій, що виконує державний кордон.

У системі географічних наук виділяють бар'єрну, контактну та фільтруючу функції (основні функції). У наукових джерелах виділяють також функції віддзеркалення, регулювання, відділення та порівняння, які називають додатковими функціями державного кордону. Названі основні та додаткові функції у наукових джерелах деякі дослідники називають міжнародно-політичними функціями державного кордону.

Вважається, що на відміну від додаткових, основні функції виключають одночасну наявність одна одної, але відображають еволюцію розвитку прикордонних відносин, а додаткові функції дозволяють більш ретельно встановити зв'язок між основними функціями державного кордону та окремими процесами і явищами у державі.

Дмитрієва С.І. бар'єрність і контактність відносить до головних функціональних характеристик кордону. Бар'єрність кордону визначається сукупністю умов та факторів, що ускладнюють транскордонне сполучення. Під контактністю як однією з головних функціональних характеристик державних кордонів розуміється сукупність умов та факторів, що сприяє транскордонному сполученню, розвитку взаємовигідних економічних та культурних зв'язків, виражається у провідності національних кордонів для переміщення через них товарів, людей, фінансів, інформації. Фільтруюча функція полягає у прозорості кордонів для одних потоків (категорій людей, товарів), і, навпаки, непрозорості для інших, тобто кордон регулює потоки на свою територію і зовні.

Під функцією відображенням розуміється відтворення у функціях кордонів особливостей політичного ладу, державного устрою, рівня економічного, соціального і культурного розвитку країни. Функція відділення

полягає в диференціації однієї етнічної, соціальної чи культурної групи від іншої, збереженні й підтримці відмінностей і різноманітності. Регулююча роль кордону полягає в підтримці певного економічного режиму, рівноваги на державній території. Функція зіставлення виражається в тому, що існування кордонів дозволяє підтримувати у світових економічних та інших відносинах елементи конкуренції, зокрема зіставляти стримування, переваги і невідгоди виробництва тих чи інших товарів у різних країнах.

Чималу увагу функціям державного кордону приділено у наукових роботах з транскордонного співробітництва. Вважається, що «кордон містить подвійну концепцію: в один і той же час він може слугувати чинником, що розділяє різні політично-інституціональні системи, і чинником, що забезпечує контакт між різними соціальними колективами». Таким чином, виконуючи водночас розділяючу і контактну функції, кордони виконують роль бар'єру (превалюючими є фактори відокремлення і закритості, також ефект економічної ізоляваності), фільтру (кордон у цілому є відкритим, але виконує фільтруючі функції згідно із завданнями національної політики) і, зрештою, відкритий кордон, де домінуючою є контактна функція і здійснюється транскордонне співробітництво як складова інтеграційного процесу.

З іншої точки зору, в широкому розумінні кордони мали та мають три основні функції: військову (бар'єр для іноземної військової агресії); економічну (бар'єр для вільного руху товарів); цивільну (бар'єр для вільного переміщення людей).

У наукових джерелах існує також інший поділ функцій державного кордону. Виділяється політична функція (лінія розмежування національних суверенітетів), оборонна функція, воєнно-стратегічна функція.

У науці існує й інший підхід до видів функцій державного кордону, за яким кордони виконують три тісно пов'язані функції: кордони встановлюють межі державного суверенітету; вони розділяють у просторі символічні співтовариства, тобто держави, кожна з яких має власний прапор, гімн, історію, інститути, що породжують для її громадян специфічні права та обов'язки; кордони розділяють у просторі своє (тобто національну територію) та чуже (сусідню державу, а потім і весь світ).

Зрозуміло, що функції кордону не є стабільними, вони підвладні змінам.

Кордони є складним суспільним явищем, пов'язаним із фундаментальними основами політико-територіальної організації суспільства. Зміна функцій кордонів є важливим показником соціально-економічної територіальної диференціації та інтеграції.

Функції та значення кордонів в житті держави і суспільства – предмет і результат дискусій та компромісів. Роль кордонів по-різному інтерпретується різними соціальними групами. Соціальні уявлення про кордони багато у чому морфологізовані та є найважливішим елементом етнічної та політичної (національної) ідентичності. Морфологія і функції державних кордонів залежать від лояльності громадян своїй державі, а вона – від етнічної та політичної ідентичності населення з обох сторін кордону. Проблема ідентичності нерозривно пов'язана з аналізом функцій держави. З цього випливає проста політична формула: якщо немає стабільної політичної ідентичності, немає й стійких кордонів, стабільної території, немає стабільної держави або іншої політичної одиниці в цілому .

Отже, державний кордон виконує багато функцій: бар'єрна, контактна та фільтруюча функції; функції віддзеркалення, регулювання, відділення та порівняння; політична, економічна, цивільна, військова, оборонна функції тощо. Функції державних кордонів пов'язані із розвитком самої держави. Через функції, що властиві державному кордону, розкривається сутність самого державного кордону.

Ю.С. Палєєва
*старший викладач кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ГЕНЕРАЛЬНІ АДВОКАТИ ЯК ДОДАТКОВА КАТЕГОРІЯ ЧЛЕНІВ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Історія генеральних адвокатів бере початок із судової системи середньовічної Франції. Існувала посада, яка за своїми функціональними характеристиками частково нагадувала сучасних генеральних адвокатів. Цей термін не має нічого спільного із традиційною професією адвоката.

Згідно статті 19 (колишня 9 F) Договору про Європейський Союз від 7 лютого 1992 року (зі змінами та доповненнями від 13 грудня 2007 року) Судові допомагають вісім генеральних адвокатів. На запит Суду Рада може одностайно ухвалити рішення про збільшення кількості генеральних адвокатів, але до недавнього часу ця кількість була незмінною.

У статті 222 Договору про заснування Європейської Спільноти від 25 березня 1957 року, у редакції від 01.01.2005 року вказано, що обов'язок генерального адвоката полягає в тому, щоб цілком неупереджено та незалежно подавати у відкритому суді обґрунтовані позиції у справах, що потребують його участі згідно з положеннями Статуту Суду. Слід зазначити, що генеральні адвокати мають заслужений авторитет. Їх якісний та ґрунтовний аналіз справи є цінним джерелом інформації про право та стан доктрини. Суддів та генеральних адвокатів Суду належить добирати з осіб, чия незалежність поза сумнівом, а кваліфікація задовольняє вимоги призначення на найвищі судові посади в їхніх країнах, чи які є юристами знаної компетентності.

Призначаються за спільної згоди урядів держав-членів на строк шість років.

Часткове оновлення складу генеральних адвокатів, яке відбувається кожні три роки, зачіпає кожного разу чотирьох генеральних адвокатів (ч.2 ст.9 Протокол №3 про Статут Суду Європейського Союзу від 17.04. 1957 року, у редакції від 13.12. 2007 року). Судді та генеральні адвокати, чії повноваження закінчилися, можуть бути призначені знову (Стаття 19 (колишня 9 F) Договору про Європейський Союз).

Кількість справ, які розглядаються судом обчислюється сотнями. На кожну справу повинен бути призначений генеральний адвокат. Висновок генерального адвоката це свого роду альтернативний проект рішення Суду. Основний готує суддя-доповідач. У разі, коли Суд вважає, що справа є виключно важливою, він може, заслухавши генерального адвоката, вирішити передати справу на розгляд пленуму.

Коли, на думку Суду, справа не піднімає ніякого нового питання права, Суд, заслухавши генерального адвоката, може вирішити, що справа буде розглядатися без висновків генерального адвоката (ч.5 ст.20 Протоколу №3 про Статут Суду Європейського Союзу від 17.04. 1957 року, у редакції від 13.12. 2007 року). Критерії відбору подібних справ, а також порядок призначення генеральних адвокатів встановлюються в процесуальному регламенті Трибуналу.

Якщо з якої-небудь особливої причини генеральний адвокат вважає для себе неможливим брати участь у вирішенні чи вивченні конкретної справи, він повідомляє про це Голові.

Донедавна, корпус генеральних адвокатів налічував 8 чоловік. Було встановлено наступне правило: п'ять (тепер шість) генеральних адвокатів призначаються з числа громадян п'яти найбільших країн Європейського Союзу - Велика Британія, Німеччина, Іспанія, Італія, Франція і – вперше – Польщі. Інші три (тепер п'ять) вакансії замінювалися громадянами інших країн у порядку ротації. Як показувала практика, цього числа було явно недостатньо, у зв'язку з кількістю справ, які надходили до Суду. У зв'язку з цим у спеціальній Декларації №38, доданої до Заключного акту Міжурядової конференції з підготовки Лісабонського договору 2007 року, державичлени були згодні з можливістю збільшення числа генеральних адвокатів.

Перший генеральний адвокат обирається відповідно до процесуального регламенту Суду з числа генеральних адвокатів. В його обов'язки входить розподіл справ між генеральними адвокатами для підготовки мотивованих висновків, а також додаткові обов'язки, передбачені процесуальним регламентом.

Перед вступом на посаду кожен генеральний адвокат на відкритому засіданні Суду повинен принести перед Судом присягу про те, що буде здійснювати свої функції повністю неупереджено і сумлінно, і що він ні в чому не розголосить таємницю наради суддів.

Корпус генеральних адвокатів користується імунітетом від юрисдикції, дія якого продовжується і після припинення їх функцій.

Судді, генеральні адвокати і Секретар зобов'язані проживати за місцезнаходженням Суду (Люксембург).

Таким чином, у зв'язку зі змінами і доповненнями Лісабонської угоди про внесення змін в Угоду про Європейський Союз й Угоду про заснування Європейської Спільноти була збільшена кількість генеральних адвокатів. Вважаю, що кількість справ, яка розглядається Судом невпинно зростає. Очевидно, що в подальшому кількісний склад генеральних адвокатів також зростає. Разом з тим, характеристика правового статусу залишилася без змін.

Т.А. Тодорошко

*старший викладач кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ

Інститут виконавчого провадження знаходиться на стадії постійного реформування. В Україні Законами «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про ви-

конавче провадження» від 02.06.2016 р. заснований інститут приватних виконавців.

Як інформує Інформаційне агентство «Інтерфакс-Україна» міністр юстиції України Павло Петренко заявив, що система і виконавці мотивовані працювати на результат: загальний показник становить близько 15-18% - це серйозний сигнал ефективності реформи.

Він нагадав, що три роки тому частка виконуваних судових рішень становила всього 4-5%, а в минулому році вона зросла до 5-8%.

П.Петренко додав, що в окремих областях цей показник вже досяг 25% або майже 30%, що, однак, ще істотно нижче за показник європейських країн - 60-80% (<http://interfax.com.ua/news/general/430317.html>).

Як бачимо зі статистики гостро стоїть таке питання як виконання рішень. Виграти справу в суді не означає, що воно буде виконано виконавцями.

Згідно статті 1 Закону «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» примусове виконання судових рішень і рішень інших органів покладається на органи державної виконавчої служби та у визначених Законом України «Про виконавче провадження» випадках - на приватних виконавців.

Приватний виконавець відповідно ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» може здійснювати наступні рішення на підставі документів:

1) виконавчих листів та наказів, що видаються судами у передбачених законом випадках на підставі судових рішень, рішень третейського суду, рішень міжнародного комерційного арбітражу, рішень іноземних судів та на інших підставах, визначених законом або міжнародним договором України;

2) судові накази;

3) ухвал, постанов судів у цивільних, господарських, адміністративних справах, справах про адміністративні правопорушення, кримінальних провадженнях у випадках, передбачених законом;

4) виконавчих написів нотаріусів;

5) посвідчень комісій по трудових спорах, що видаються на підставі відповідних рішень таких комісій та інші.

Але згідно статті 5 Закону України «Про виконавче провадження» поноваження приватного виконавця достатньо звужені. Так він не може виконувати наступне:

1) рішення про відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною;

2) рішення, за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 відсотків, та/або які фінансуються виключно за кошти державного або місцевого бюджету;

3) рішення, за якими боржником є юридична особа, примусова реалізація майна якої заборонена відповідно до закону;

4) рішення, за якими стягувачами є держава, державні органи;

5) рішення адміністративних судів та рішень Європейського суду з прав людини;

6) рішення, які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності;

7) рішення про виселення та вселення фізичних осіб;

8) рішення, за якими боржниками є діти або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена;

9) рішення про конфіскацію майна;

10) рішення, виконання яких віднесено цим Законом безпосередньо до повноважень інших органів, які не є органами примусового виконання;

11) інших випадків, передбачених цим Законом та Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Протягом першого року зайняття діяльністю приватного виконавця, приватний виконавець не може здійснювати примусове виконання рішень за якими сума стягнення становить двадцять та більше мільйонів гривень або еквівалентну суму в іноземній валюті .

Таким чином ця стаття обмежує повноваження приватних виконавців.

Органи державної виконавчої служби перевантажені. Це також впливає на якість і несвоєчасне виконання судових рішень.

Згідно інформації розміщеної на сайті «Інтернет-проект Приватні виконавці» (<https://pv.net.ua/?p=258>) більше року в Україні діють норми, якими було запроваджено інститут приватного виконання, а в Єдиному реєстрі приватних виконавців досі нараховується лише 100 виконавців. Водночас, кількість працюючих державних виконавців невпинно продовжує скорочуватись. Попередній іспит, що відбувся 26.03.2018, складала безпрецедентно мала кількість претендентів – лише 8 осіб, з яких успішно його склали лише троє.

Звертаючи увагу на вище викладене, необхідно вирівняти вимоги до державних та приватних виконавців. Це дозволить зацікавити юристів роботою приватного виконавця та збільшить їх чисельність.

О. Артюхова, А. Матяш

*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ЩОДО МЕЖ СУДДІВСЬКОГО РОЗСУДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Питання щодо меж суддівського розсуду в адміністративному процесі є дискусійним тривалий час багатьох вчених. Це питання зумовлене тим, що без меж суддівського розсуду неможливе справедливе правосуддя.

У юридичній літературі традиційна позиція, згідно з якою межі суддівського розсуду мають бути чіткими, жорстко встановленими межами вибору, вийти за які суддя не має права, аби не порушувати законодавство .

Питання оптимізації меж такого розсуду набуває особливої уваги у зв'язку з тим, щоб, з одного боку, кваліфікований та добросовісний суддя мав якомога ширші можливості щодо максимального врахування обставин конкретної справи, а з іншого – некваліфікований чи недобросовісний суддя не міг би неналежно реалізовувати або зловживати наданим йому розсудом. Звичайно за допомогою одного чинника неможливо запобігти свавілля та зловживанням з боку суддів, тому вчені, характеризуючи елементний склад системи суддівського самообмеження, пропонують виділяти різні її компоненти.

Так, А. Барак поділяє обмеження суддівського розсуду на процедурні та матеріальні: перші – це неупередженість самого судді, справедливість стосовно сторін під час судового процесу; другі ж зводяться до того, що суддя повинен застосовувати свій розсуд розумно.

С. Шевчук обґрунтовує внутрішні (суб'єктивні) та зовнішні (об'єктивні) чинники суддівського обмеження, де перші визначаються професійним досвідом, особистістю судді, його відчуттям права, а другі – глибоко укорінені в самій природі судового процесу, коли діяльність судді обмежена процесуальними кодексами, принципами здійснення судочинства (законність, диспозитивність, публічність тощо), судовими прецедентами, висновками вчених, рішеннями асамблеї .

Г. Мельник зауважує, що межами суддівського розсуду є об'єктивні та суб'єктивні критерії правомірності прийнятого дискреційного рішення: до перших, тобто тих, які мають об'єктивний зовнішній вияв, належать правові норми, узагальнення судової практики, рішення між сторонами, а до других, зокрема тих, які не мають чіткої зовнішньої об'єктивації, на думку дослідника, варто зарахувати принципи права та критерії справедливості, відображені у правосвідомості судді; концепцію праворозуміння, притаманну судді, котрий розглядає справу; розуміння суддею власної ролі у правовій системі, соціального та політичного ефекту ухваленого ним рішення; самі суспільні відносини, які необхідно врегулювати шляхом ухвалення судового рішення; тенденції судової практики з певних категорій спорів; загальний зміст законодавства щодо певного питання, його суть та спрямування; ступінь обґрунтованості кожного з можливих варіантів рішення тощо .

На думку, В.М. Мартишкіна уникнути небезпеки суб'єктивізму і свавілля можливо, ввівши суддівський розсуд у певні правові обмеження: процедурні (морально-правові) та матеріальні.

До морально-правових меж судового розсуду належать такі категорії, як справедливість, добросовісність, розумність.

Справедливість як морально-правова межа судового розсуду проявляється в незалежності та неупередженості суду і є запорукою відновлення порушеного права тією мірою, яка співмірна характеру і ступеню порушення.

Сумлінність як морально-правова межа судового розсуду виражається в необхідності відповідності суду таким вимогам, як: чесність, правдивість, совісність, усвідомлення обов'язку тощо. Розумність як морально-правова межа судового розсуду характеризується співвідношенням власних уявлень судді про "розумність" з думкою про неї так званого "середнього судді", котрий здійснює свої обов'язки і приймає рішення з урахуванням справедливості юридичних розпоряджень.

Основоположний характер правових меж розсуду полягає в тому, що суд зобов'язаний прийняти рішення на основі правової норми, його розсуд при цьому виявляється в тлумаченні норми права й обмежений як змістом самої норми, так і певними техніко-юридичними засобами її застосування .

У світлі сказаного особливого значення набуває у процесі розсуду особа судді, його моральні якості (чесність, добросовісність, почуття обов'язку, справедливості) підкріплюються нормами чинного законодавства .

Крім того, як правильно зазначає В.В. Рожко, судовий розсуд пов'язаний з поняттям внутрішнього переконання судді. Останнє поняття також є правовою категорією, хоча і відображає суб'єктивну розумову ді-

ьяльність судді. При цьому очевидно, що розумова діяльність суду не може бути описана нормативними актами і абсолютно недоступна для стороннього спостерігача. Залишається покладатися лише на компетентність того чи іншого судді. Зі сказаного випливає, що судді з різним досвідом, різними поглядами на життя в тій самій судовій колізії можуть винести різні рішення, іноді навіть прямо протилежні. Отже, скільки суддів, стільки й думок. Дійсно, здійснити вплив на правосвідомість судді законодавчим шляхом неможливо. Саме тому, наприклад, при виборі виду і розміру покарання неможливо добитися призначення різними суддями у всіх випадках однакових або схожих покарань за одні і ті ж самі адміністративні проступки при схожих обставинах справи і характеристиці особи.

Підсумовуючи вище викладене можна зробити висновок, що правильне використання меж суддівського розсуду в адміністративному процесі сприяє забезпеченню принципу верховенства права при здійсненні судочинства, вибору оптимального варіанта за стосування певної процесуальної норми у спірних процесуальних правовідносинах, ефективності судочинства, слугує гарантією процесуальних прав учасників судочинства, справедливого розв'язання спору або вирішення спірного правового питання.

А. Біла, А. Костючик

*студентки III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ЦИФРОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДПИС ЯК ЗАХИСТ ВІД ПІДРОБКИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТА

Вибір вищезазначеної теми пояснюється тим, що на сьогоднішній день, досить значний розвиток комунікацій в нашому житті обумовлений появою нової галузі суспільних відносин, предмет якої становить електронний обмін даними. У зазначеному обміні учасниками можуть бути як громадяни, так і органи державної влади, а також комерційні організації, і ті, що не є комерційними в взаємовідносинах.

Значне місце у повсякденні серед відомих засобів займає електронний цифровий підпис. Він завдяки спеціальному програмному забезпеченню підтверджує, що інформація є достовірною, також реквізити та факт підписання документа певною особою.

Електронним документом є документ, де інформація визначена у вигляді електронних даних. Вона включає в себе обов'язкові реквізити у документі. Для того, щоб ідентифікувати, хто є автором певного електронного документа може бути використовуваним підпису у електронному форматі і завершується створення електронного документа, що зазначено у Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV.

Водночас, Законом України «Про електронний цифровий підпис» передбачено, що електронний підпис - це дані в електронній формі, вони додаються до електронних даних та є логічно з ними пов'язаними і вони є призначеними для того, щоб ідентифікувати, хто є підписувачем; а вид

електронного підпису, який отриманий у результаті криптографічного перетворення набору електронних даних і дає можливість підтвердити його цілісність, а також ідентифікувати підписувача є електронним цифровим підписом.

Закон України «Про електронний цифровий підпис» встановлює, що цифровий підпис в електронному форматі для того, щоб забезпечити діяльності з використанням електронних документів фізичних і юридичних осіб, яка здійснюється.

С. О. Малофеев у своїй статті «Застосування електронного цифрового підпису в електронному документообігу» у журналі «Науковий вісник» № 5 від 2017 р. зазначав, що при використанні електронного підпису, він дозволяє здійснити контроль монолітності переданого документа - при випадковій/навмисній зміні документа підпис буде недійсним, бо він є обчисленим на підставі вихідного стану документа, і є відповідним лише йому; захист від підроблення документа при контролі цілісності; неможливість відмови від авторства (бо закритий ключ відомий тільки його власнику, який не може від нього відмовитися); доказове підтвердження авторства документа (власник пари ключів може підтвердити своє авторство підпису певним документом). Електронний цифровий підпис можна використовувати для проведення електронних торгів - підписання позичальником пропозиції на торгах електронним цифровим підписом є гарантією юридичної значимості цієї пропозиції, а також при укладанні договорів - контракт має юридичну силу при підписанні цифровим електронним підписом.

Саме тому, необхідним є забезпечення найбільшого захисту досить обов'язковому реквізиту електронного документа - електронному цифровому підпису. Щоб не допустити підробку необхідно встановити відповідність певним вимогам і принципам.

В електронному цифровому підпису мають міститися певні властивості, що в свою чергу і є вимогами до його створення. Перш за все, має бути можливість перевірити автора створення підпису, дату та час. Крім того, Ю. М. Ткач у своїй статті «Електронний цифровий підпис» у журналі «Науковий вісник» № 5 від 2017 р. вказував, що повинна бути можливість аутентифікації змісту під час створення підпису, а також перевірка третьою стороною цифрового електронного цифрового є необхідною у майбутньому у випадку вирішення спорів.

Зокрема, питання захисту від підробок особистого та вільного ключів підпису вирішується завдяки сертифікатам згідно із Законом України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 № 852-IV.

Щодо даного завдання, то ця проблема може бути вирішена за допомогою сертифікатів, який має можливість засвідчити дані про власника, його відкритий ключ підписом будь-якої довіреної особи засвідчити укладені в ньому. Центр сертифікації формує закритий ключ, власний сертифікат і сертифікати кінцевого користувача, а також є засвідченням їх автентичності своїм цифровим підписом.

Отже, внаслідок вищевикладеного, можна зробити висновок, що електронний цифровий підпис є одним з найважливіших способів захисту від підробки, а також від внесення змін до змісту електронних документів.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛИКИ СПРОЩЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Судовий розгляд вже довгий час є чи не найбільш консервативною сферою функціонування держави, проте серйозні зрушення в політиці та стрімкий рух до відповідності стандартам країн Європейського Союзу, зумовили необхідність перегляду встановлених канонів правосуддя. Спрощене провадження є одним з таких нововведень, що вже діють в Україні, проте навколо якого ще досі не втихають суперечності.

Спрощене позовне провадження – це провадження, яке призначене для вирішення справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидкість судового рішення, згідно з ч. 2 ст. 12 КАС України.

В умовах постійного збільшення кількості спорів громадян і юридичних осіб з державними органами та органами місцевого самоврядування, що виникають внаслідок порушення прав і свобод особи, питання застосування процесуальних новацій, метою яких є оптимізація системи адміністративного судочинства та відповідно, оперативний і ефективний судовий захист порушених прав особи, вбачається актуальним. Однією з таких новацій вже став інститут скороченого провадження. Головною ідеєю та перевагою цього явища є швидке вирішення справ. Ідея запровадження цієї новації є очевидною – «облегшити життя» і сторонам в процесі, і судам, дозволивши судовий розгляд певної категорії справ за коротшою процедурою, простішою в порівнянні з загальним порядком. У разі, якщо суд вважатиме неможливим прийняття законного рішення за скороченою процедурою, він розглядає справу за загальними правилами. Більше того, провадження покликане не лише прискорити розгляд і вирішення справ, але й зробити судочинство більш зрозумілим та доступним для людини, сприяти зростанню довіри до суду через його сприйняття як сучасного інструмента забезпечення потреб суспільства у врегулюванні конфліктів. Головне, щоб своєчасність розгляду справ не досягалась шляхом порушення основних принципів та засад судочинства. Проте незважаючи на позитивний потенціал спрощеного провадження, багато науковців приділяють увагу наявності недоліків та прогалин цього інституту.

В ч. 6 ст. 12 КАС України визначено перелік справ, які є малозначними. Цей перелік невичерпний, проте критерії віднесення справ до малозначних не передбачені, через що на практиці можуть виникати низка проблем.

Відкритим залишається той факт, що процедура спрощеного позовного провадження повинна відповідати загальним засадам адміністративного провадження, до яких, зокрема, відносяться принцип змагальності, диспозитивності, а також принцип гласності та відкритості судового розгляду справи, який у найширшому своєму розумінні реалізується через розміщення оголошення про час, день та місце судового розгляду, надання можливості сторонам процесу ознайомитися з матеріалами справи, були вислуханими у судовому засіданні, для третіх осіб - це право бути присут-

німи на відкритих судових засіданнях, у тому числі представників засобів масової інформації, поширювати та отримувати інформацію про діяльність суду. Спрошене провадження несе в собі лише можливість подання у письмовому вигляді повної заяви, заперечень, апеляційної скарги та оприлюднення прийнятого рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень України, що не зовсім реалізує вищевказаний принцип. Тож, на наша думку, законодавець не повинен допускати порушення відповідності принципам адміністративного судочинства та відступати від них.

Таким чином, позитивно оцінюючи в адміністративному процесі інститут скороченого позовного провадження, треба сказати, що цей механізм суперечить деяким нормам КАС України, що в свою чергу потребує вдосконалення, щодо відповідності вимогам, що висувається цим же кодексом.

Отже, хоч спрощене провадження призначене для швидкого вирішення справ та полегшення роботи суду, але воно обмежує передбачені законом процесуальні права та обов'язки суду і учасників процесу, а також суперечить застосуванню принципів адміністративного судочинства, що є вагомим порушенням законодавства. Адже, реалізація цих принципів є важливою гарантією справедливого розгляду і вирішення справ.

Е. Газарян, Б. Закладний
студенти IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМИ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ

Основною нормативної професійної етики є детальна розробка її нюансів, вживаних в конкретній професійній діяльності витікаючи з різного рівня вимог, що пред'являються суспільством до ряду професій. Такі етичні норми мають бути прямо пов'язані з індивідуальною мораллю представників певної професії. Інакше професійна діяльність не може здійснюватися взагалі або здійснюється на неналежному рівні. Щоб уникнути цього, потрібна конкретизація.

Адвокатська діяльність настільки багатогранна, що врегулювати її лише за допомогою норм права неможливо. В роботі адвоката виникають взаємини з учасниками судового розгляду, судом, із колегами по захисту, із клієнтами, їх родичами. Норми адвокатської етики виступають моральними регуляторами цих відносин.

В Україні Правила адвокатської етики, затверджені Засновницьким з'їздом адвокатів України 17 листопада 2012, та були прийняті в новій редакції 9 червня 2017 року. Вони повинні стати орієнтиром адвоката при обранні належних варіантів професійної поведінки. Правила складаються з преамбули, 11 розділів.

Якщо порівнювати Правила 2012 року та 2017 року, то можна прослідкувати, що законодавство прописало більш жорсткі пункти. Нові правила повністю відповідають статті 59 Конституції України. Наприклад, "Незалежність та свобода адвоката у здійсненні адвокатської діяльності" додали пункти, в яких вказується, що саме адвокат не повинен допускати у своїй роботі. Важливо зазначити, що з такі зміни, добре впливають на діяльність.

“Конфіденційність” адвокату надали можливість самостійно обирати, розголошувати інформацію чи ні, навіть, якщо клієнт дає письмову згоду. Цей пункт також стосується незалежності в роботі адвоката. У редакції 2017 року не прописується, що саме є адвокатською таємницею. Пункт стосовно того, за що адвокат не несе відповідальність — викреслили зі списку. В інших пунктах Правил внесені поправки, які дозволяють адвокату виконувати свою роботу на іншому рівні. Всі зміни, які були прийняті, сприяють поліпшенню роботи адвокатів.

Доктор юридичних наук А.Д. Бойков адвокатську етику розумів, як нормативну систему з внутрішньою узгодженістю серед усіх представників, хто вступає у ряди адвокатів. На жаль, процедура отримання свідоцтва для зайняття адвокатською діяльністю, порівняно з іншими, легка. На даний час статистика практикуючих адвокатів невідома. Більша частина адвокатів дотримуються етики, але Україна переживає часи, коли клієнти посягаються на життя адвокатів і деякі з них, нехтують принципами етики і вирішують обранні справи протизаконним шляхом.

Порушення правил з боку адвокатів бувають з різних причин. Хтось мотивується корисними мотивами, а інші інтересами клієнта. Життя таке, що треба щось порушити, для того, щоб отримати результат. Але коли їх порушують для клієнта це одне, корисні мотиви — у більшості випадків є основною причиною.

Згідно з Правилами, адвокати у повсякденній практиці керуються такими принципами:

1. Незалежність та свобода адвоката у здійсненні адвокатської діяльності.
2. Дотримання законності.
3. Домінантність інтересів клієнта.
4. Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами(усунення конфлікту інтересів).
5. Конфіденційність.
6. Компетентність та добросовісність.
7. Чесність і порядність.
8. Повага до адвокатської професії.
9. Культура поведінки.
10. Обмежене рекламування діяльності адвокатів.

У зв'язку з тим, що деякі адвокати надають безоплатну правову допомогу, вони не дотримуються мінімум трьох пунктів (домінантність інтересів клієнта, незалежність адвоката та чесність) адвокатської етики. Притягнути адвоката до відповідальності важко, справи які стосуються адвокатів розглядаються у невизначені строки. Клієнти, які постраждали від халатності таких “робітників”, не отримують потрібного нагляду з боку законодавства та залишаються розчарованими. Багато прикладів порушення правил але, на жаль, такі випадки залишаються поза увагою.

Якщо, розглядати ці Правила з іншої сторони, то можна сказати, що деякі пункти не виконуються, та треба переглянути їх і зробити жорсткішими. Можна зробити увагу на такі пункти, як: чесність і порядність, компетентність і добросовісність. У пункті “чесність і порядність” зробити, як різні принципи. Прописати, у чому саме представник професії повинен бути чесним з клієнтом. “Порядність” грає важливу роль, але на жаль не всі

адвокати поважають та слідуєть цьому принципу. Люди, які звертаються за правовою допомогою, для адвокатів лише клієнти, і повага в їх сторону не виявляється. Потрібно додати до Принципів “повагу до клієнтів”, прописавши це окремим пунктом, тому що порядність адвоката проявляється, зазвичай, в інших формах. Стосовно інших пунктів, вони виправдовують себе і більшість преставників цієї професії їх виконують.

Виходячи з вище викладеного, можна зробити висновок, що тотальний контроль за діяльністю адвокатів, удосконалили б систему та вивели її на інший рівень. Нова редакція Правил, звичайно, регулює жорсткіше, але у практиці є багато прикладів, коли їх можна обійти. Нажаль, прописати детально, що само можна, а що ні- неможливо, тому що ситуації бувають різні у житті, деякими пунктами жертвують, щоб клієнт все ж був у “вигідній позиції”.

В. Градовська

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Закріплений в Конституції України принцип змагальності сторін є одним з найважливіших умов демократичного судочинства. Він носить універсальний характер, визначає основу правового регулювання процесуальної системи, поширюється на всі форми судочинства, включаючи конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне, господарське, та забезпечує незалежність і неупередженість суду. Стан законності, правопорядку, об'єктивності і рівноправності в державі безпосередньо залежить від реалізації цього принципу як ключового організуючого і стабілізуючого фактора демократичного судочинства.

Разом з тим аналіз судової практики показує, що в процесі його реалізації нерідко виникають проблеми і порушення, пов'язані з суперечливістю розуміння, тлумачення і застосування на практиці цього принципу. В даний час з урахуванням проведення судової реформи дана проблема стоїть особливо гостро, про що свідчать роз'яснення Пленуму Верховного Суду України про неприпустимість порушень, які деформують суть правосуддя і сенс судового рішення як акту правосуддя.

Цілком очевидно, що проблема змагальності як і раніше є досить актуальною і багато її аспектів залишаються малодослідженими.

Конституцією України, а саме ст. 129 визначаються основні засади судочинства, а саме забезпечення доведеності вини та одночасно з цим змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Ті ж принципи продубльовано ст. 9 Кодексу адміністративного судочинства України, а саме розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

За загальним правилом та ст. 77 Кодексу адміністративного судочинства України кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених ст. 78 цього Кодексу.

Проте, в ч. 2 цієї статті передбачається, що в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача. У таких справах суб'єкт владних повноважень не може посилатися на докази, які не були покладені в основу оскаржуваного рішення, за винятком випадків, коли він доведе, що ним було вжито всіх можливих заходів для їх отримання до прийняття оскаржуваного рішення, але вони не були отримані з незалежних від нього причин.

Тобто, у даному випадку принцип змагальності не може бути реалізовано, так як тут діє презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень, доки цим органом не буде доведено протилежного. Тобто, одна сторона має право тільки ініціювати розгляд і вирішення справ в адміністративних судах, а друга сторона (у даному випадку – суб'єкт владних повноважень) зобов'язана доводити свою невинуватість.

У Кримінальному процесуальному кодексі України на відміну від Кодексу адміністративного судочинства України закріплена спеціальна стаття про здійснення правосуддя на засадах змагальності та рівності сторін (ст. 22). А Кодексом про адміністративне судочинство України декларується застосування принципу змагальності у всіх випадках, що може стати підставою для відмови суб'єкта владних повноважень при доказуванні своєї вини.

Недостатня конкретизація принципу змагальності в адміністративному процесі призводить до того, що залучаються особи, які змушені доказувати свою невинуватість, і саме їх активна правова позиція дозволяє повним чином встановити обставини справи. У той же час, передбачається, що оскільки адміністративний процес найбільш близький до кримінального процесу, то обов'язок доведення вини лежить на органі, від імені якого порушено провадження у справі. Разом з тим, адміністративно-процесуальне законодавство не закріплює презумпції винуватості суб'єкта владних повноважень при оскарженні його дії, рішення чи бездіяльності як принцип адміністративного процесу.

Виходячи з даних обставин, вважаємо за необхідне передбачити випадки, коли принцип змагальності може не застосовуватися у адміністративному процесі, виключивши при цьому загальний характер даного принципу. Саме тому пропонуємо конкретизувати зазначений принцип, а саме шляхом внесення змін до ч. 1 ст. 9 Кодексу адміністративного судочинства України, яку викласти у наступній редакції: «Розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін, крім випадків, передбачених цим Кодексом, та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості».

М. Гриценко

*студент III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМАТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ «УРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ МІЖ СТОРОНАМИ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ»

Законопроект «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу

адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 23.03.2017 (№6232) передбачається введення такого механізму як «Урегулювання спору між сторонами за участю судді».

Суть зазначеної процедури полягає в тому, що за наявності взаємної згоди сторін по справі та до початку її розгляду по суті, спір може бути врегульовано за допомогою судді, в провадженні якого перебуває справа. Про передання спору на врегулювання має бути постановлено ухвалу.

Ця процедура повинна бути проведена протягом розумного строку, але в будь-якому разі не більше ніж 30 днів з дня постановлення ухвали про його проведення без права подовження строку. На час врегулювання спору провадження по справі зупиняється. Суддя при цьому повинен провести спільні та/або закриті наради зі сторонами, під час яких з'ясовуються підстави та предмет позову, підстави заперечень.

При цьому, під час зазначених нарад суддя має право звертати увагу сторони на судову практику в аналогічних спорах. Він може запропонувати сторонам (або їхнім представникам) можливий шлях мирного врегулювання спору та може вчиняти інші дії, які повинні бути спрямовані на мирне врегулювання спору.

Проте, слід брати до уваги, що судді забороняється надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, оцінювати докази у справі. Інформація, отримана будь-якою зі сторін, а також суддею під час проведення врегулювання спору, не підлягає розголошенню у будь-якій формі.

За сторонами закріплюється право в будь-який момент ініціювати припинення врегулювання спору шляхом подання до суду заяви про таке припинення. Також процедура припиняється в разі:

- закінчення встановленого для її проведення строку;
- за ініціативою судді — у разі затягування врегулювання спору будь-якою зі сторін
- у випадку досягнення сторонами мирного вирішення питання.

Якщо процедуру врегулювання спору за участю судді було за будь-якої підстави припинено, то поновлюється провадження у зазначеній справі. При цьому, за умови не досягнення сторонами згоди у спорі, справа повинна бути передана на розгляд іншому судді, визначеному Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою. Повторне проведення врегулювання спору за участю судді не допускається.

Під час втілення цього механізму в життя, на мою думку, може виникнути чимало проблем.

По-перше, постає мотивація для суддів. Дивлячись на те, що велике навантаження в судах до сих пір залишається реалією, не кожен буде зацікавлений у витрачанні надмірної кількості часу на одну справу замість здійснення правосуддя у звичний спосіб. Законопроект також не відповідає на питання про те, яким чином участь судді при врегулюванні спору буде враховуватися загальне навантаження судді, який братиме участь. Про впровадження додаткових заохочень для таких суддів, яким вдасться привести сторони до примирення, законодавець не вказав жодних положень, що свідчить про те, що серед більшості суддів ця процедура не буде користуватись надмірною популярністю.

Інша проблема полягає у необхідності підвищення кваліфікації суддів в цьому напрямку діяльності, тому що їм необхідно буде опанувати хоча б базові засади конфліктології. У зв'язку з цим постає питання достатньої кількості тренерів відповідної кваліфікації в Національній школі суддів для централізованого навчання всіх суддів невеликими групами. Окрім цього, для проведення таких тренінгів знадобиться чимало часу, аби побачити перші результати цього навчання. Без всякого сумніву, у найближчі 3-5 років навіть 50% суддів в Україні в судах різних юрисдикцій не здобудуть необхідну кваліфікацію.

Окрім вищезазначеного, необхідно також брати до уваги персональні якості та характер судді, за участі якого буде проводитись ця процедура. Для успішного вирішення справи мирним шляхом він має володіти навичками емпатії, вміти добре спілкуватися зі сторонами, ефективно допомагати їм у налагодженні комунікації та при цьому не наголошувати надмірну увагу на авторитет судді. Навряд чи кожний суддя впроваджується з таким завданням, навіть після проходження спеціального навчання. Сторони, яких суддя не приведе до примирення через свій власний характер, будуть розчаровані в процедурі та вважатимуть її неефективною, що може призвести до підриву авторитетності інституту судової влади в цілому.

Таким чином, можливо безперечно стверджувати, що не кожний суддя буде зацікавлений у вирішенні спору між сторонами у такий спосіб, а також у примиренні сторін взагалі. Проте, на думку законодавця, це не повинно стати проблемою, адже змінами, які пропонується внести до процесуальних кодексів, передбачено, що такий обов'язок має покладатися на кожного суддю, в провадженні якого перебуває справа, в якій сторони погодилися на врегулювання спору.

Підбиваючи підсумок слід зазначити, що даний механізм врегулювання спору за участі суддів міг би дійсно стати досить таки ефективним інститутом цивільного процесу та альтернативою стандартній медіації. Проте, на даному етапі впровадження існує чимало підводних каменів для використання нововведеної процедури, а тому варто очікувати такі варіанти розвитку подій як раціоналізація та оптимізація цього механізму, повний його перезапуск у новому форматі або навіть повне його виключення з процесуального законодавства у зв'язку з посиленням позицій процедури стандартної медіації.

Д. Ільєнко, М. Максимова
*студенти III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

На сьогоднішній день, процес захисту прав особи не закінчується у суді прийняттям рішення, ухвали чи постанови, що підлягають виконанню, оскільки велика кількість судових рішень потребують примусового виконан-

ня, яке має виконуватися у порядку встановленому Законом України "Про виконавче провадження" від 02.06.2016 року та Законом України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів" від 02.06.2016 року.

За 2017 рік були впроваджені окремі напрямки у роботі державної виконавчої служби - це боротьба зі злісними неплатниками аліментів та недобросовісними роботодавцями, що мають заборгованість по виплаті заробітної плати. Важливим кроком для покращення діяльності державної виконавчої служби, за словами заступника директора Департаменту державної виконавчої служби Олексія Воробйова, у статті про зміни у системі виконавчої служби за 2017 рік та плани на поточний 2018 рік, стало кадрове оновлення системи державної виконавчої служби.

Це дасть можливість підвищення ефективності роботи виконавчої служби, оскільки буде дотримано основних засад її діяльності, що зазначені у ст. 4 Закону України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів". Для подолання проблеми низького рівня виконання судових рішень, необхідно створити сервісні центри ДВС, реєстр боржників по сплаті аліментів, а також запустити систему, яка перевірятиме якість послуг органів ДВС. Щоб зробити належний підбір кадрів, треба запровадити атестацію та безперервне підвищення кваліфікації зі створенням системи оплати навчання.

Успішним нововведенням 2017 року стало запровадження інституту приватних виконавців, які вже внесені до відповідного реєстру. Для захисту своїх професійних інтересів, приватні виконавці створили Асоціацію приватних виконавців України, що діє на підставі ст. 47 Закону України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів".

Членами Асоціації приватних виконавців, є всі приватні виконавці, що внесені до єдиного реєстру приватних виконавців.

Асоціація приватних виконавців забезпечує розвиток приватних виконавців, підвищує престижність професії і приватного виконавця, перевіряє факти щодо ділової репутації приватного виконавця.

Важливим для діяльності приватних виконавців, є створення сайту Асоціації приватних виконавців України - arvu.com.ua

Асоціація приватних виконавців України була створена 14 листопада 2017 року, на першому з'їзді приватних виконавців України, де також затвердили статут цієї організації.

Утворення Асоціації приватних виконавців України (АПВУ), стало головним етапом становлення системи самоврядування приватних

На сьогоднішній день, вже обрано голову та заступників Ради приватних виконавців України, а також членів Кваліфікаційної та Дисциплінарної комісії, встановлено склад Ревізійної комісії та Комітету з етики, затверджено Кодекс професійної етики.

03 квітня 2018 року АПВУ сформувала правову позицію щодо можливості оподаткування авансових внесків у виконавчому провадженні. Оскільки, в останній час склалася проблема стосовно зарахування до сум доходу приватних виконавців авансових внесків стягувачів та стягнутих на користь

боржника коштів. АПВУ заявляє, що це порушує вимоги ст. 44 Закону України “Про виконавче провадження”. Авансовий внесок стягувача та стягнуті з боржника кошти на витрати виконавчого провадження, не є доходом приватного виконавця.

Дані Державного реєстру фізичних осіб - платників податків свідчить про отримання приватними виконавцями доходу, що перевищує їх фактичний дохід.

АПВУ вважає, що дана проблема повинна бути усунена Державною фіскальною службою України, оскільки це матиме гострі наслідки для авторитету приватних виконавців. Для цього до Державної фіскальної служби України надійшло відповідне звернення від АПВУ з повідомленням Міністерства юстиції України. Тому АПВУ може активно відстоювати свою правову позицію з окремих питань законодавства, повідомляючи Міністерство юстиції України.

Також було створено Дисциплінарну комісію приватних виконавців згідно ст. 39 Закону України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” та на підставі положення про Дисциплінарну комісію приватних виконавців від 28.11.2017 року. №3791/5.

Основними завданнями Дисциплінарної комісії приватних виконавців, є розгляд подання щодо притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності, направлення скарг на перевірку Міністерства юстиції України чи Раді приватних виконавців України, прийняття рішення про застосування дисциплінарного стягнення до приватного виконавця.

Існує також і Кваліфікаційна комісія приватних виконавців, повноваження якої зазначені у ст. 19 Закону України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” та в положенні про Кваліфікаційну комісію приватних виконавців від 27.11.2017 року. №3792/5

До компетенції кваліфікаційної комісії приватних виконавців, входить допуск або відмова у допуску особі, що має намір скласти кваліфікаційний іспит для здійснення діяльності приватного виконавця, затвердження дати, переліку завдань та результатів кваліфікаційного екзамену, видача посвідчення приватного виконавця.

На нашу думку, суттєво вплинути на ситуацію щодо виконання рішень суду, можна за допомогою звітування органами виконавчої служби про показники їх діяльності перед громадськістю та встановлення показників роботи для кожного відділу виконавчої служби. Для цього необхідно для громадян створити сервісну мережу, щоб кожен зміг знайти відповіді на проблемні питання виконавчого провадження і сприяти добровільному виконанню судових рішень. За допомогою цих заходів, буде встановлений зв'язок виконавчої служби з громадянами, що дасть можливість громадянам отримати якісні послуги, а виконавчій службі змінити показники виконання рішень суду у бік покращення. Це може позитивно вплинути на статистичні данні і на авторитет держави.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Національна поліція України є різновидом органів виконавчої влади, що покликана виконувати основне навантаження у сфері правоохоронної діяльності держави, у тому числі щодо боротьби з найбільш поширеною категорією протиправних проявів, якими є адміністративні правопорушення.

Поліція у процесі здійснення адміністративно-процесуальної діяльності повинна дотримуватись основних прав людини та недоторканності особи. У демократичному суспільстві, крім виконання функцій з охорони громадського порядку в інтересах суспільства в цілому, поліція також сприяє у гарантуванні прав і свобод особистості, захисті громадян та їх майна, а також охорони демократичних інститутів на яких ґрунтується державний правопорядок. Співробітники поліції підвищують легітимність держави, якщо у своїй повсякденній роботі вони демонструють виконання своїх повноважень на належному рівні. Тому зміцнення адміністративно-процесуальної діяльності органів Національної поліції є важливим для розвитку української держави.

Проте нормативно-правове регулювання адміністративно-процесуальної діяльності органів Національної поліції наразі залишається досить неоднозначним, фрагментарним і неузгодженим, а процес його формування має здебільшого безсистемний і непослідовний характер, стосуючись переважно лише окремих аспектів його організації, без урахування потреб правоохоронної практики та досвіду зарубіжних країн. Відсутність законодавчого закріплення та єдиної наукової думки, створює суперечки з цього приводу. Незрозумілим і суперечливим є співвідношення понять адміністративного процесу та адміністративно-процесуальної діяльності. Докладне дослідження юридичної літератури дозволило зробити акцент на два основні підходи до визначення адміністративного процесу: широкий і вузький. В широкому розумінні адміністративний процес – це встановлений законом порядок розгляду й вирішення індивідуально-конкретних справ, що виникають у сфері державного управління, судами або спеціально уповноваженими на те органами (посадовими особами). У вузькому розумінні адміністративний процес розглядають як провадження в справах про адміністративні правопорушення й застосування до правопорушників адміністративних стягнень. При обґрунтуванні вузького підходу до визначення адміністративного процесу, останній трактується як порядок здійснення юрисдикційної діяльності органів державного управління. За основу тут береться здійснення правоохоронної функції і йдеться про розв'язання не будь-яких управлінських справ, а лише індивідуальних адміністративних спорів. На нашу думку, адміністративно-процесуальна діяльність поліції: це цілеспрямований владно-організуючий вплив органів поліції в меж-

ах їхніх адміністративно-процесуальних повноважень на впорядкування суспільних відносин у сфері охорони правопорядку, створення належних умов для реалізації повноважень поліцейських при здійсненні ними своїх процесуальних повноважень. Фактично при будь-якому розумінні адміністративно-процесуальної діяльності акти, що здійснюються виконавчими органами (посадовими особами), мають своїм результатом видання ненормативних, тобто індивідуальних, правових актів, за допомогою яких адміністративно-правові норми застосовуються до конкретних відносин або до осіб. Тим самим вирішуються різноманітні індивідуальні справи у сфері державного управління. Отже, підставою адміністративно-процесуальної діяльності є саме вирішення індивідуальні справи. Від характеру таких справ залежить реалізація санкції відповідної норм адміністративно процесуального права. Такі санкції практично реалізуються в індивідуальних діях тих чи інших органів за фактами індивідуального характеру (наприклад, за фактом скоєння адміністративного правопорушення або дисциплінарного проступку, за фактом видачі дозволу на здійснення певного виду діяльності, за фактом оскарження неправомірних дій посадових осіб і т.п.). Вирішення подібних індивідуальних справ і складає основу адміністративного процесу. Із наведених визначень вбачається, що в ході реалізації своїх повноважень поліція охороняє зазначені об'єкти від протиправних посягань, у тому числі за особами її адміністративно-процесуальної діяльності. Зокрема, у ч.1 ст. 222 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено, що органи Національної поліції розглядають справи про адміністративні правопорушення за певними деліктами.

З метою підвищення ефективності реалізації адміністративно-правового статусу органів поліції нами пропонується вжити певні заходи, а саме:

- позбавити Президента України права присвоювати спеціальні звання вищого складу Національної поліції;
- визначити основні функції поліції, а також повноваження її структурно-функціональних ланок;
- чітко прописати механізм дисциплінарної відповідальності працівників поліції;
- визначити конкурсну процедуру для заміщення керівних посад в органах поліції у зв'язку із просуванням по службі.
- в Законі України «Про Національну поліцію» усунути важелі політичного впливу на поліцію;
- упорядкувати гарантії інформаційного забезпечення діяльності поліції;
- у Законі України «Про Національну поліцію» чітко визначити, що є «достатніми обставинами» для здійснення тих або інших дій;
- з метою посилення гарантій діяльності органів Національної поліції більш детально прописати норми, пов'язані із оплатою праці поліцейських, зокрема визначити розмір їх заробітної платні на законодавчому рівні;
- в умовах перетворення поліції у цивільне відомство переглянути право її працівників на проведення страйків.

Також, було б доцільним, зробити одним із основних завдань Міністерства внутрішніх справ України – вдосконалення органів внутрішніх справ з урахуванням позитивного досвіду поліцейської діяльності про-

відних країн Європи і почати розглядати адміністративно-процесуальну діяльність органів Національної поліції, як целеспрямований владно-організуючий вплив органів Національної поліції в Україні в межах їхніх адміністративно-процесуальних повноважень щодо надання поліцейських послуг.

При виконанні працівниками Національної поліції України своїх функціональних обов'язків виникає багато практичних проблем, що перед усім пов'язані як із недоліками правового регулювання, а й також з технічним забезпеченням самої діяльності. Для того, щоб збільшити ефективність адміністративно-процесуальної діяльності цих органів, треба не лише шукати найбільш перспективні форми і напрями правового регулювання цієї діяльності, а також практичне її удосконалення. На підставі викладеного можна зробити висновок, що окремі аспекти дослідженої проблематики є перспективними для подальших досліджень.

О. Левенець, В. Плаксіна
*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМИРЕННЯ СТОРІН В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

У законодавстві адміністративного судочинства на сьогоднішній день запроваджено інститут врегулювання спору за участю судді, що цілком відповідає сучасним світовим тенденціям. Однак те, яким чином реалізується цей механізм, викликає сумніви в його життєздатності та ефективності. Крім того, вдосконалення потребує й врегулювання питань медіації, про яку згадується в проектах нормативних актів, які так і не набули законної сили та не дійшли до свого втілення в реальному житті.

На сьогодні в практичному й науковому юридичному світі велика увага приділяється знаходженню шляхів удосконалення судової системи у напрямі, де суддя є особою, діяльність якої направлена на справедливе прийняття рішення, захист прав людей. Одним з таких шляхів є підвищення рівня застосування в адміністративному судочинстві процесу примирення сторін. Розділом 2 главою 4 Кодексу адміністративного судочинства України закріплено, що у суді може застосовуватися процедура «Врегулювання спору за участю судді», яка проводиться до розгляду справи по суті. Саме на цьому етапі, діяльність суддів повинна бути направлена, в більшій мірі, на мирне вирішення конфлікту. На етапі підготовчого провадження суд має виконати головну його мету – урегулювати спір до початку судового засідання. Суд повинен не тільки проінформувати сторони про можливість примирення згідно до статей КАС України, але і роз'яснити всі переваги та недоліки кожного з можливих способів вирішення спору. Суддя має докласти максимум зусиль для того, щоб сторони могли уладнати конфлікт мирним шляхом. Таким чином, для суду примирення сторін має бути пріоритетним.

Водночас з цим, інститут примирення сторін, має складну подвійну природу – матеріально-правову і процесуальну. Наявність у примиренні матеріально-правових елементів є безумовним, оскільки публічно-правовий спір, що розв'язується за їх допомогою, виникає і закінчується у сфері саме матеріального права. Однак перенесений у процесуальну площину спір набуває нового, процесуального значення. Врегулювання спору в сфері матеріального права не передбачає безпосередньо будь-яких процесуальних наслідків. Для цього необхідні відповідні процесуальні дії. Такими діями і є затвердження мирової угоди судом і, як наслідок, припинення провадження по справі.

Незважаючи на значимість цього інституту, законодавчого закріплення поняття «примирення сторін», на жаль, на сьогоднішній день не має. Не існує й визначеного переліку категорій справ, коли можливо б було застосувати процедуру примирення. Зокрема, ці справи стосувалися б індивідуальних адміністративних актів, тобто тих, які б застосовувались до конкретних осіб чи визначеного кола осіб. На нашу думку, важливим є закріплення переліку таких справ.

До недоліків сучасного законодавства КАСУ можна віднести і відсутність порядку оформлення примирення між сторонами. Відомо лише, що він обов'язково має письмово закріплену форму. На практиці це реалізується, як правило, у формі письмової угоди про примирення. Звідси постає необхідність не лише ввести термін «примирення сторін», а й конкретного поняття угоди про примирення. В такій письмовій угоді було б доцільним конкретно визначити умови врегулювання спору між сторонами, на основі вільного волевиявлення та взаємних поступок. Така нормативно закріплена форма могла б суцільно спростити складення подібних заяв та порядок їх застосування в адміністративному судочинстві.

Примирення сторін за своїм значенням є певною альтернативою вирішення справи, яка здійснюється мирним шляхом та характеризується компромісним, злагодженим характером. Суди мають заохочувати сторін для того, щоб вони прагнули до взаємних поступків своїм інтересом задля врегулювання спору. Причому важливо, щоб таке бажання відходило не лише від фізичних осіб, а й від органів державної влади і місцевого самоврядування. В цьому випадку, необхідно не лише конкретно визначити на рівні положень про діяльність органів, право йти на такий компроміс, але й межі допустимих поступок з боку суб'єктів владних повноважень. Адже саме такі поступки мають сприяти швидкому та законному вирішенню спору, і водночас не повинні суперечити основним принципам діяльності суб'єктів владних повноважень.

З ряду переваг інституту примирення і виникає необхідність щодо прикладення зусиль, направлених на його розвиток. Для цього, судова система України здатна запозичувати позитивний правовий досвід задля самовдосконалення і розвинення. Так, наприклад, у багатьох країнах світу, насамперед в Австралії та країнах Європи, вже доволі давно діє таке поняття як медіація. Медіація є альтернативним методом вирішення спорів, за допомогою якого, сторони спору намагаються самостійно, в рамках структурованого процесу на добровільній основі,

досягти згоди для вирішення їхнього спору за допомогою медіатора. Серед усіх штатів Австралії такий альтернативний спосіб вирішення спорів впровадили і застосовують на практиці вже давно. Регулюється цей процес «Актом про медіацію» від 1997 року та має свою особливу структуру – приватна медіація та судова. Такий розвиток даного явища пов'язаний з наявністю великої кількості переваг. Зокрема, медіація здатна забезпечити вирішення справи на початковій стадії, що вплине на ефективне використання робочого часу суддів і ресурсів суду. Також, вона направлена на уникнення сторонами судових витрат на розгляд справи і апеляційне оскарження, дозволяє вирішити спір шляхом досягнення взаємоприйняттого рішення, без участі конфліктних сторін у судовому процесі. У зв'язку з тим, що медіація в Австралії є процесом прогресивним, вона застосовується до дуже широкого кола суперечок. В якості основних областей застосування можна вказати цивільні, сімейні, трудові та в тому числі, публічно-правові спори. Тобто, процес медіації можливо застосовувати в різних сферах діяльності, що є її великою прерогативою. На досвіді зарубіжних держав, де інститут примирення сторін плідно функціонує, ми можемо впевнитися – створити та застосувати його можливо і в Україні, потрібно лише вдосконалити нормативну базу.

Кроки до запровадження даного процесу робилися неодноразово. Так, у березні 2015 року було складено проект Закону України «Про медіацію», де доволі детально описувалася процедура та шляхи її реалізації. До сьогоднішнього дня, на жаль, надати юридичну силу цьому нормативному акту не вдалося, а отже і питання щодо запровадження медіації зараз залишається не вирішеним. Незважаючи на деякі протиріччя, поступове впровадження інституту медіації не просто можливе, а є необхідним заходом, який сприятиме розвитку правової культури населення, допоможе розвантажити систему адміністративних судів України та сприятиме мирному врегулюванню публічно-правових спорів.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві виступає доволі важливим засобом захисту прав осіб, та безумовно, має право на існування. Те, що цей інститут доволі рідко застосовується в Україні, напевно, проблема не тільки на рівні ментальності, а й на рівні законодавчого врегулювання. На даному етапі, Україна поступово просувається вперед у розвитку досліджень у сфері способів альтернативного врегулювання спорів. У кінцевому підсумку це безумовно призведе до впровадження таких спорів та ефективного застосування в широкому діапазоні судового процесу. За рахунок цього, можна констатувати, що незважаючи на деяку недовіру до медіації, вона буде добре працювати в сучасних умовах. Окрім цього, вона зможе успішно застосовуватися у вирішенні протиріч і конфліктів у різноманітних галузях права, в тому числі, адміністративному. Медіація представляє собою явище, яке є необхідною складовою розвитку демократичного суспільства, яким є Україна, та одним з ефективних способів забезпечення законних прав громадян.

ВИЗНАЧЕННЯ НОТАРІУСОМ ОБСЯГУ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Дана проблема має важливе значення, тому що навіть у наш час нотаріус перевіряє обсяг цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася до нього за вчиненням нотаріальних дій, як то кажуть «на око». На жаль, нотаріус не може за 100%-ю вірогідністю визначити обсяг дієздатності фізичної особи, застосовуючи цей спосіб. Що може привести до вчинення правочинів особами, які не мають на це повноважень. У час, коли технології знаходяться на високому рівні розвитку, є безліч електронних реєстрів та систем ця проблема, на наш погляд, має бути вирішена.

Згідно з статтею 44 ЗУ «Про Нотаріат» Нотаріус визначає обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб і перевірку цивільної правоздатності та дієздатності юридичних осіб, перевірку повноважень представника фізичної або юридичної особи. Встановлення намірів сторін вчиняти правочин. Під час посвідчення правочинів визначається обсяг цивільної дієздатності фізичних осіб, які беруть у них участь.

Можна сказати, що одним із найскладніших питань для нотаріусів можна вважати визначення обсягу дієздатності фізичних осіб, оскільки до його вирішення існує декілька підходів – медичний та юридичний. Так, медичний передбачає можливість встановити безпосередній стан особи на момент вчинення нотаріального провадження, наприклад щодо вживання алкоголю, наркотичних засобів або перебування у такому стані, коли особа не розуміє значення своїх дій, зокрема, через психічний розлад. Юридичний підхід передбачає встановлення нотаріусом юридичних фактів щодо обмеження дієздатності чи визнання особи недієздатною.

Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи здійснюється за паспортом громадянина України або іншими документами, передбаченим статтею 43 цього Закону (крім посвідчення водія, особи моряка, інваліда чи учасника Великої Вітчизняної війни, посвідчення, виданого за місцем роботи фізичної особи), які унеможливають виникнення будь-яких сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася за вчиненням нотаріально дії. У разі потреби нотаріусу надається довідка про те, що особа не страждає на психічний розлад, який може вплинути на її здатність усвідомлювати свої дії та (або) керувати ними.

У разі наявності у нотаріуса сумнівів щодо обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії, нотаріус зобов'язаний звернутися до органу опіки та піклування за місцем проживання відповідної фізичної особи для встановлення факту відсутності опіки або піклування над такою фізичною особою.

Повна цивільна дієздатність має своє відображення у двох критеріях, а саме:

– досягнення вісімнадцяти років, крім випадків встановлених ч. 2 ст. 36 ЦК та ч. 1,3, ст. 35 ЦК. Ці частини вказують на надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі тільки в таких випадках як: особа, яка досягла шістнадцяти років і працює за трудовим договором, а також неповнолітня особа, яка записана матір'ю або батьком дитини; крім того повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і яка бажає займатися підприємницькою діяльністю. Така повна цивільна дієздатність, надана фізичній особі, поширюється на усі цивільні права та обов'язки.

– здатність усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними.

Не слід забувати, що оголошення неповнолітнього повністю дієздатним провадиться за рішенням органу опіки і піклування (лише за згодою батьків, або піклувальника), а в разі відсутності такої згоди - за рішенням суду. Тобто, це офіційно реєструється. Нотаріус має право запитати даний документ (рішення суду, або органу опіки та піклування), якщо в нього виникнуть сумніви в повній дієздатності особи, при вчиненні нею нотаріальних дій.

Якщо посилатись на Законодавство України, то в Цивільному Кодексі, стаття 37 прописую такі правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, як: особа може самостійно вчиняти лише дрібні побутові правочини; правочини що виходять за межі дрібних побутових, вчиняються цією особою за згодою піклувальника. У статті 41 Цивільного Кодексу, вказані правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. До них можна віднести: встановлення опіки над недієздатною фізичною особою та вчинення правочинів

Якщо установити вік особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальних дій не має перешкод, то с встановленням здатності усвідомлювати значення своїх дій та здатністю керувати ними виникають питання. Не всі захворювання які тягнуть за собою обмеження дієздатності чи недієздатність, мають відображення на поведінці людини, та можуть визвати сумнів у нотаріуса щодо обмеженої дієздатності чи недієздатності цієї фізичної особи.

Наприклад, людина хвора на шизофренію та признана за рішенням суду недієздатною, у деякі періоди часу свого захворювання складає враження людини, що не страждає психічними розладами та здатна усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними.

Схожа ситуація може виникнути з особою цивільна дієздатність якої є обмеженою. Наприклад, фізична особа яка зловживає спиртними напоями та за рішенням суду визнана обмежено дієздатною, не завжди перебуває у стані алкогольного сп'яніння та має вираженні ознаки того, що в неї є така залежність.

Проблема визначення обсягу дієздатності фізичної особи нотаріусом може стати у нагоді для шахраїв. Від того, що нотаріус не може точно визначити дієздатність особи – стається багато спірних ситуацій, в яких справа може доходити до суду. Наприклад, нотаріус посвідчив договір купівлі-продажу нерухомого майна, між його продавцем (який виявився недієздатною особою) та покупцем. Але, через деякий час, до нового власника прийшли родичі продавця з вимогою звільнити квартиру, посилаючись на те, що особа, яка вчинила цей правочин є недієздатною. І тут у дію вступає стаття 226 Цивільного Кодексу України, де вказані правові наслідки вчи-

нення правочину недієдатною фізичною особою. Правочини, які вчинені недієдатною фізичною особою, є нікчемними. Не слід забувати, що опікун зобов'язаний повернути дієдатній стороні все одержане недієдатною фізичною особою за нікчемним правочином.

У такому випадку, договір купівлі-продажу визнається недійсним та покупець матиме проблеми та втрачений час.

Отже, з усього вищесказаного можна зробити висновок, що в державі необхідно створити спеціальний реєстр, у якому будуть судові рішення про визнання фізичної особи недієдатною або обмежено дієдатною. Такий «Реєстр недієдатних фізичних осіб та осіб з обмеженою цивільною дієдатністю» повинен мати обмежений доступ. Створення цього реєстру вирішить проблему визначення обсягу цивільної дієдатності фізичних осіб не тільки нотаріусам, а й іншим працівникам в галузі права. Нотаріус матиме змогу зайти до реєстру, перевірити інформацію щодо конкретної особи, перед тим як вчиняти нотаріальні дії.

А. Саранча, Д. Манойленко
*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Університета імені Альфреда Нобеля (г. Дніпро)*

ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ И ПРОВЕДЕНИЯ МЕДИАЦИИ В АДМИНИСТРАТИВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ УКРАИНЫ

Внедрение медиации украинскому законодательству связано с необходимостью решения споров альтернативным способом. Суть медиации заключается в предложении сторонам упрощенных и наименее конфликтных процедур для разрешения споров. Медиация определяется как посредничество в споре, которое направлено на урегулирование конфликта, помогает достичь согласия, принять решение, которое будет удовлетворять обе стороны.

В публично-правовых спорах, которые решаются в порядке административного судопроизводства, есть такие которые не могут быть решены путем применения медиации. Прежде всего, это обусловлено особенностями субъектного состава административных процессуальных правоотношений, а именно, тот факт, что одной из сторон всегда выступает субъект властных полномочий. Однако анализ законодательства и практики зарубежных стран показывает, что медиация действительно эффективна. Возникает один вопрос, удастся ли законодателям решить ряд теоретических и практических проблем, для успешного внедрения медиации в украинское законодательство.

Одной из проблем является реализация таких принципов медиации как добровольность и инициативность. Так как одной из сторон обычно выступает субъект властных полномочий, поэтому необходимо учитывать, что у служащих есть свои полномочия, и право действовать чиновнику по собственной инициативе часто ограничено. Это обусловлено наличием в Конституции Украины положения о том, что органы государственной власти и органы местного самоуправления, их должностные лица обязаны действовать только на основании, в пределах полномочий и способом,

которые предусмотрены Конституцией и законами Украины. Однако, согласно статье 3 Конституции Украины права и свободы человека и их гарантии определяют содержание и направленность деятельности государства. Закон Украины «О государственной службе» предусматривает следующие принципы осуществления государственной службы как служение народу Украины, добропорядочности и профессионализму. Анализируя эти принципы, можно сделать вывод, что достижения компромисса между субъектом властных полномочий и гражданином является одним из приоритетов деятельности государства и органов местного самоуправления. Что касается инициативности, как одного из принципов медиации, то вероятней всего, что трудно будет дожидаться инициативы разрешения спора в внесудебный способ от органа публичной администрации.

Вторая проблема – это оплата труда медиатора. Опять же, поскольку одной из сторон является субъект властных полномочий, который выступает от имени государства или территориальной общины, средства на оплату труда медиатора должны быть предусмотрены в государственном или местном бюджете, а это ограничивает стороны в выборе медиатора, поскольку оплата его труда не должна быть слишком большой. Для решения этого вопроса нужно выяснить в какой форме будет осуществляться деятельность медиатора. Допустим такие варианты:

1. медиатор как представитель общественной организации;
2. частные медиаторы (но это не лучший вариант для субъект властных полномочий, поскольку они не могут тратить государственные средства на услуги частных медиаторов);
3. медиация как деятельность отдельных работников судебной ветви власти (это может быть судья или другой сотрудник суда, специализирующийся на медиации).

Третий вариант, на наш взгляд, самый лучший, такая деятельность не требует дополнительного финансирования и не противоречит положениям Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей», где сказано, что: «судьи не могут занимать любые другие оплачиваемые должности, выполнять другую оплачиваемую работу, кроме научной, преподавательской и творческой», поскольку она будет осуществляется в рабочее время и без цели получения прибыли. Подобная практика существует в Польше, этот процесс в административных делах проводит судья или другой работник суда, который специализируется на медиации. В некоторых судах есть создаются отделы, где решаются дела путем медиации.

Третьей проблемой внедрения медиации в административном судопроизводстве является отсутствие надлежащего правового регулирования. В настоящее время разработан проект закона «О медиации», который даже не включает административные дела в сферу своей деятельности. Однако, внедрение в административном судопроизводстве медиации как деятельности отдельных работников судебной ветви власти не противоречит положениям КАС Украины. Медиация может реализовываться в соответствии со статьей 111 КАС Украины на судебном заседании судья разъясняет сторонам возможности мирного урегулирования спора (если стороны согласны на медиацию, суд передает материалы другому судье-медиатору или другому работнику суда, специализирующаяся на медиацию). В случае успешного ее проведения, стороны заключают соглашение,

дело возвращается к судье, который открыл производство в следствии чего он выносит определение о прекращении производства по делу. В данном постановлении фиксируются условия примирения, достигнутые сторонами в процессе медиации. Если же примирить стороны не удалось, дело возвращается к судье и продолжается рассмотрение этого дела в порядке, установленном КАС Украины. Итак, постепенное внедрение медиации в сферу административного судопроизводства невозможно без внесения изменений в законодательство Украины.

Несмотря на все эти проблемы и трудности, все-таки стоит попробовать внедрить медиацию в административное судопроизводство, это поможет разгрузить систему административных судов Украины и способствовать мирному разрешению публично-правовых споров.

Д. Солодкий

*студент IV курса специальности «Право»
Университета имени Альфреда Нобеля (г. Днепро)*

ПРОБЛЕМЫ АДВОКАТСКОЙ МОРАЛИ

Понятие морали является результатом развития человека и социума, под которым зачастую принято понимать личные или общественные ценности, кодекс поведения или общественные нравы. Так же данным понятием принято описывать, что с точки зрения того или иного общества является хорошо или плохо.

Мораль очень тесно связана с различными сферами человеческой жизни, область права не стала исключением. В деятельности адвоката возникает огромное количество ситуаций, в которых ему предстоит делать сложный выбор, в последствие которого зависит судьба его клиента. В данных ситуациях нередко возникает конфликт между моралью самого адвоката и требованиями, которые выставляет перед ним законодательство, а также нормы профессиональной этики.

К великому сожалению, не смотря на всю строгость норм законодательства, адвокаты иногда идут на различные нарушения. Они такие же люди и им свойственно желание разбогатеть, стать популярной личностью, достичь тех или иных высот в своей жизни, карьере и т.д. Из-за этого возникают всевозможные ситуации, которые могут пагубно отразиться на репутации как одного адвоката, так и всего адвокатского общества. Ведь возникает рациональный вопрос: если один нарушит правило, то какова вероятность того, что другие не поступят так же? Именно по этой причине проблема адвокатской морали является очень актуальной и требует профессионально продуманного, взвешенного решения.

Одной из таких проблем является непредвзятость, независимость и объективность адвоката в процессе осуществления своей деятельности. Возможны ситуации, ввиду которых он может отказаться от того или иного дела из личных соображений. Например, если он знает, что данное дело априори провальное и может принести вред его профессиональной репутации или повлечет негативную реакцию со стороны государственных и правоохранительных органов компании в которой работает данный

адвокат. Так же имеют место быть случаи, когда в адрес адвоката звучали угрозы, если он не представлял интересы того или иного клиента, отказывался от совершения определенного рода противозаконных действий, которые помогли бы в разрешении дела. Поэтому, перед адвокатом возникает очень сложный моральный выбор. С одной стороны, его прямой обязанностью является предоставление правовой помощи и защиты, обратившемуся к нему потенциальному клиенту, а с другой, возникает своеобразная боязнь за деловую репутацию, финансовое положение, даже опасение за собственную жизнь и членов его семьи.

Для адвоката важно доверие между ним и его клиентом. Пренебрежение этим фундаментальным принципом недопустимо, так как оно отображает в себе всю суть деятельности адвокатуры. Но ввиду различного рода обстоятельств, данные нарушения всё же возникают. Так же, к великому сожалению, на сегодняшний день нигде не прописано, как конкретно адвокат должен действовать в той, или иной ситуации, чтобы сохранить контакт с его клиентом. Например, для того, чтобы защитить интересы подзащитного, ему нужно нарушить адвокатскую тайну, что уже есть прямым основанием для расторжения договора на предоставление его услуг и привлечением его к ответственности. Но что тогда, если другого варианта нет? С одной стороны, идя на данное нарушение, адвокат поступает против принципов, которые прямо прописаны в законе, а с другой, наоборот, делает это всё и даже больше, чтобы следовать им. Именно в таких случаях проблема морали даёт о себе знать, и ставит перед сложным выбором.

Исходя из вышеописанного, я полагаю, что данная проблема является результатом несовершенства законодательства, а также наличием человеческого фактора, который к великому сожалению прямо препятствует принятию адвокатом рациональных действий. Для решения данного вопроса, я предложил бы более детально и расширено прописать в законе те ситуации, когда адвокат имеет право идти на те, или иные нарушения, для того, чтобы он мог с меньшим сомнением совершать свою деятельность. Например, можно было бы внести такую статью: "В случае, если клиент просит совершить определённое действие, которое противоречит основным принципам адвокатской деятельности или же идёт вразрез с нормами законодательства, то адвокат может пойти на данное нарушение, если оно совершается сугубо с целью защиты прав, свобод и интересов подзащитного, а также не влечёт за собой прямой вред правам других лиц и интересам государства". Я считаю, что было бы не лишним дать адвокатам определённого рода неприкосновенность, как у судей. Это помогло бы избежать давления на них и, соответственно, дало бы гарантию того, что деятельность, а также её результаты, никоим образом не отразятся на репутации, безопасности семьи и т.д. В случае нарушения данных норм, законом должна быть предусмотрена санкция в виде лишения адвоката права на занятие данной деятельностью и выплаты штрафа в определенном размере, в зависимости от тяжести проступка.

С моей точки зрения целесообразно проведение регулярных тренингов и семинаров по саморазвитию личности, на которых специально обученные люди помогут развивать адвокатам тот самый стержень,

необходимый при принятии трудных решений. Занятия могут быть отдельным дополнением к уже существующим курсам по повышению квалификации, так как данное направление является более тонким и не тесно связанным с законом.

Я полагаю, что если в институте адвокатуры произойдут такие изменения, то они очень позитивно повлияют как на работу данного органа, так и на мнение его потенциальных клиентов.

В. Соловьев, С. Шахров

*студенты IV курса специальности «Право»
Университета имени Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ИНФОРМАЦИОННЫЙ МЕТОД КАК СПОСОБ БОРЬБЫ С КОРРУПЦИЕЙ

Коррупция – это в разной степени присутствующее в каждом обществе негативное явление, которое затрагивает политическую, экономическую, экологическую и социальную сферу жизнедеятельности. Она наносит серьёзный вред экономике государства, вследствие чего доходы взяточполучателей растут, а доходы и уровень жизни простого гражданина падают.

Таким образом, лица, являющиеся частью государственной власти, удовлетворяют свои личные потребности, жертвуя при этом интересами государства и его народа. Так же высокий уровень коррупции – это реальная угроза национальной безопасности и стабильности государства, ведь образуется благоприятная почва для реализации других видов преступлений, включая терроризм.

В юридической литературе распространено мнение, что максимум, которого можно достичь в борьбе с коррупцией это:

1. Уменьшить ее объемы, ограничить сферы ее распространения.
2. Увеличить риск наступления негативных последствий для лица, которое совершает коррупционное деяние.
3. Изменить характер преступных проявлений на менее опасные.

Коррупционные деяния порождают социальное напряжение, чувство незащитности и обмана и вызывает недоверие по отношению к правительственным структурам.

Коррупцию невозможно полностью искоренить, но можно существенно снизить её влияние на государство и общество. Для этого необходимо комплексная система мер пресечению данного явления.

Одной из мер пресечения является информационный метод, цель которого заключается в обеспечении доступа к информации и информировании населения о коррупционных действиях государственных служащих и должностных лиц. Доступ к такой информации является важным средством для предотвращения, выявления и прекращения коррупции. По нашему мнению, важной информацией является та информация, которая привлекает внимания общественности:

1. ведомости о растратах бюджетных средств;
2. распоряжение государственным или коммунальным имуществом;

3. личные доходы, наличия разного имущества и размер уплаченных налогов и пр.

Обеспечив открытость и прозрачность деятельности публичной власти государство возвращает доверие граждан к власти, создает благоприятные условия для преодоления коррупции, гарантирует и реализует информационные права граждан.

Основным заданием информационной составляющей является повышение уровня правовой культуры, правовой образованности населения.

Важную роль в информировании о наличии коррупции и ее последствиях предоставляется средствам массовой информации. В европейских государствах установление и публикация журналистами фактов злоупотребления властью должностных лиц все чаще приводит к концу их политической карьеры.

Украинские же средства массовой информации должны информировать общество об проведениях антикоррупционных реформ, о негативном влиянии коррупции на авторитет государства, нарушении личных прав и экономических свобод граждан, об эффективности средств и методов которые направлены на преодоление коррупции в государственных органах.

В свою очередь мы осознаем, что одного лишь информационного метода для борьбы с коррупцией недостаточно, однако именно информационный метод должен подкреплять успехи комплексного метода борьбы с коррупцией.

Украина может позаимствовать Шведскую стратегию по борьбе с коррупцией. Эта стратегия увенчалась успехом, и по данным Transparency International – неправительственной международной организации, Швеция занимает четвертое место в списке наименее коррумпированных стран.

Первое, что может перенять Украина у Швеции – это свободный доступ к внутренним государственным документам.

В Украине такая информация является публичной, однако обычному украинцу получить такую информацию непросто. Если это гражданину Украины, у которого есть возможность выйти в сеть интернет – такая попытка может увенчаться успехом, однако даже в интернете не всегда есть в свободном доступе «публичная информация».

Это мы говорим только о той части населения, которая имеет доступ к интернету, но по состоянию на 1 января 2017 года лишь 64% украинцев имеют такую возможность. В свою очередь получить информацию о том, сколько денег налогоплательщиков было в очередной раз выделено на тот или иной объект человеку из отдалённого села области практически невозможно. Нам не хватает гласности – это позволяет чиновникам безнаказанно манипулировать деньгами налогоплательщиков.

Второе – это ужесточение законодательства за коррупционные деяния. По примеру Швеции должны быть введены экономические санкции. В случае с Украиной – это должны быть экономические санкции в виде штрафа для инспекторов антикоррупционного бюро. Санкции должны быть предусмотрены за дачи взяток либо отказ вести антикоррупционное расследование.

Сами же коррупционеры должны возмещать все убытки, причиненные их коррупционными действиями. Если же у такого лица недостаточно средств – то должно выноситься более строгое решение, чем было бы вынесено в случае, если бы убытки были компенсированы. Данные судебные решения должны набирать широкую огласку в средствах массовой информации.

Не смотря на то, что коррупцию невозможно искоренить до конца, можно существенно снизить её влияние на благополучие государства и его народа. Для этого нужно использовать комплекс методов борьбы с коррупцией, но информационный метод – один из основных, поскольку всеобщее разглашение и негативная реакция со стороны обычных людей дают понять, что в интересах государственной власти всеми методами пресекать коррупционную деятельность.

В. Шкуренко

*студент IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Зараз у світовому просторі здійснюється дуже багато інформаційних перетворень, вони настільки глибокі і масштабні, що при всій їх непослідовності і суперечності неважко помітити процес докорінного оновлення інформаційного суспільства. При цьому змінюється роль і місце держави, суспільства і особистості в сфері інформаційних правовідносин, виникають нові вимоги і правила здійснення інформаційної діяльності, а також цінності в сфері інформаційного правопорядку, що проголошуються і захищаються державою. Але в даний час держава не в змозі в повному обсязі забезпечити надійний захист і охорону інформаційного правопорядку, прав і свобод людини і громадянина, організувати і проводити належну діяльність щодо протидії правопорушенням у сфері інформаційного правопорядку.

У зв'язку з цим, охорона і забезпечення інформаційної безпеки, попередження та припинення правопорушень у сфері інформаційного правопорядку, були і залишаються найважливішими завданнями державних органів і суспільства в цілому. Управління інформаційним суспільством, забезпечення інформаційної безпеки та правопорядку здійснюється за допомогою активних засобів цілеспрямованого впливу на свідомість і поведінку людей, в якості яких виступають адміністративно-правові заходи. Розгляду питань щодо системи адміністративно-правових заходів в різний час присвятили свої праці багато відомих вчених, зокрема, Ю. П. Битяк, І. І. Веремеєнко, В. М. Гаращук, В. Я. Настюк, В. Е. Севрюгин та ін. Однак, в науковій праці цих вчених спираються на теоретичні аспекти адміністративно-правових заходів. Адміністративно-правові заходи забезпечення інформаційного правопорядку полягають в психологічному і фізичному впливі з боку суб'єктів владних повноважень на посадових осіб учасників інформаційної діяльності.

ті, громадян, які мають право на інформацію, і свідомо, навмисно або через необережність, не виконують або не намагаються виконувати діючі правила, процедури. В першу чергу застосуванню підлягають заходи психологічного плану, які не допускають обмеження свободи дій, пересування, розпорядження майном, особистої недоторканності об'єкта управління. Але якщо учасник інформаційної діяльності не приймає самостійно зусилля для повернення в стан інформаційного правопорядку, після законного вимоги посадової особи суб'єкта владних повноважень не порушувати інформаційний правопорядок, виступає застосування до нього більш жорстких, інтенсивних владних заходів фізичного примусу, як реакція на триваючу протиправну поведінку. Таким чином, заходи фізичного примусу застосовуються як крайній спосіб, для припинення особливо зухвалого порушення інформаційного законодавства. Вони передбачають істотне обмеження особистісної і майнової сфери правопорушника. Це обумовлює необхідність їх детального законодавчого визначення. Адміністративні правові заходи протидії правопорушенням у сфері інформаційного правопорядку можуть застосовуватися як самостійно (закриття у зв'язку з закінченням ліцензії суб'єкта інформаційних правовідносин), так і в сукупності з адміністративними стягненнями (Затримання порушника інформаційного порядку з наступним накладенням на нього адміністративного штрафу). Тобто, виходячи з теорії адміністративного права, адміністративно правові заходи діляться на три види заходів:

- адміністративні стягнення (штраф, конфіскація, виправні роботи і т.п.);
- запобіжного заходу (приватне затримання, позбавлення спеціального права і т.д.);
- адміністративно-попереджувальні заходи (огляд, перевірка документів, вимога припинення окремих дій і т.п.).

Кожен з цих заходів має своє призначення, специфіку і одночасно загальні риси, що впливають з державно-владного характеру управлінських функцій і є обов'язковим для виконання. Слід зазначити, що адміністративно-правові заходи попередження, припинення, профілактики правопорушень в сфері інформаційного правопорядку покликані забезпечити максимально можливе їх обмеження і доведення до такого стану, при якому ці правопорушення перестали б бути загрозою інформаційної безпеки України.

Підсумовуючи вищевикладене можна надати таке визначення поняття адміністративно-правових заходів протидії правопорушенням у сфері інформаційного правопорядку, зокрема – це законодавчо закріплена сукупність взаємопов'язаних заходів владного впливу компетентних органів держави організаційно-правового та спеціального характеру, які спрямовані на забезпечення захисту інформаційного правопорядку, інформаційної безпеки та інформаційних прав і свобод держави, суспільства, людини і громадянина.

Секція: ТРУДОВЕ ПРАВО

Т.М. Лежнєва

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ТРУДО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ (ЗА ПРОЕКТОМ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Однією з новел проекту Трудового кодексу України № 1658 від 27.12.2014 (текст законопроекту до другого читання 24.07.2017) (далі – Проект) є поява централізованого позитивного правового регулювання трудо-правових відносин щодо комерційної таємниці. На жаль, аналіз новел свідчить про те, що розробники проекту свідомо чи не свідомо заклали в них значні загрози трудовим правам працівників.

Слід відзначити вкрай несприятливий порядок включення умов про комерційну таємницю до трудового договору. Частина 3 ст. 41 Проекту передбачає, що «відмова працівника від включення до трудового договору умови про нерозголошення захищеної інформації за наявності у роботодавця права вимагати її включення є підставою для відмови у прийнятті на роботу, а якщо трудові відносини вже виникли – для їх припинення на підставі статті 86 цього Кодексу [розірвання трудового договору у зв'язку із скороченням] без додержання вимог статті 88 цього Кодексу [стосуються строку попередження про звільнення та допустимість звільнення лише за умови відсутності можливості переведення працівника за згодою на іншу роботу, що відповідає спеціальності та кваліфікації працівника, а за відсутності такої роботи – на іншу роботу, на яку він згоден та яку може виконувати за станом здоров'я і кваліфікацією]».

Вважаємо, що такі наслідки є вкрай обтяжливими для працівника (особливо щодо позбавлення гарантій при скороченні), а головне – вони не є розумно обґрунтованими самою підставою такого звільнення. Зокрема, нічим не обґрунтованим видається непоширення на звільнюваного працівника гарантій, передбачених ст. 88 Проекту в частині звільнення лише за умови відсутності можливості переведення працівника за згодою на іншу роботу, що відповідає спеціальності та кваліфікації працівника, а за відсутності такої роботи – на іншу роботу, на яку він згоден та яку може виконувати за станом здоров'я і кваліфікацією. Можна передбачати зловживання роботодавцями правом на звільнення працівника у зв'язку із відмовою останнього включити до трудового договору умови про комерційну таємницю. На нашу думку, на працівників при такому звільненні в будь-якому разі мають поширюватися гарантії щодо надання іншої роботи, передбачені ст. 88 Проекту.

Викликає занепокоєння також і те, що за ч. 2 ст. 41 Проекту, до трудового договору можуть включатися як «умова про нерозголошення захищеної інформації», так і «порядок її використання»; при цьому обидва види умов можуть стосуватися «періоду трудових відносин» і періоду «протягом визначеного сторонами строку після їх припинення». З огляду на те,

що, відповідно до ч. 2 ст. 505 ЦК України, зміст заходів щодо збереження секретності, визначаються самостійно особою, яка законно контролює цю інформацію, можна очікувати, що під виглядом «порядку використання комерційної таємниці» до трудового договору можуть включатися найрізноманітніші умови та додаткові обмеження і обов'язки для працівників, які лише формально пов'язані із комерційною таємницею і насправді задовольняють інші інтереси роботодавця. В тому числі це можуть бути умови, які обмежують трудову правосуб'єктність працівників – наприклад, про заборону перебування в подальшому у трудових правовідносинах з іншими роботодавцями, які є/можуть бути конкурентами роботодавця поточного (т. зв. угоди про неконкуренцію). При цьому від таких умов працівник не зможе відмовитися. Отже, вбачається реальна загроза того, що умови трудового договору про порядок використання комерційної таємниці стануть сурогатним інструментом для включення до трудового договору свавільно визначених роботодавцем умов праці, які будуть лише формально пов'язані із реальним збереженням секретності; а порядок запровадження таких умов може стати інструментом для схилення працівника до припинення трудових правовідносин.

Таким чином, норми проекту ТК України щодо комерційної таємниці – і особливо ті, що стосуються формалізації обов'язків працівника щодо нерозголошення комерційної таємниці – є недосконалими, створюють загрозу обмеження прав та законних інтересів працівників та потребують удосконалення із урахуванням викладеного вище. Зокрема, необхідно: 1) більш чітко окреслити правові наслідки різних рівнів та форм формалізації обов'язку працівника не розголошувати комерційну таємницю; 2) збалансувати інтереси працівника і роботодавця у відносинах, пов'язаних із встановленням умов про комерційну таємницю в трудовому договорі.

Зокрема, пропонується в проекті ТК України:

1. у частині третій статті 41 слова «без додержання вимог статті 88 цього Кодексу» виключити;

2. статтю 41 доповнити частинами п'ятою та шостою такого змісту:

«5. Не допускається необґрунтована вимога роботодавця про включення до трудового договору умови про нерозголошення захищеної інформації та/або порядок її використання.

6. У випадку, коли включення до трудового договору умови про нерозголошення захищеної інформації та/або порядок її використання передбачає зміну або доповнення трудової функції працівника, зокрема передбачає покладення на працівника додаткових активних обов'язків, включення таких умов до трудового договору відбувається в порядку зміни умов трудового договору (Глава 3 Книги 2 цього Кодексу) та без урахування частини третьої цієї статті.»;

3. пункт другий частини другої статті 92 викласти в такій редакції:

«2) розголошення державної таємниці, комерційної або іншої захищеної законом інформації, що стала відома працівникові у зв'язку з виконанням трудових обов'язків, якщо працівник усвідомлював відповідний правовий режим такої інформації; відмови у наданні допуску до державної таємниці;»;

4. пункт восьмий частини другої статті 355 викласти в такій редакції:

«8) пряму дійсну майнову шкоду заподіяно внаслідок розголошення державної таємниці, комерційної таємниці та іншої захищеної законом інформації, що стала відома працівникові у зв'язку з виконанням трудових обов'язків, якщо працівник усвідомлював відповідний правовий режим такої інформації».

С.В. Черноп'ятов
кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПРО ОДНОСТОРОННІЙ (ПРОСТИЙ) ХАРАКТЕР ОХОРОННИХ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

В теорії права та галузевих юридичних науках правовідносини за критерієм належності права та обов'язку одній чи обом сторонам поділяють на: 1) прості (інший варіант – односторонні) – одна сторона має лише права, інша – лише обов'язки; 2) складні (двосторонні) – кожна зі сторін має права і обов'язки.

Д. М. Кархальов стверджує, що для охоронного цивільного правовідношення характерна проста структура зв'язку права та обов'язку: потерпілому належить одне суб'єктивне право, а порушнику – один обов'язок щодо захисту права [Кархалев Д.Н. Концепция охранительного гражданского правоотношения: дисс. ... д.ю.н.: 12.00.03. Екатеринбург, 2010. С. 130]. Так само просту структуру вбачає в охоронних трудових правовідносинах матеріальної відповідальності Д. М. Кейзеров [Кейзеров Д.М. Материальная ответственность работников в условиях рыночной экономики современной России: некоторые проблемы теории и практики: дисс. ... к.ю.н.: 12.00.05. Пермь, 2005. С. 23]

З іншого боку, А. І. Кожевников стверджує про наявність таких прав суб'єкта відносин юридичної відповідальності: 1) на те, щоб обмеження його прав, свобод і інтересів відбувалося в законних межах і на законній основі; 2) на міру відповідальності, співрозмірну вчиненому протиправному діянню; 3) на ставлення та покарання (стягнення), яке виключає фізичні страждання і приниження людської гідності; 4) на захист; 5) на звільнення від юридичної відповідальності і (або) покарання (стягнення) у зв'язку з наявністю передбачених в законі обставин [Кожевников О.А. Юридическая ответственность в системе права: дисс. ... к.ю.н.: 12.00.01. Тольятти, 2003. С. 58–62].

На нашу думку, ці «права» зобов'язаної сторони охоронних правовідносин насправді є межами здійснення суб'єктивного права уповноваженої сторони правовідносин, а їх порушення є зловживання суб'єктивним охоронним правом. Якщо межі здійснення будь-якого суб'єктивного права подавати як обов'язок уповноваженої сторони і право зобов'язаної сторони – доведеться відмовитися взагалі від міцно утвердженої в юридичній науці теорії односторонніх правовідносин. Будь-яке суб'єктивне право, навіть формалізоване в позитивному праві лише в загальних рисах, має межі здійснення, виходячи, хоча б із того, що реалізація суб'єктивного права не може порушувати права інших осіб. Таке бачення цілком узгоджується із загальноприйнятими визначенням суб'єктивного права як *виду, міри, обсягу*

дозволеної поведінки. Тобто, суб'єктивне право передбачає не лише *вид*, але і *міру та обсяг* дозволеної поведінки.

Єдине, чим може бути ускладнений зміст охоронних трудових правовідносин, – це альтернативний характер права уповноваженого суб'єкта та обов'язку зобов'язаного суб'єкта щодо застосування заходу примусу. Так, у правовідносинах дисциплінарної відповідальності альтернативний характер має охоронне право: роботодавцеві належить можливість до певної міри самотійно визначати вид дисциплінарного стягнення, що застосовуватиметься до працівника. Звичайно, роботодавець обмежений і законодавчо встановленими переліками дисциплінарних стягнень, і обмеженим переліком підстав застосування дисциплінарного звільнення, іншими правилами накладення дисциплінарних стягнень (наприклад, вимогою враховувати ступінь тяжкості вчиненого проступку і заподіяну ним шкоду, обставини, за яких вчинено проступок, і попередню роботу працівника (ч. 3 ст. 149 КЗпП України)).

У правовідносинах матеріальної відповідальності наявна певна альтернативність охоронного обов'язку: працівник, який заподіяв шкоду, може добровільно покрити її повністю або частково; за згодою власника або уповноваженого ним органу працівник може передати для покриття заподіяної шкоди рівноцінне майно або поправити пошкоджене (ч. 5 ст. 130 КЗпП України).

Що стосується правовідносин, пов'язаних із застосуванням заходів захисту та запобіжних заходів, то тут можливість альтернатив у їх змісті ще менша. Це пояснюється тим, що, за вірним спостереженням Т. М. Лежневої, застосування того чи іншого заходу захисту і того чи іншого запобіжного заходу тісно пов'язане із характером підстави їх застосування, із характером суб'єктивного права, яке порушене або перебуває під загрозою порушення, в той час як заходи відповідальності в трудовому праві мають в цілому універсальний характер [Лежнева Т.М. Співвідношення санкцій та інших заходів правового примусу у трудовому праві. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4(56) С. 172–173]. Правильно зазначає О. Б. Зеленцов, що зміст спору (у автора спір визначається як власне охоронне правовідношення) визначається матеріальним правом, з приводу якого цей спір виникає [Зеленцов А.Б. Теоретические основы правового спора: автореф. дисс. ... д.ю.н.: 12.00.01. Москва. 2005. С. 11–12]. Справедливо це і для охоронних трудових правовідносин: вид та міра заходів трудо-правового примусу, які складають серцевину охоронних трудових правовідносин, залежать не тільки від характеру підстави виникнення охоронних правовідносин, але і від змісту регулятивних правовідносин, які порушені.

Таким чином, зміст охоронних трудових правовідносин складають права та обов'язки щодо заходів трудо-правового примусу: право уповноваженого суб'єкта застосувати (ініціювати застосування) заходи трудо-правового примусу та обов'язку зобов'язаного суб'єкта зазнати впливу заходів трудо-правового примусу. Тобто, охоронні трудові правовідносини є простими (односторонніми). Єдине, чим може бути ускладнений простий (за загальним правилом) зміст охоронних трудових правовідносин, – це альтернативний характер права уповноваженого суб'єкта та обов'язку зобов'язаного суб'єкта щодо застосування заходу примусу.

М. Прокіпець
студентка I курсу освітнього рівня «Магістр»
спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ТА ЗАХИСТ ПРАВ МІНОРИТАРІЇВ В АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ

У 2014 році Українська економіка зробила значний крок у становленні «європейського фундаменту» своєї діяльності, уклавши Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. На передній план, вже не вперше, вийшла тема захисту прав міноритарних акціонерів, тобто власників незначного пакету акцій або частки у статутному капіталі. Основним джерелом регулювання даних відносин є впровадження реформ корпоративного законодавства. Основним напрямком реформ визначено власне імплементацію норм законодавства Європейського Союзу у національну правову систему України з метою підвищенні рівня привабливості акцій українських товариств як інструменту інвестування.

Головною проблемою під час корпоративного управління товариством є конфлікт інтересів міноритарних та мажоритарних акціонерів. Ігнорування прав міноритарних акціонерів у процесі прийняття важливих рішень та ненадання їм повної інформації про діяльність товариства є основною недосконалістю сучасного корпоративного законодавства.

У 2009 році набрав чинності Закон України «Про акціонерні товариства», в якому законодавчо визначено регулювання відносин між акціонерами та запроваджено деякі засоби щодо захисту прав власників незначних пакетів акцій.

Так, у ст. 25 Закону закріплено основні права акціонерів, а саме: участь акціонерів в управлінні товариством, отримання дивідендів, отримання у разі ліквідації товариства частини його майна або вартості частини майна товариства, отримання акціонером інформації про господарську діяльність товариства.

Однак, на практиці можна говорити лише про отримання дивідендів та прав стосовно виходу з товариства або його ліквідації. У випадку ж з участю в управлінні товариством, то даний припис реалізується дуже рідко. В свою чергу, саме формування складу наглядової ради, яка є органом, що гарантує реалізацію та захист прав акціонерів, можна назвати основним механізмом реалізації права на участь в управлінні товариством та гарантування захисту прав міноритарних акціонерів. Запровадження інституту кумулятивного голосування направлене на вирішення даного протиріччя.

Ст. 53 Закону України «Про акціонерні товариства» встановлює кумулятивне голосування як виключне при обранні членів наглядової ради публічного акціонерного товариства та альтернативне у випадку приватного акціонерного товариства.

Основною кумулятивного голосування є правило, при якому сукупна кількість голосів акціонера помножується на кількість осіб, що обираються до того чи іншого органу управління, а сам акціонер на власний розсуд може або віддати всі підраховані голоси за одного кандидата, або розподілити їх між декількома кандидатами.

Механізм кумулятивного голосування надає можливість міноритарним акціонерам опосередковано впливати на формування виконавчого органу товариства, в тому числі – Наглядової ради.

Цікавим доповненням щодо прав міноритарних акціонерів є новостворений Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах» від 23 березня 2017 року який спрямований на імплементацію Директиви 2004/25/ЄС Європейського Парламенту.

Вводиться інститут «squeeze-out» - право вимоги мажоритарного акціонера (95% акцій) від міноритарних акціонерів обов'язкового продажу їх акцій. Та зворотній інститут «Sell-out» - право вимоги міноритарних акціонерів від мажоритарного акціонера (95% акцій) придбання за справедливою ціною належних їм акцій.

Ці зміни повинні поліпшити умови виходу міноритарних акціонерів зі складу власників та забезпечити їм гарантію захисту їх прав і можливість продавши свої акції, отримати за них кошти, які за ринковою вартістю будуть не нижче ніж ті, що їх акумулював мажоритарний акціонер.

Неврегульованим залишається питання щодо реалізації міноритарними акціонерами права ініціювати перевірку діяльності товариства, яке можна привіняти, власне, до права на отримання інформації. Законодавчо встановлено, що ініціювати перевірку діяльності товариства мають право лише акціонери публічних акціонерних товариств що володіють більш ніж 10% акцій.

Значним кроком у реформуванні механізмів захисту прав міноритаріїв є впровадження інституту похідного позову в межах господарського судочинства, який вперше визначено у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів».

Даним Законом вводиться право акціонера та/або сукупно акціонерів (5% і більше простих акцій) звертатися до суду з позовом про відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою, в інтересах господарського товариства.

Нажаль, практика застосування законодавства вказує на те, що нині у міноритарних акціонерів немає дієвих механізмів реалізації власних прав та інтересів у товаристві. Адже не завжди, спираючись на статут та локальні акти, міноритарний акціонер може захистити свої права, навіть ті, які передбачені законодавством щодо акціонерних товариств.

Впроваджені нововведення з часом можуть значно покращити становище міноритарних акціонерів, однак, специфіка статусу міноритаріїв полягає в тому, що вони вразливі до зловживань з боку мажоритаріїв.

Д. Бойчук, В. Мілько
студенти III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

АНАЛІЗ ШТРАФНИХ САНКЦІЙ ЗА ПОРУШЕННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В 2018 РОЦІ

За інформацією ДФС України, в 2017 році в Україні понад 60 відсотків перевірених податковою платників - юридичних і фізичних осіб, сплачували найманим працівникам заробітну плату в «конвертах».

В першу чергу основною проблемою в нашій країні є дуже низький рівень культури населення та звичка платити якомога менше податків. Якщо, наприклад, підприємства різко виводити із «тіні», їх власники просто скорочують робочі місця та зменшують заробітну плату. Важка економічна ситуація в країні змушує багатьох підприємців повністю або частково ухилитися від сплати податків, виплачуючи значну частку заробітної плати в конверті, тому що в іншому випадку це негативно позначається на рентабельності бізнесу взагалі. Яскравий приклад, коли було введено норму про те, якщо фізичні та юридичні особи, які працюють на єдиному податку (Фізичні особи підприємці), не мають за певний період своєї діяльності прибутків, вони все одно повинні сплачувати встановлений єдиний соціальний внесок. Це призвело до масового закриття ФОПів та ще більший розвиток тіньового бізнесу.

Звісно є позитивні приклади, коли роботодавці постійно прагнуть підвищувати рівень заробітної плати, мотивуючи працівників поліпшувати свій професійний рівень, що добре відображається на економічному зростанні підприємства. Але, на жаль, таких прикладів не дуже багато в нашій країні.

З 1 січня 2018 року, в Україні дуже суттєво зросли штрафи за порушення трудового законодавства. Це відбулося завдяки збільшенню розміру мінімальної заробітної плати відповідно до статті 8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік». У поточному році мінімальну заробітну плату встановлено у розмірі 3723 гривні.

Таким чином, відповідно до статті 265 КЗпП України юридичні та фізичні особи - підприємці нестимуть відповідальність у вигляді штрафу, якщо:

7. допустили працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків – у тридцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 01.01.2018 – 111 690 грн.);

8. відбулось порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі – у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (з 01.01.2018 – 11 169 грн.);

9. не було дотримано мінімальних державних гарантій в оплаті праці (наприклад, не оплата праці в нічний час, в вихідний або святковий день, понадурочної роботи та інші питання оплати праці) – у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 01.01.2018 – 37 230 грн.);

10. не було дотримано встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» – у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої зако-

ном на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення (з 01.01.2018 – 37 230 грн.).

11. допущені порушення інших вимог трудового законодавства, крім передбачених абзацами другим – п'ятим частини другої статті 265 КЗпП України – у розмірі мінімальної заробітної плати (з 01.01.2018 – 3 723 грн.).

Стосовно перевірок також законодавство містить санкції, якщо не допустили інспектора праці до проведення перевірки з питань додержання законодавства про працю, створили перешкоди у її проведенні – у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (з 01.01.2018 – 11 169 грн.), тобто якщо роботодавець не допустить фахівців Держпраці до перевірки з питань фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків, розмір штрафу в цьому випадку складе сто розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (з 01.01.2018 – 372300 грн.).

На підставі рішення суду можуть бути накладені штрафи в разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, в установі, організації, при оформленні трудових відносин із працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та у разі встановлення факту такої роботи чи роботи на умовах неповного робочого часу за певний період.

Також є санкції у разі виявлення під час перевірки суб'єкта господарювання або роботодавця ознак порушення законодавства про працю та/або зайнятість населення, складеного посадовою особою Держпраці чи її територіального органу, виконавчого органу міської ради міста обласного значення та сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади.

Разом з тим строки давності при застосуванні фінансових санкцій статтею 265 КЗпП не визначено. Отже, у даному випадку застосовуються загальні строки давності. Згідно статті 114 Податкового кодексу України визначено строки давності для застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), відповідно до якої граничні строки застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) до платників податків відповідають строкам давності для нарахування податкових зобов'язань (1095 днів або три роки). Таким чином, зазначені фінансові санкції застосовуються до роботодавців, дії яких порушують вимоги трудового законодавства станом на день набрання чинності Закону.

Начебто ці величезні штрафи це сигнал для роботодавців, що до порушень вимог трудового законодавства держава ставиться дуже жорстко та серйозно. Держава хоче поліпшити інвестиційний клімат, роз'яснити та просвітити роботодавців, зробити все для того щоб люди не працювали в тіні, без будь-якого оформлення. Та ця боротьба з виведенням зарплат наших громадян із «тіні» є не зовсім успішною.

В нашій країні економічно не вигідно платити всі податки, та «білі» зарплати тому що податкове навантаження яке існує на сьогоднішній день

робить бізнес неприбутковим. Це не вигідно як роботодавцям так і найманим працівникам. Тому каральні методи у вигляді штрафних санкцій та перевірок підприємств, призводять тільки до соціального вибуху.

Ще один важливий момент, що відповідальність за несплату податків є одностороння, тобто її несе лише роботодавець. З іншого боку, наймани працівники часто самі не проти отримувати зарплату в конверті, та не вимагають прозорості білої зарплати, тому що або бояться втратити роботу, або не хочуть зменшення заробітної плати.

Виходячи із вищевикладеного всі спроби держави вивести бізнес із "тіні" необгрунтованими штрафами, та перевітками, це абсурд, та навпаки розвиток корупції під час здійснення цих перевірок. Потрібно робити сприятливі умови для бізнесу, зменшуючи податкове навантаження, та кількість існуючих податків.

В. Комарова

*студентка II курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРІВ: ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ

Статтею 43 Конституції України передбачено, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. На жаль, в Україні не кожен знає свої права щодо працевлаштування та засоби реалізації права на працю. Користуючись невисоким рівнем знань працівників у сфері трудових гарантій, роботодавці не намагаються детально вивчати законодавство та додержуватись усіх приписів законодавства. Щоб не стати «рабом» у свого роботодавця, працівникам необхідно знати норми трудового та цивільного законодавства, а роботодавцю, в свою чергу, відповідні знання потрібні аби не наробити помилок із працевлаштуванням працівника.

Роботодавцю легко переплутати за яким договором необхідно приймати на роботу працівника, тому треба чітко відмежовувати трудовий договір від цивільно-правового договору про працю. При влаштуванні на роботу роботодавцю необхідно оцінити обсяг роботи, яку буде доручено виконувати працівнику, та яким договором (трудовим чи цивільно-правовим) необхідно врегулювати відносини між працівником та роботодавцем.

Щоб не прийняти на роботу працівника за строковим трудовим договором, замість цивільно-правового, необхідно розрізняти ці терміни.

Отже, під трудовим договором закон розуміє угоду між працівником та роботодавцем (власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою), яка встановлює взаємні права та обов'язки між сторонами.

Цивільно-правовий договір про працю є видом договору, за яким сторони визначають результат роботи, взаємні права та обов'язки, інші питання взаємодії, не вступаючи, при цьому, в трудові відносини.

Різниця між визначеннями у поняттях «трудовий договір» та «цивільно-правовий договір про працю» є не єдиною, вона також полягає у порядку виконання праці за цими договорами та у нормативно-правовому регулюванні.

Якщо працівник влаштовується на певну посаду, що передбачає постійне виконання трудових обов'язків, то з ним необхідно укласти трудовий договір (наприклад: влаштування на посаду бухгалтера), а якщо наводиться конкретний перелік робіт або послуг, які необхідно виконати – укладається цивільно-правовий договір (наприклад: монтаж вітрин в одному магазині).

Найголовніші відмінності між цими договорами наведемо у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика трудового та цивільно-правового договору

Критерій відмінності	Трудовий договір	Цивільно-правовий договір
Предмет узгодження	Трудова функція працівника (трудова діяльність)	Певна робота, котра має чітку кількість або якісний показник (результат виконаної роботи)
Особистість виконання	Робота виконується особисто, передоручення не допускається	Робота може бути передоручена іншим особам
Режим роботи	Підпорядкування внутрішньому трудовому розпорядку підприємства	Організація роботи на свій розсуд без підпорядкування режиму роботи підприємства
Строк дії	Строковий, безстроковий	Завжди строковий (на час виконання певної роботи)

Останнім часом в Україні існує тенденція, за якою роботодавці більш схильні до оформлення відносин в рамках цивільного права, бо це полегшує обов'язки роботодавця: відповідальність за виконавця нести не треба, є шанс уникнути податків, не потрібно оформляти безліч документів і т.д.

При цьому слід зазначити, що фізична особа, що була виконавцем за цивільно-правовим договором, має право звернутися до суду за визнанням відносин трудовими відносинами в порядку і в терміни визначені законодавством. Якщо буде визнано судом, що першим (цивільно-правовим) договором фактично регулюються трудові відносини, то до відносин сторін повинні застосовуватися положення трудового законодавства.

Таким чином, при визначенні конкретного виду договору, який слід укласти, необхідно опиратись на сутність правовідносин, на встановлення яких, направлена воля сторін.

I. Сердюк, К. Сажка

*студентки II курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ РЕЗЮМЕ

На сьогоднішній день при прийомі на роботу будь-який роботодавець просить резюме. І як його складеш буде залежати чи приймуть тебе на роботу.

Резюме — це документ, в якому подаються короткі відомості про навчання, трудову діяльність, професійні успіхи та досягнення.

При перевірці і перегляді резюме, часто зустрічаються недоробки в його оформленні: резюме погано читається, потрібну інформацію важко і довго шукати.

Основна вимога до такого документа — вичерпність потрібних відомостей і лаконізм викладу.

Резюме складається з 1-2 сторінок. Текст повинен бути чітко структурований, поділений на невеликі абзаци, відступи. Це полегшує сприйняття інформації і процес вибору.

Якщо ви хочете скласти правильне резюме потрібно дотримуватися таких правил:

– Вказуйте правдиву інформацію, але вибірково. Робіть акцент на своїх перевагах і менше згадуйте про недоліки;

– Викладайте інформацію стисло, грамотно форматуйте текст, уникайте зайвої інформації.

Правила та вимоги до оформлення резюме:

Структура резюме:

1) ПІБ та контактні дані.

2) Досвід роботи (у зворотному хронологічному порядку).

3) Освіта (у зворотному хронологічному порядку).

4) Навички та знання

5) Рекомендації, додаткова інформація, курси, виконані проекти, тощо (за бажанням).

Важливе правило оформлення резюме - один стиль для однотипних елементів. Якщо у вас кілька місць роботи, то ви кожне оформляєте однаково.

Дотримуйтеся єдиного стилю всього резюме, що включає в себе однаковий шрифт, а також однакове оформлення заголовків розділів (досвід роботи, освіту, ключові навички тощо).

При складанні резюме пам'ятайте про:

Структурованість(послідовність інформації та відповідність певній формі).

Об'єктивність та реалістичність інформації. Ви повинні бути готові обґрунтувати все, що вказали в резюме.

Стислість. Обсяг резюме не повинен перевищувати двох сторінок, тому інформацію викладайте коротко, наголошуючи на важливих для роботодавця моментах.

Конкретність. Використовуйте короткі фрази.

Активність. Підкреслюйте досягнуті результати, використовуючи дієслова дії.

Резюме бажано складати на двох мовах. До резюме іноземною мовою пред'являються ті ж вимоги щодо оформлення, грамотності й стилістичної єдності, що й до резюме рідною мовою.

Резюме - ефективний інструмент пошуку роботи. Це короткий виклад важливих для роботодавця фактів вашої біографії, пов'язаних з досвідом роботи, навичками й знаннями. При створенні резюме пам'ятайте, що це ваша візитна картка і тому вона повинна виділяти вас із усього потоку людей, що шукають роботу.

Секція: ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. СІМЕЙНЕ ПРАВО

С. Вишницька, Ю. Клімчук
студентки III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ЄДИНА СУДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА СИСТЕМА. СЛАБКІ ТА СИЛЬНІ СТОРОНИ НОВОВВЕДЕНЬ.

Наша тема є актуальною тому, що таке нововведення, як єдина судово-інформаційно-телекомунікаційна система є одною з багатьох штрихів сучасно судової реформи, яка з кожним днем, з прийняттям нових нормативних документів набирає обертів.

Також, тема є однією з найбільш обговорюваних серед окремих верст населення та представників професій, які безпосередньо пов'язані цим нововведенням.

Почнемо із самого визначення, що нам надається законодавцями. Єдина судово-інформаційно-телекомунікаційна система – це організаційно-технічна система, яка забезпечує функціонування електронного судочинства в Україні після прийняття змін до процесуальних кодексів. Ця система є заміною Автоматизованої системи документообігу суду, що функціонувала з 1 січня 2011 року.

Звісно, світ крокує все далі і далі вслід за технологіями і все сфери повинні цьому відповідати, але як і в будь-якому питанні є свої слабкі та сильні сторони. Пропонуємо розглянути саму суть та ідею даної системи. Адвокат Сергій Гула на своїй веб-сторінці advocatsergiygu.com вважає, що сенс такої системи в тому, щоб максимально перевести документальний судовий процес в електронну форму для подальшого обміну інформацією між учасниками справи, що безперечно, є великим прогресом.

Очевидним «плюсом», дійсно є зручність документообігу. По такій системі, не потрібно захисникам гаяти свій час для того, щоб поїхати до суду аби подати той чи інший документ, або ж переглянути справу. Так само і інші учасники процесу зможуть за допомогою реєстрації слідкувати за перебігом подій.

Як каже юрист Адвокатського об'єднання ЮФ «Агіо» Наталія Швець у своїй статті на сайті lga.net: «Звичайно, не слід очікувати, що цей інститут моментально почне повноцінно функціонувати, але потенційно в процесі розвитку він зможе мінімізувати кількість бюрократичних процедур, знизити зловживання і, що найголовніше, заощадити один з найцінніших людських ресурсів - час».

Але на нашу думку, для того, щоб вводити таку систему, перше, що потрібно зробити, це забезпечити цілковиту безпеку всіх даних, які будуть через цю систему проходити.

Так, статтю 14 Цивільного процесуального кодексу України та статтю 18 Кодексу адміністративного судочинства України передбачено, що

позовні та інші заяви, скарги та інші процесуальні документи, що подаються до суду і стосуються предмета судового розгляду, в порядку їх надходження підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиній судовій інформаційно - телекомунікаційній системі в день надходження документів. Також, в кодексах передбачено, що судова інформаційно - телекомунікаційна система забезпечує обмін документами (надсилання та отримання документів) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу.

Спираючись на інформацію з судово – юридичної газети «Юрист та Закон» № 16 (сайт: uz.ligazakon.ua) «Те, що законодавець передбачив, що саме ця система забезпечує відповідний обмін, є недоліком, оскільки вона не може забезпечувати відповідного завдання. Система може бути відповідним інструментом для обміну даними, а от завдання із забезпечення належної роботи системи має бути покладене на конкретну посадову особу, а тому, коли будуть виникати проблеми з відповідним обміном, знайти винного буде важко».

І справді, система буде нова, не протестована, а отже, як і будь - яка автоматизована машина має схильність до перебоїв у роботі, а це може цілком призвести до хаосу у роботі судів. Тому звичайно було би цілком доцільним хоча би на деякий час, поки система почне працювати в автоматичному та злагодженому режимі.

Як розповідає адвокат Сергій Гула на своїй веб – сторінці advocatsergiyugula.com, **реєстрація в такій системі не позбавляє права на подання документів до суду у паперовій формі.** Тому є вибір як подати такі документи, або ж поштою, або ж особисто до суду. І такі документи будуть переведені в електронну форму не пізніше трьох днів з дня надходження до суду, а потім будуть долучатися до матеріалів справи.

А ось тут також є недолік. На нашу думку, таке різноманіття вибору, як можна подавати ті чи інші документи цілком може призвести до безладу та порушення порядку подання документації. Також буде питання, хто, яка уповноважена особа буде займатися впорядкуванням поданої інформації. Не останнім є питання самого технічного забезпечення адже на кожний суд потрібно буде виділити достатню кількість комп'ютерів, встановити необхідні програми, що потребує потужного фінансування з бюджету держави.

Також у нашій роботі ми звертаємо свою увагу на коментарі адвоката Анатолія Грабового з електронного ресурсу «Юрист і закон» , де повністю номер видання присвячений судовій реформі та питання електронного суду розглядається окремо.

Автор статті дотримується думки, що судова справа в електронному вигляді, коли буде отримуватись в апеляційному чи касаційному порядку передаватиметься між судами миттєво. І це на погляд реформаторів суттєво зменшить загальний строк розгляду справ. Також ця система повинна забезпечити обмін документами в електронній формі не тільки між судами , а й між учасниками процесу. Реалізуючи на практиці таке технічно складне нововведення, яке повинно глобально охопити всі регіони України, у тому числі найвіддаленіші районні суди з поганою комунікацією, судові реформатори передбачили такі труднощі. У проектах процесуальних кодексів встановили, що якщо з технічних причин суд не зможе розглянути справу в електронній формі більше чотирнадцяти днів і це перешкоджати-

ме розгляду справи у встановлені строки, вона розглядатиметься за матеріалами в паперовій формі.

Доречними тут будуть слова адвоката Анатолія Грабового (сайт: uz.ligazakon.ua): «Сподіваємося, що Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему буде введено після того, як всі суди країни матимуть технічну готовність до таких сміливих нововведень. Більш того, вводити «електронний суд» необхідно після того, як всі суди доукомплектують штатом суддів. Адже ми спостерігаємо картину, коли масово по всій країні багато суддів вже протягом значного часу не здійснюють правосуддя в зв'язку з закінченням повноважень і не переобранням або звільненням. На практиці у нас є багато районних судів, де з усіх суддів, які є в штаті, здійснює правосуддя один - два. Саме тому перед тим як міняти правила гри, потрібно мати не тільки технічну можливість, а й ресурсну базу - кому ці процеси вводити на практиці».

Отже, підсумуємо усе вище написане, до даної теми з'являється все більше питань та все менше відповідей. І дійсно залишається тільки чекати поки така система стане працювати на практиці і може тоді вже законодавці будуть робити певні висновки та поправки до такої системи.

Для уникнення проблем, які ми освітили у нашій роботі, це все ж таки для початку протестувати цю систему в окремому регіоні, потім внести корективи, а вони повинні бути однозначно, і друге це подбати заздалегідь про технічне забезпечення у всіх регіонах нашої країни.

Ф. Грибовський

*студент IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ЩОДО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Протягом століть одні створювали щось інноваційне та неповторне, а інші – це копіювали з метою власного збагачення. У зв'язку з цим, людству прийшло на думку розробити норми, які б забезпечували захист їх винаходів.

Право інтелектуальної власності - це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права, визначений законом.

В XXI-му столітті суперечки щодо права інтелектуальної власності тільки посилилися, тому що з розвитком технологій, збільшенням чисельності населення, кількість, як інноваційних проєктів, так і їх копій суттєво збільшилась. І якщо одні копіюють лише частину іншого механізму або предмету, то у другому випадку - це суцільна копія зі зміною лише декількох елементів.

Вже понад 50 років функціонує Всесвітня організація інтелектуальної власності - спеціалізоване агентство Організації Об'єднаних Націй. Заснована ще у 1883 році для адміністрування Паризької конвенції про охорону промислової власності та Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. А вже у 1967 році була укладена Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Основним завданням цієї організації є захист прав інтелектуальної власності у світі. Для цього організація виконує різні дії, такі як:

1) сприяє створенню та укладенню міжнародних та двосторонніх договорів з захисту прав інтелектуальної власності;

2) допомагає різним країнам забезпечити захист права інтелектуальної власності на їх територіях шляхом технічного забезпечення, навчання уповноважених осіб, забезпечує функціонування служб з захисту інтелектуальної власності;

3) аналізує та використовує інформацію для захисту права інтелектуальної власності.

Наразі, існує 23 міжнародних договори, які регулюють захист інтелектуальної власності в міжнародному праві. Вони передбачають визначення певних об'єктів інтелектуальної власності (речей, предметів, творів), їх класифікацію та яким чином право інтелектуальної власності можна захистити. Нажаль, існують деякі проблеми. По-перше, не всі країни їх ратифікували, по-друге, не всі країни сприяють захисту права інтелектуальної власності.

У багатьох державах світу існують різні види відповідальності за порушення права інтелектуальної власності. Наприклад в Україні, особа, право інтелектуальної власності якої порушено може звернутися до суду з тим, щоб визнати певні ліцензії видані іншим суб'єктам підприємницької діяльності органами державної влади недійсними, додатково стягнути витрати через порушене право, наприклад, коли використання товарного знаку іншою особою негативно вплинуло на фінансові показники. В нашій країні також існує спеціалізований орган з питань захисту прав інтелектуальної власності - Державна служба інтелектуальної власності України.

Слід відзначити, що захист права інтелектуальної власності в нашій країні знаходиться на шляху становлення, так як відсутні певні реєстри або вони знаходяться на стадії створення, або експлуатації макету, тобто де-юре вони створені, але де-факто – ні. Наприклад «Реєстр комп'ютерних програм», створення якого закріплено в нормативно-правових актах. Але фактично він повноцінно не функціонує через що в деяких випадках надмірно важко дізнатися про те, що чиєсь право інтелектуальної власності було порушено, а також знайти винну особу. Нажаль, в Україні не існує миттєвого механізму повідомлення про порушення права інтелектуальної власності.

Розглянемо на прикладі. По справі № 910/28726/14 за позовом ТОВ «Сандора» до Державної служби інтелектуальної власності України та ПАТ «Алеф-Виналь» Про визнання позначення загальноновживаним і припинення дії свідоцтва України № 109692 на знак для товарів і послуг. Суди задовільнили позовні вимоги ТОВ «Сандора», але ця справа дійшла до Вишого Господарського суду України. Постанова набрала законної сили 13.09.2016 року. Слід зазначити, що таких справ, які підлягають задоволенню не багато.

У світі використовуються 2 шляхи вирішення цих проблем. Один з них це досудове врегулювання. Особа, яка вважає, що її право інтелектуальної власності було порушено, звертається до іншої особи, яка за припущенням є порушником, і вони намагаються дійти згоди. На практиці, більшість осіб, які порушили право інтелектуальної власності не мають бажання врегулювати це питання у досудовому порядку. По-перше, коли вони використовують повністю або змінений продукт іншої особи, вони отримують з цього прибуток (в основному), по-друге - це санкції, які будуть використані проти

цих осіб. Зазначимо, що особи звертаються не до Всесвітньої організації інтелектуальної власності, а до судів в своїх країнах.

Наприклад, у серпні 2016 року компанія Riot Games подала позов до окружного суду Каліфорнії проти LeagueSharp, про те, що ця компанія незаконно використала програмний код гри **League of Legends**, створила заборонену програму. У зв'язку з цим у Riot Games виникли проблеми, як з захистом коду, так і з захистом гри від забороненого програмного забезпечення. Спочатку компанія, чії права були порушені намагалася владнати цей спір у досудовому порядку, але інша сторона не відповідала на листи та будь-яким іншим чином не вказувала на можливість переговорів. Суд у 2017 році виніс рішення про те, що компанія LeagueSharp повинна виплатити \$10 млн. компанії Riot Games. У цьому випадку ми можемо побачити, що американський суд вирішив справу неймовірно швидко, зважаючи на велику кількість різних позовів з захисту прав інтелектуальної власності.

Розглянемо наступний випадок щодо захисту найменування походження товару нормами міжнародного права, двосторонніми договорами та нормативно-правовими актами держав. Захист інтелектуальної власності передбачає, що певні групи товарів, які виробляються у певних місцевостях мають право використовувати конкретні найменування, які не можуть використовувати інші виробники в інших країнах світу. Наприклад, найменування напою “Коньяк” можуть використовувати виробники, які створюють цей продукт на території французького регіону Пуату-Шаранта.

Отже, міжнародний захист інтелектуальної власності потрібно розвивати, тому що:

1) Не всі держави ратифікували міжнародні договори, уклали двосторонні договори або створили власні нормативно-правові акти з захисту інтелектуальної власності, особливо, якщо спір виник між виробниками різних країн;

2) В багатьох країнах існує різна відповідальність за порушення права власності, тобто порушникам легше зареєструвати свою компанію там, де санкції, або не значні, або, взагалі, відсутні;

3) В деяких країнах, які ратифікували міжнародні договори або уклали двосторонні, не працює механізм захисту та реалізації цих прав, не створені певні реєстри та уповноважені органи, які б могли займатися цим питанням.

Тому, я вважаю, що як Україні так і світу потрібно виконати ще неймовірну кількість складних дій, але кінцевий результат надасть можливість захистити права, як окремих осіб, так і компаній по усьому світу.

В. Голивец, Д. Истратов
*студенты IV курса специальности «Право»
Университета имени Альфреда Нобеля (г. Днепро)*

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЗАКЛЮЧЕНИЯ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫХ СДЕЛОК В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Роль информационных технологий в современном обществе возрастает все больше и больше. Их стремительное развитие привело к появлению, совершенно уникального и мощного явления – сети Интернет.

Треть населения Земли ежедневно пользуются Всемирной Паутиной, причем большинство делает это регулярно. Следует отметить, что Интернет, бесспорно, имеет массу преимуществ — это хранилище знаний, средство обучения, инструмент ведения бизнеса и многое другое. Активное подключение потребителей к сети Интернет вызвало развитие электронного бизнеса.

Сферы применения электронного бизнеса значительны: электронная торговля, банковские операции, страховые операции, купля-продажа различных продуктов, операции на фондовой бирже, IP-телефония и т.д. Безусловно, Интернет, как площадка для ведения такой экономической активности должна подкрепляться правовым регулированием, но право в сфере виртуального пространства находится только на стадии разработки. В связи с этим, существует ряд проблем в гражданско-правовом регулировании сделок, которые необходимо устранить.

Стоит отметить, что от 03.09.2015 вступил в силу Закон Украины «Об электронной коммерции» № 675-VIII(1), который определяет организационно-правовые основы деятельности в сфере электронной коммерции в Украине, устанавливает порядок совершения электронных сделок с применением информационно-телекоммуникационных систем и определяет права и обязанности участников отношений в сфере электронной коммерции. Но вместе с тем, анализируя отношения в сети Интернет, можно сформулировать следующие проблемы при заключении гражданско-правовых сделок: 1) сложность идентификации личностей сторон, принимающих участие в сделке; 2) неопределенность местонахождения сторон, что обуславливает возникновение ряда проблем при применении данного права.

Сложностью в идентификации субъектов проведения сделки через Интернет является анонимность. То есть, субъект может указать свое имя или псевдоним, но проверить достоверность и проследить, действительно ли сделка совершается одним и тем же лицом, невозможно.

Другая проблема заключается в трудности определения места заключения сделки. Этот вопрос возникает не только тогда, когда обе стороны сделки являются жителями разных стран, поскольку продавец может размещать свои предложения и вести переговоры с любой точки земного шара, которая подключена к сети, так же как покупатель может отправлять свой запрос с любого портативного компьютера, который невозможно отследить. Следовательно, довольно проблематичным является определение в сети Интернет этих понятий в таком виде, в каком они изложены в международных договорах, конвенциях и внутренних законах различных государств. Что касается проблемы определения применимого права, то сложность состоит в том, что субъект, который ведет коммерческую деятельность в сети, может не иметь ни торгового помещения, ни офиса, ни склада. Единственное чем возможно идентифицировать его – это адрес интернет сайта и веб-сервера.

Подводя итог вышеизложенному, стоит отметить, что возможность заключения сделок в сети интернет является крайне удобной, так как процесс занимает мало времени, не требует больших усилий, а местом заключения сделки может служить любая точка мира в которой есть подключе-

ние к Интернет. Стремительное развитие сети Интернет, делает решение указанных проблем весьма актуальными, а также требует пристального внимания за регулированием гражданско-правовых отношений со стороны законодательного органа.

О. Досич, Д. Безрук
*студенти II курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМАТИКА ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

Багато людей укладаючи договір довічного утримання мають оманливе уявлення про свої права на власність, яка переходить до них за цим договором, та про складність виконання, умов прописаних у ньому.

Згідно з ст. 744 Цивільного Кодексу України договір довічного утримання це: «Договір за яким одна сторона (відчужувач) передає іншій стороні (набувачеві) у власність (житловий будинок, квартиру, земельну ділянку (або їх частину)), а також інше рухоме або нерухоме майно яке має значну вартість, у відповідь набувач зобов'язується забезпечити відчужувача доглядом та утриманням довічно.» Відчужувачем є дієздатна особа, яка досягла вісімнадцяти років, а набувачем може бути як фізична дієздатна особа так і юридична особа, або фізична і юридична разом (кількість набувачей не обмежується).

Головними умовами при складанні договору довічного утримання є:

1. Предмет договору;
2. Місце реєстрації сторін (місцезнаходження сторін), для фізичних осіб обов'язковим є ідентифікаційний номер, а для юридичних осіб номер у єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
3. Документ, на право власності на майно, що відчужується за договором;
4. Оцінка відчужуваного майна, яка визначається за згодою сторін. У випадках якщо предметом договору є житловий будинок, квартира, або земельна ділянка вартість не може бути нижчою за оцінку відповідного державного органу;
5. Форма утримання та/або догляду. У договорі може бути прописано майже все: яким чином та коли саме, з якою періодичністю буде відбуватись надання допомоги відчужувачу;
6. Місце виконання договору. У випадках коли в договорі місце виконання не було передбачене, то воно відбувається за місцем знаходження майна;
7. Умови за якими обов'язки та права сторін можуть змінюватись;
8. Накладання заборони на відчуження майна, що передається за цим договором;
9. Порядок та обставини за якими договір може бути розірвано.

При укладанні цього договору обидві сторони мають певні ризики, але ми вважаємо, що набувач зазнає більше втрат як матеріальних так і моральних. Тому ми склали список ймовірних ризиків для добросовісного набувача:

1. Набувач дарма вважає, що відчужувач - це особа, яка незабаром помре та він буде мати змогу розпоряджатися всім майном, адже відчужувачем може бути особа не залежно від віку та стану здоров'я, а ось набувачем лише повнолітня дієздатна особа, тож невідомо, хто кого переживе та хто з них залишиться в більш вигіршном положенні;

2. Так як відчужувачем може бути будь яка особа незалежно від віку та стану здоров'я, то набувачеві треба враховувати економічну складову цього договору. Знецінення грошової одиниці нашої країни, ринкові ціни на нерухомість, які за останні п'ять років впали приблизно на 42%, підвищення тарифів на комунальні послуги для населення - всі ці фактори можуть зробити договір не вигідним для набувача. Витрати на догляд за відчужувачем, сплати комунальних послуг можуть дорівнювати або навіть перевищувати вартість самого майна;

3. Дуже важливо знати при укладанні договору довічного утримання те що, згідно з ч. 3 ст. 754 втрата (знищення), пошкодження майна, яке було передане набувачеві не є підставою для припинення чи зменшення обсягу його обов'язків перед відчужувачем. Це робить набувача заручником договору, так як предмету договору вже не існує, але він зобов'язаний виконувати умови договору не зважаючи на це та не може розірвати його;

4. Відсутність чітко визначених та прописаних в договорі обов'язків набувача, щодо матеріального забезпечення та інших видів піклування за відчужувачем, який може використовувати та тлумачити прописані обов'язки набувача як йому заманеться, зазвичай не в користь останнього;

5. У разі розірвання договору відчужувач отримує своє майно, а набувач може тільки мріяти, про повернення витрачених коштів. Вони можуть повертатись довгі роки та і не обов'язково, що вони будуть повернені у повному обсязі.

Отже, узагальнюючи вище зазначені думки ми можемо запропонувати вжити такі заходи при укладанні даного договору:

1. Потрібно провести повний аналіз запропонованої вам угоди. З'ясувати наскільки вартісне майно, яке є предметом договору, вік та стан здоров'я відчужувача, ваша матеріальна спроможність повноцінно виконувати умови договору. Вивчити динаміку цін на нерухоме майно, архів валютних курсів та інші ресурси, які допоможуть вам прорахувати співвідношення вартості майна з витратами на догляд за відчужувачем;

2. На нашу думку на законодавчому рівні треба внести зміни до Цивільного Законодавства за якими, при повному знищенні нерухомого майна (у вигляді житлового будинку, квартири) у набувача залишаються обов'язки за укладеним договором, а у всіх інших випадках знищення предмету договору, повинно призводити до автоматичної ануляції цього договору, тільки якщо майно було знищене не набувачем з метою розірвання договору або з інших причин;

3. Варто прослідкувати за тим, щоб ваші обов'язки не були вказані в загальному значенні, а були конкретно описані з зазначенням всіх деталей їх виконання (час, кількість, якість ...).

Не варто робити поспішні висновки не дізнаючись всіх «підводних каменів» і тонкощів та гадати, що уклавши договір, ви, сто відсотково опинитесь в вигіднішому положенні ніж особа з якою укладається цей договір.

Тому, перш ніж відважитись на відповідальний крок, який може залишити відбиток на вашому житті, слід завжди ретельно дослідити всі «за» та «проти» з компетентною людиною в цьому питанні.

А. Драгомерецька
*студентка II курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ШЛЮБНИЙ ВІК І ГОТОВНІСТЬ ДО ВСТУПУ В ШЛЮБ

Наступ шлюбного віку є одним з найважливіших умов для вступу в шлюб, який в даний час в більшості країн світу встановлюється законодавством з урахуванням віку статевої, психологічної та соціальної зрілості громадян. Однак для більшості країн шлюбний вік становить 18 років.

Слід зазначити, що не завжди сучасна молодь починає замислювати-ся про шлюб після досягнення вісімнадцятирічного віку.

Вчені підтверджують, що процес дозрівання сучасної молоді відбувається набагато раніше, ніж це відбувалося кілька десятиліть тому. Окремі особи вже готові до самостійного життя і до досягнення вісімнадцятирічного віку. Вони обладують фізичної та психологічної зрілістю. У зв'язку з цим відповідно до чинного законодавства у виняткових випадках передбачається можливість зниження встановленого мінімального віку вступу в шлюб.

Згідно з німецьким цивільним законодавством право на вступ в шлюб при досягненні повноліття настає з 18 років. Передбачена можливість диспенсації (відступу від встановлених законом умов) в судовому порядку, якщо заявнику - особі, яка бажає вступити в шлюб, - виповнилося 16 років, а друга особа - повнолітня. Правом на звернення до суду у сімейних справах із запереченням на клопотання неповнолітнього про зниження йому шлюбного віку наділені законний представник такого неповнолітнього або інша особа, яка здійснює турботу про нього.

В Англії шлюбний вік настає з 16 років, законодавством передбачена можливість його зниження в судовому порядку. Але це буває дуже рідко.

У березні 2006 р парламент Франції зрівняв шлюбний вік для чоловіків і жінок (18 років). При наявності серйозних підстав прокурор Республіки за місцем, де реєструється шлюб, має право дозволити відступ від вікових обмежень. Неповнолітні не мають права на укладення шлюбу без згоди їх батьків.

В Республіці Білорусь відповідно до п. 3 ст. 18 Кодексу Республіки Білорусь про шлюб та сім'ю зниження шлюбного віку проводиться за заявою осіб, що вступають у шлюб. Відповідно до чинного законодавства громадяни, які бажають вступити в шлюб, повинні подати спільну заяву в орган, що реєструє акти громадянського стану. Слід звернути увагу на той факт, що згоди батьків, опікунів неповнолітніх на укладення шлюбу не потрібно.

Цивільний кодекс Грузії, який містить в тому числі сімейно-правові норми, встановлює шлюбний вік з 18 років. З попередньої письмової згоди батьків або інших законних представників при наявності виняткових обставин можливе укладення шлюбу при досягненні 16 років.

У Литовській Республіці відповідно до п. 2 ст. 3.14 Цивільного кодексу тільки за рішенням суду шлюбний вік може бути знижений на 3 роки за заявою

неповнолітнього громадянина, який бажає вступити в шлюб. Крім того, при наявності вагітності шлюбний вік може бути знижений більш ніж на 3 роки.

Особливість законодавства Литви полягає в тому, що суд зобов'язаний вислухати думку батьків, опікунів або піклувальників неповнолітнього, прийняти до уваги його психічний та психологічний стан, майновий стан і важливі причини, через які обов'язково потрібно зменшити шлюбний вік і тільки після цього прийняти рішення про необхідність зниження віку вступу в шлюб.

Що стосується України і Польщі, то повноваження в області реєстрації шлюбу також мають органи реєстрації актів громадянського стану. При цьому в Польщі шлюб може бути зареєстрований і в храмі. В цій державі шлюб, укладений за обрядом деяких релігій, може бути визнаний і зареєстрований в РАГСі без необхідності укладення цивільного шлюбу.

Відповідно до п. 1 ст. 10 Сімейного та Опікунської кодексу Польщі шлюбний вік може бути знижений за рішенням опікунської суду на 2 роки, але тільки для дівчат.

В Україні відповідно до п. 2 ст. 23 Сімейного кодексу органом, який може прийняти рішення про зниження віку вступу в шлюб, є суд. При цьому дане рішення може бути прийнято тільки в тому випадку, якщо буде встановлено, що це відповідає інтересам неповнолітнього.

На наш погляд саме досягнення шлюбного віку 18 років, виступаючи юридичним фактом-подією, визначається законом, як мінімально необхідного для вступу в шлюб самостійно за своєю ініціативи потенційного подружжя, а також з батьківської чи іншої згоди до досягнення цивільної дієздатності. Саме після досягнення 18 років особа має всі можливості для придбання соціальної та економічної самостійності. Тим самим, подружжя стає правоздатним в шлюбних правовідносинах, можуть придбати подружні права і обов'язки.

Важливе значення має питання, що виникає при вирішенні ситуації укладення шлюбу особами, які не досягли віку 18 років. Дані суб'єкти з соціальної та юридичної точок зору є ще дітьми, як правило, не володіють відповідною соціальною і економічною самостійністю, тому питання укладення ними шлюбу має вирішуватися тільки за згодою законних представників - батьків або осіб, які їх замінюють.

Видача дозволу для укладення шлюбу особам, які не досягли 18 років, має бути вимушеною, крайнім заходом, що допускається при особливих обставинах.

В. Ковальова, К. Балацька
студентки II курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

Права та обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому в установленому законом порядку. Саме на батьків окладається відповідальність за виховання дітей, захист їх прав та інтересів, турботу про здоров'я, фізичний, психічний, духовний

і моральний розвиток дитини. На жаль, батьки не завжди гідно поведуться по відношенню до дітей, зловживають своїми правами або ухиляються від виконання батьківського обов'язку. В таких обставинах з'являється привід для позбавлення батьківських прав. У положенні Декларації ООН про права дитини (1959 року) сказано: «Дитина для повного і гармонійно розвитку її особи потребує любові і розуміння. Вона повинна, якщо це можливо, зростати під опікою і відповідальністю своїх батьків і, в усякому разі, в атмосфері любові і моральної та матеріальної забезпеченості». Тож треба знати, що робити, якщо батько чи мати виконують свої батьківські обов'язки щодо своїх дітей не добросовісно або взагалі ніяк їх не виконують. В Україні батьки можуть бути позбавлені своїх прав щодо всіх дітей або одного з них. Юридичне визначення такого поняття, як «позбавлення батьківських прав» в законодавстві не існує. Правда, в Постанові Пленуму Верховного Суду України №3 від 30 березня 2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав», вказується, що позбавлення батьківських прав є крайнім заходом впливу на осіб, які не виконують батьківських обов'язків, а тому питання про його застосування слід вирішувати тільки після повного, всебічного, об'єктивного з'ясування обставин справи, зокрема ставлення батьків до дітей. Батьки можуть бути позбавлені батьківських прав, якщо вони:

1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування. В цьому випадку не потрібно нотаріальну заяву, суди приймають заяви в простій письмовій формі, а позов подається, як правило, пологовим будинком або органом опіки та піклування;

2) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини. Це найважчий доказовий випадок і водночас самий часто використовуваний. В даному випадку важливо зважити всі докази, які свідчать про ухилення від виконання своїх обов'язків. Ухилення - це, умовно, діяльність (як дії, так і бездіяльність) відповідача в ситуації, коли він може виконувати свої батьківські обов'язки, але не робить цього через суб'єктивні причини. Не можна позбавити батьківських прав людини, який не виконує своїх батьківських обов'язків внаслідок душевної хвороби, недоумства чи іншого тяжкого захворювання (крім хронічного алкоголізму чи наркоманії) або з інших не залежних від нього причин, в тому числі, і в тих випадках, коли другий з батьків робить спілкування з дитиною неможливим;

3) жорстоко поведуться з дитиною. Розрізняють чотири види жорстокого поводження з дитиною: фізичне, сексуальне та психологічне (моральне);

4) є хронічними алкоголіками або наркоманами. Це повинно бути підтверджено медичними довідками, оскільки суд не вирішує такі питання без медичних експертів, що дуже часто є підставою для відмови в позові. Як правило, це повинна бути вже сильно «запущена» стадія, з безрезультатними спробами лікування, тому звичайного частого вживання / зловживання алкоголю і / або наркотиками може не вистачити. Відповідач в таких випадках, як правило, ухиляється від проведення експертизи, а примусова експертиза не передбачена в таких випадках законом. Єдине, що суд може - це в разі відмови відповідача від експертизи зробити висновки не на його користь, але таких випадків відомо небагато і вони мають місце тоді, коли є ряд інших доказів не на користь відповідача;

5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва. Цей випадок включає дитячу проституцію, непосильна праця або примус до злочинної діяльності. Однак у цій підставі можуть бути позбавлені батьківства батьки, які здійснюють умисні дії (примус до жебракування та бродяжництва). Ті батьки, які просто не надають їм належної уваги, через що дитина бродяжить, можуть бути позбавлені батьківських прав з інших підстав;

6) засуджені за вчинення умисного кримінального злочину щодо дитини. Вчинення злочину з необережності не буде підставою для позбавлення. Для того, щоб зрозуміти точно, необхідно дивитися вирок суду (тобто якщо вироку немає, то цей пункт не підходить) і занурюватися в теорію кримінального права. Однак, якщо немає вироку суду або батько зробив необережний злочин щодо дитини - він все одно може бути позбавлений з підстав, зазначених вище. Порядок позбавлення батьківських прав передбачає виключно судову процедуру, за обов'язкової участі органу опіки та піклування. Відкриття судового провадження відбувається на підставі позовної заяви. Справи про позбавлення батьківських прав розглядаються в порядку позовного провадження. Тобто позов подається за місцем проживання відповідача. Перш ніж позбавити батьківських прав батьків неповнолітньої дитини, суду доведеться врахувати всі обставини життя дитини, його характер і інтереси, а також особистісні якості батьків і їх відношення до власної дитини.

Щоб здійснити подібні заходи, необхідний досвід роботи з дітьми і знання судової практики в питанні про позбавлення батьківських прав. Саме тому до участі в подібному процесі залучаються представники органів опіки (служби у справах дітей). Тож орган опіки та піклування подає до суду письмовий висновок щодо розв'язання спору на підставі відомостей, отриманих в результаті обстеження умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати з дитиною, брати участь у її вихованні, а також на підставі інших документів, які стосуються справи. Суд може не погодитися з висновком органу опіки та піклування, якщо він не достатньо обґрунтований та суперечить інтересам дитини. Якщо позивач не звертався до органу опіки та піклування за таким висновком, то суд, як правило, сам зажадає його, залучаючи службу у справах дітей в якості третьої особи.

Існує перелік осіб, які можуть звернутися з позовом до суду про позбавлення батьківських прав. Перелік включає в себе одного з батьків, опікуна, піклувальника, особу, в сім'ї якої проживає дитина, заклад охорони здоров'я, навчальний або інший дитячий заклад, в якому перебуває дитина, орган опіки та піклування, прокурора, а також саму дитину, яка досягла 14 років. Хоча список осіб, зазначених вище є вичерпним, у судовій практиці зустрічаються випадки розгляду справ про позбавлення батьківських прав за позовами інших родичів. Так, згідно зі встановленим законом порядком, бабуся, дідусь, брат, сестра, вітчим та мачуха мають право звернутися за захистом прав та інтересів дитини в орган опіки та піклування або до суду без спеціальних на те повноважень.

Після того як рішення суду про позбавлення батьківських прав набуло законної сили, судові виконавці надсилають необхідні документи в органи держреєстрації за місцем реєстрації дітей.

Керуючись статтею 166 Сімейного кодексу України можна зробити висновок, що позбавлення батьківських прав має свої певні правові наслідки, а саме:

1. Особа, яка позбавлена батьківських прав:
 - 1) втрачає особисті немайнові права щодо дитини та звільняється від обов'язків щодо її виховання;
 - 2) перестає бути законним представником дитини;
 - 3) втрачає права на пільги та державну допомогу, що надаються сім'ям з дітьми;
 - 4) не може бути усиновлювачем, опікуном та піклувальником;
 - 5) не може одержати в майбутньому тих майнових прав, пов'язаних із батьківством, які вона могла б мати у разі своєї непрацездатності (право на утримання від дитини, право на пенсію та відшкодування шкоди у разі втрати годувальника, право на спадкування);
 - 6) втрачає інші права, засновані на спорідненості з дитиною.
2. Особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від обов'язку щодо утримання дитини.

Досить часто буває, що батьки які були позбавлені батьківських прав вважають, що мають повне право фінансово не забезпечувати дитину. Проте при позбавленні батьківських прав, батьки не звільняються від обов'язку щодо сплати аліментів. Зазвичай суд разом з рішенням про позбавлення батьківських прав вирішує й питання про стягнення аліментів на утримання дитини. Також, згідно зі статтею 1183 ЦКУ батьки зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану дитиною, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав, протягом трьох років після позбавлення їх батьківських прав, якщо вони не доведуть, що ця шкода не є наслідком невиконання ними своїх батьківських обов'язків.

Слід зазначити, що батьки втрачають не всі права відносно дітей. Про права батьків, які позбавлені батьківських прав вказано у статтях 168 та 169 Сімейного кодексу України.

Згідно з статтею 168 мати або (та) батько, позбавлені батьківських прав, мають право на звернення до суду із заявою про надання їм права на побачення з дитиною. Суд може дозволити разові, періодичні побачення з дитиною, якщо це не завдасть шкоди її життю, здоров'ю та моральному вихованню, за умови присутності іншої особи.

Мати або (та) батько, позбавлені батьківських прав, згідно з статтею 169 Сімейного кодексу мають право на звернення до суду з позовом про поновлення батьківських прав.

Суд перевіряє, наскільки змінилася поведінка особи, позбавленої батьківських прав, та обставини, що були підставою для позбавлення батьківських прав, і постановляє рішення відповідно до інтересів дитини.

При вирішенні справи про поновлення батьківських прав одного з батьків суд бере до уваги думку другого з батьків, інших осіб, з ким проживає дитина. Рішення суду про поновлення батьківських прав після набрання ним законної сили суд надсилає органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем реєстрації народження дитини. Доречі, суд може дати відмову у випадках, якщо дитина була усиновлена і усиновлення не скасовано або не визнане дійсним судом, якщо на час розгляду справи судом дитина досягла повноліття.

У разі відмови в позові про поновлення батьківських прав повторне звернення із позовом про поновлення батьківських прав можливе лише після спливу одного року з часу набрання чинності рішенням суду про таку відмову. Стаття 171 Сімейного кодексу України передбачає, що в будь-якому процесі враховується думка самої дитини, за умови досягнення нею 14-річного віку.

Як вже відомо, позбавлення батьківських прав є кінцевою мірою покарання і застосовується тільки тоді, коли життя і здоров'ю дитини загрожує небезпека. Тому потрібно ставитися до даної процедури грамотно і з великою відповідальністю.

А. Либес, А. Бохашвили
*студентки II курсу спеціальності «Право»
Університета імені Альфреда Нобеля (г. Дніпро)*

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ВЫБОРА ИМЕНИ

На сегодняшний день достаточно проблемной ситуацией в Украине является выбор имени ребенку. Родители хотят показать уникальность своего дитя и выделить его среди сверстников. Отец с матерью имеют полную свободу относительно того, какое имя дать своему чаду. Своей свободой они руководствуются своеобразно - помимо привычных всех нам имен, могут дать своему ребенку имя приуроченное к каким-нибудь событиям, временам года, известным личностям и т.д., что достаточно нелепо сочетается с чувством.

Согласно ст.146 Семейного кодекса Украины, имя ребенку определяют отец и мать. Исходя из этого мы имеем огромное количество имен, которые иногда не подпадают под общепринятые стандарты. Необычные имена стали появляться после Октябрьской революции 1917 года. Атеистическая пропаганда вела за собой ряд последствий. Например, обряд крещения, который был распространен в христианской Руси, заменили октябрением. Взрослые, чтобы заменить свои, по их мнению, мещанские и пошлые имена, такие как Нина, Иван, Федор и т.д., октябрились при фабриках и заводах. Они брали себе новые, с политическим подтекстом имена, вроде Spartak и Октябриня.

С началом Великой Отечественной войны, тенденция менять себе имя на «более достойное» поутихла. Хотя, не смотря на это, некоторые продолжали следовать определенным традициям, называя детей Новомир или Мая.

Лев Давыдович Троцкий был инициатором следовать той же идеологии создавать новые имена уже граждан нового общества. Он говорил: «Мы должны перестать называть детей именами, которые не имеют никакого смысла!». И началось время более смысловых имен: Пурпур, Подъём, Сталин, Астра, Сирень.

При выборе имени ребенку, родители должны понимать и четко осознавать ту огромную ответственность, которая ложится на их плечи, потому что давая имя, являющееся самым ценным нематериальным благом, которым владеет каждый человек, они тем самым программируют его дальнейшую жизнь.

Вырастая, ребенок становится полноценным индивидом в обществе где отвечает и несет ответственность за себя единолично. Факт наличия «неприемлемого для общества» имени может существенно повлиять на него.

К сожалению, дети зачастую бывают очень жестоки и иногда не толерантны, что проявляется не только в подшучиваниях, но и в агрессии.

В данной проблеме пытались разобраться народные депутаты Мысык В.Ю. и Тедеев Е.С. 2014 году. Ими был предложен законопроект про внесение изменений в статью 146 Семейного кодекса Украины, а именно о том, что имя ребенка не должно состоять из названий неживых предметов, придуманных персонажей, географических названий, флоры и фауны, титулов, болезней, одновременным соединением букв, символов или цифр, аббревиатур. Данный законопроект не был принят.

Так же следует обратить внимание на ряд следующих важных моментов. Проводя параллель между семейным и гражданским правом, касательно выбора имени, можно заметить, что если руководствоваться ст.295 Гражданского кодекса Украины «Право на изменение имени», то физическое лицо, которое достигло шестнадцати лет, имеет право на собственное усмотрение изменить свое имя. Так как в нашей стране паспорт выдается уже с 14 лет, то разумным будет и приобретение еще нескольких прав вместе с его получением.

К примеру, выходом из этой проблемы, которая затронута в данной конкретной ситуации, может быть снижение возрастного порога изменения имени как раз до возраста получения лицом документа подтверждающего личность, то есть паспорта. В данном случае это будет целесообразно, потому как, если четырнадцатилетнее лицо уже имеет паспорт и наделено рядом прав и обязанностей, которые должно и может выполнять, то соответственно уместно будет дать ему право самому принимать решение относительно имени, которое он выбирает.

А. Никифоров, М. Богомол
*студенти III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

На сьогоднішній день більшого значення набуває нова форма існування інформації — електронна. Але водночас порядок використання такої інформації при здійсненні судівництва потребує відповідного законодавчого врегулювання. В українському законодавстві поняття «електронний документ» було закріплено з прийняттям Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 року №851-IV та «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 року №852-IV.

Проблематика розуміння поняття електронних доказів, його поділу та види у своїх працях присвячували: Балашов А., Блажівська Н. Є., Боннер О. Т., Брановіцький К. Л., Ворожбіт С. П., Лупеник Д. Д., Мітрофанова М. О., Руда Т. В., Тertiшніков Р. В., Фурса С. Я. та інші.

15.12.2017 року набули зміни у ЦПК згідно з якими з'явився такий засіб доказу як електронні докази. Спочатку треба зрозуміти що є електронні

докази. Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).

Електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис». Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу.

Учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом.

Учасник справи, який подає копію електронного доказу, повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу електронного доказу.

Якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи може витребувати у відповідної особи оригінал електронного доказу. Якщо оригінал електронного доказу не подано, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги.

Оригінали або копії електронних доказів зберігаються у суді в матеріалах справи (ст. 101 ЦПКУ).

За клопотанням особи, яка надала суду оригінал електронного доказу на матеріальному носії, суд повертає такий матеріальний носій, на якому міститься оригінал доказу, цій особі після дослідження вказаного електронного доказу, якщо це можливо без шкоди для розгляду справи, або після набрання судовим рішенням законної сили. У матеріалах справи залишається засвідчена суддею копія електронного доказу або витяг з нього.

Згідно зі статті Лазька Олексія Миколайовича «Перспективи розвитку електронних засобів доказування в цивільному процесі України» в електронному журналі «Європейські перспективи» № 1 від 2015р. на практиці найбільше складностей виникає під час використання документів, отриманих саме технічними засобами. Сьогодні електронний документ відносять до речового або письмового доказу. Необхідне віднести електронні докази до самостійної групи так як вона має специфічну форму їх отримання і закріплення. Треба відрізнити електронний документ від письмового та будь-якого іншого доказу з урахуванням його специфічних ознак. Під електронними документами слід розуміти будь-яку інформацію, що записана на карту флеш-пам'яті, магнітний або інший подібний носій, який можливо аутентифікувати та (або) ідентифікувати. Таким чином, електронний документ має специфічну форму, що, може бути пред'явлений до суду. А

форма виразу електронного документа призведе до унікальної форми дослідження та оцінки такого доказу з обов'язковим використанням технічних засобів. Тому виникає необхідність встановлення та правового закріплення порядку дослідження та оцінки електронного документа як доказу у цивільному процесі. Такий порядок, на наш погляд, є унікальним, так як електронний документ можливо копіювати необмежену кількість разів; його можливо передавати шляхом використання каналів зв'язку; ним може користуватись одночасно кілька осіб тощо.

Електронізація комунікацій в рамках судочинства стає все більш явною тенденцією в рамках українського законодавства. Так, відповідно до Наказу Державної судової адміністрації України від 31 травня 2013 року № 72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу», на сьогоднішній день суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин мають можливість обмінюватись з судом електронними документами, отримувати судові повістки та повідомлення за допомогою текстових SMS-повідомлень, а також брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Отже, варто відмітити, що розширення кола засобів доказування дозволить зробити процедуру розгляду та вирішення цивільних справ більш ґрунтовною та оперативною, що зменшить кількість судових помилок та скоротить зайві часові витрати, а також дозволить найліпше захищати права осіб.

А. Устинов, Є. Берковський
*студенти III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

НОРМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОВЖИВАННЮ ЦИВІЛЬНИМИ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

15.12.2017 року набули законної сили суттєві зміни в процесуальних кодексах, а саме в Господарському процесуальному, Цивільному процесуальному, Кримінальному процесуальному та Кодексі адміністративного судочинства.

Законодавець наголошував, що одним із головних нововведень є впровадження процесуальних норм, що протидіють зловживанню процесуальними правами. Це, в свою чергу, зменшує строк розгляду справи по суті, а отже реалізує принцип цивільного процесуального права, закріплений у п. 10 ч. 3 ст. 2 ЦПК України, однією із основних засад цивільного судочинства є розумний строк розгляду справи судом.

Однак, незважаючи на впровадження нового механізму протидії зловживанню цивільними процесуальними правами постає питання: Чи будуть новостворені норми суттєво впливати на процесуальну поведінку сторін?

Перш за все, варто зазначити, що таке можна вважати зловживанням процесуальними правами. Отже, це вид юридичної поведінки суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин, що полягає в застосуванні норм процесуального права, не направлених на настання цільових наслідків конкретної норми. Більш того, зазвичай, зловживання процесуальними пра-

вами здійснюється у правовому полі, а тому є розповсюдженим явищем, спрямованим на затягування розгляду справи.

Важливість захисту цивільного процесу від зловживання цивільними процесуальними правами, перш за все, знайшло своє відображення у основних засадах цивільного судочинства (п.11 ч. 3 ст. 2 ЦПК України). Відповідно до цього основоположного принципу, законодавець ввів процесуальні норми, що посилюють відповідальність за зловживання цивільними процесуальними правами. Розглянемо декілька з них:

Стаття 44 ЦПК України зазначає, що учасниками цивільного судочинства не допускається зловживання своїми процесуальними правами (ч.1 ст. 44 ЦПК України). Більш того, ч. 4 ст. 44 ЦПК України є відсилною нормою, що вказує на окремі процесуальні дії, що можуть визнаватися зловживанням правом. Також, вона вказує на обов'язок суду, у разі зловживання цивільними процесуальними правами, застосовувати заходи процесуального примусу, передбачені ЦПК України.

У статті 148 ЦПК України законодавець зазначив захід процесуального примусу (штраф) у разі зловживання процесуальними правами. Варто зазначити, що розмір штрафу може призначатися в межах від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Крім того, законодавець передбачив у ст. 44 ЦПК можливість повернення заяв, позовів, які є штучними або безпідставними, або скарг на рішення, які не підлягають оскарженню або клопотань щодо питань, які судом вже вирішені або завідомо безпідставного. З цього випливає низка питань: який саме позов є штучним або безпідставним? Який відвід суддя може визнати завідомо безпідставним? Або, наприклад, особа, яка подає клопотання чи скаргу не обізнана з обставинами, які унеможливають подання таких процесуальних документів та подає їх у зв'язку з помилковим уявленням щодо розгляду справи, а не з ціллю зловживання. Таку ж точку зору висловлює К. Безнощенко, старший юрист ЮК Juritex у електронному виданні «Закон і бізнес» у публікації від 18.09.2017 року. Отже, законодавець фактично дозволяє зловживання з боку суду такими нормами.

Проаналізувавши судову практику за допомогою Єдиного реєстру судових рішень за період функціонування нових процесуальних кодексів, можна стверджувати, що кількість постанов про накладення адміністративного стягнення за ознаками правопорушення, передбаченого ст.185-3 КУпАП є дуже скудною. Важливим є те, що незважаючи на факт того, що дана норма фактично передбачає адміністративну відповідальність за зловживання процесуальними правами та беручи до уваги імперативну норму (ч.4 ст. 44 ЦПК України), можна стверджувати, що фактично практика притягнення учасників судового процесу за зловживання процесуальними правами, передбачена ст. 185-3 КУпАП, відсутня.

Також, у ЦПК додали норму-попередження, що закріплена у ч.2 ст. 262 ЦПК України. Згідно цієї статті суд, у разі якщо в нього є всі підстави вважати, що учасники процесу зловживають процесуальними правами, надсилає їм окрему ухвалу. Варто зазначити, що така норма не є ефективним способом боротьби зі зловживанням цивільними процесуальними правами.

Вищезазначений аналіз норм ЦПК України вказує на те, що незважаючи на декларування цих норм як таких, що можуть суттєво прискорити розгляд справи судом та не допустити зловживання правом, цей інститут тільки починає впроваджуватися у правову систему України. По суті, єдиним значним способом, яким наразі можна обмежити зловживання цивільними процесуальними правами є санкція – штраф, передбачений ст. 185-3 КУпАП та ст. 148 ЦПК України, значна практика застосування яких наразі відсутня.

Більш того, вважаємо, що зловживання цивільними процесуальними правами це проблема, пов'язана не стільки з учасниками справи, скільки із самим судом. Оскільки Україна адаптує національне законодавство до законодавства Європейського Союзу, згідно положенням Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 року № 1629-15 та постановою Верховної Ради України «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі» від 13.03.2014 року № 874-18 та інших нормативних актів, інститут протидії зловживання процесуальним правам буде розвиватись та доповнюватись різними нормами та нормативно-правовими актами, однак чи вирішить це проблему невживання судами заходів процесуального примусу?

Статтю 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 року № 3477-15 передбачено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод та практику Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ або Суд), як джерело права.

Пункт 47 рішення ЄСПЛ по справі «Бараона проти Португалії» від 8 липня 1987 р., серія А, № 122 вказує, що критерії оцінювання розумності строку розгляду справи є спільними для всіх категорій справ (цивільних, господарських, адміністративних чи кримінальних). Це - складність справи, поведінка заявника та поведінка органів державної влади (насамперед суду). Отже, ми бачимо, що ЄСПЛ чітко зазначає, що поведінка суду є не менш важливою, ніж поведінка учасників.

Більш того, у рішенні ЄСПЛ від 26.10.2000 року № 30210/96 по справі «Кудла проти Польщі», ЄСПЛ зазначає, що стаття 13 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі - Конвенція), яка безпосередньо визначає зобов'язання держав щодо захисту прав людини насамперед і здебільшого у межах своїх правових систем, встановлює для особи додаткову гарантію з метою забезпечення ефективної реалізації цих прав. Крім того, Суд заявив, що метою статті 13 Конвенції «є забезпечення механізму, завдяки якому особи можуть скористатися засобами судового захисту на національному рівні від порушення конвенційних прав, перед тим як вдатися до міжнародного механізму оскарження в Суді. З цього погляду, право особи на судовий розгляд упродовж розумного строку буде менш ефективним без можливості подати конвенційну скаргу спочатку до національних органів; але вимоги статті 13 мають розглядатись як такі, що підсилюють положення пункту 1 статті 6, а не такі, що поглинаються загальним обов'язком, що випливає з цієї статті, а саме — не допускати надмір-

них затримок при судовому розгляді справ цих осіб». Таким чином, ми бачимо, що ЄСПЛ стверджує, що національне законодавство повинно мати або створювати правові механізми, щодо захисту своїх прав (у даному випадку право, передбачене ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

Важливим питанням також є те, що суду вважати саме зловживанням тобто визначити своєрідну межу між користуванням своїми процесуальними правами та їх зловживанням, адже «недобросовісність» користування процесуальним правом є оціночною категорією та визначається суб'єктивно. Така допустимість фактичної дискреції у законодавстві, на наш погляд, може привести, навпаки, до зловживання зі сторони суду – своєрідний вплив на процес та його учасників шляхом застосування заходів процесуального примусу, що порушило б одну з основних засад цивільного судочинства, закріплену в ч. 3 ст.2 ЦПК України – змагальність сторін. Отже, вважаємо за доцільне задля мінімізації ризиків постання такої проблеми внести відповідні зміни до ЦПК України, які б конкретизували, які дії можуть вважатися судом зловживанням процесуальним правом, а також, Міністерству юстиції України, Вищій раді правосуддя та Державній судовій адміністрації розробити та видати методичні рекомендації для суддів, застосування яких було б обов'язковим, щодо кваліфікації дії учасників процесу, як зловживання.

Також, необхідним для судді в частині винесення відповідної ухвали про застосування заходу процесуального примусу є якомога детальне вмотивування застосування такого заходу, як наголошує Д. Лупспеник, суддя, секретар Пленуму Верховного Суду, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу, в випуску № 12 від 29.12.2017 року газети «Судовий вісник». Таким чином, щоб уникнути будь-яких непорозумінь між суддею та учасниками справи слід дуже детально та конкретно досліджувати кожний випадок такого зловживання.

Констатуючи все вищенаведене, хочеться сказати, що наразі практика застосування судами наданим їм повноваженнями щодо протидії зловживанню процесуальними правами, фактично, відсутня, але не можна заперечувати той факт, що такі зміни в законодавстві є, звичайно, позитивними. Перш за все, вважаємо, що необхідно ввести окрему правову норму, щодо посилення відповідальності за зловживання цивільними процесуальними правами та створити чіткий механізм її реалізації. Більш того, впровадити засоби заохочення, створити необхідні умови, що б створювали необхідність для всіх учасників справи у її швидкому вирішенні. А також, необхідно постійно модернізувати цивільне процесуальне законодавство у цій сфері, оскільки юридична практика постійно розвивається і треба пристосовувати законодавство до юридичних реалій сьогодення безперервно, створити вичерпний перелік дій, які б вважалися зловживанням, щоб уникнути формулювання «...вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи...», яке фактично дозволяє суду зловживати та вирішувати суб'єктивно, чи є певні дії зловживанням або ні, керуючись фактично, виключно власною оцінкою.

СУДОВИЙ ЗБІР. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СПЛАТИ

На сьогоднішній день для громадян актуальною є тема сплати судового збору в Україні. Судовий збір є одним із видів судових витрат. Закон України «Про судовий збір» від 08.07.2011 № 3674-VI визначає правові засади справляння судового збору, платників, об'єкти та розміри ставок судового збору, порядок сплати, звільнення від сплати та повернення судового збору.

Відповідно до зазначеного закону судовий збір – це збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень.

Несплата судового збору в повному розмірі чи частково особою, що звертається до суду з вимогою захисту свого порушеного права, тягне за собою настання наслідку передбаченого ч. 1 ст.185 ЦПК України, а саме залишення позовної заяви без руху, встановивши, що позовну заяву подано без додержання вимог, викладених у статтях 175 і 177 Цивільного процесуального кодексу України.

15.12.2017 ЦПКУ був прийнятий у новій редакції. Структура кодексу кардинально змінилась, а його об'єм значно збільшився. Відповідно до ч. 1 та 2 ст. 135 ЦПКУ новим є те, що суд може зобов'язати сторони внести на депозитний рахунок суду попередньо визначену суму судових витрат, пов'язаних з розглядом справи або певною процесуальною дією, про що постановляє ухвалу (забезпечення судових витрат). А також, суд може зобов'язати учасника справи, який заявив клопотання про виклик свідка, призначення експертизи, залучення спеціаліста, перекладача, забезпечення, витребування або огляд доказів за їх місцезнаходженням, попередньо (авансом) оплатити витрати, пов'язані з відповідною процесуальною дією.

Згідно статті 4 (Розміри ставок судового збору) Закону України «Про судовий збір» від 08.07.2011 № 3674-VI, судовий збір справляється у відповідному розмірі від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду, у відсотковому співвідношенні до ціни позову та у фіксованому розмірі.

Відповідно до статті 7 Закону України «Про державний бюджет на 2018 рік» від 07.12.2017 № 2246-19, у 2018 році прожитковий мінімум на одну працездатну особу з 1 січня 2018 року — становитиме 1762 гривень.

У зв'язку з цим, одним із головних мінусів є зростання ставок судового збору. У середньому вони зросли на 16% через підвищення прожиткового мінімуму. Наприклад, у разі подання позовної заяви про розірвання шлюбу, ініціатор розлучення змушений буде заплатити 704,80 гривні судового збору (0,4 прожиткового мінімуму). У 2017 році ця сума становила 640 гривень.

«Відтепер судитися стало значно дорожче. У більшості випадків ставки судового збору в Україні вже перевищили відповідні ставки у європейських країнах та США» - сказав у своєму інтерв'ю адвокат Р.Кравець на веб-сторінці www.expres.ua.

Ми вважаємо, що зростання ставок є проблемою, так як великий розмір судового збору позбавляє людей можливості звертатися до суду за захистом свого порушеного права.

Але з іншого боку, судовий збір – це джерело фінансування судів України. І без його сплати суди будуть функціонувати не на повну. Тому до питання встановлення ставок судового збору потрібно ставитися з особливою увагою та відштовхуватись від доходу громадян, що дасть їм змогу сплатити. Тому, згідно ст. 4 Закону України «Про судовий збір», судовий збір справляється у відповідному розмірі від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду, - у відсотковому співвідношенні до ціни позову та у фіксованому розмірі.

Слід зазначити, що стаття 5 Закону України «Про судовий збір» передбачає пільги щодо звільнення від сплати судового збору деяким громадянам.

А також ст. 136 ЦПКУ передбачає можливість відстрочення або розстрочення сплати судових витрат. А саме, суд, враховуючи майновий стан сторони, може своєю ухвалою відстрочити або розстрочити сплату судового збору на визначений строк у порядку, передбаченому законом, але не більше як до ухвалення судового рішення у справі. Фізична та юридична особа повинна підтвердити своє скрутне майнове становище (наприклад, довідка про доходи, про склад сім'ї, про наявність на утриманні непрацездатних членів сім'ї, банківські документи про відсутність на рахунку коштів, довідка податкового органу про перелік розрахункових та інших рахунків).

Клопотання про відстрочення або розстрочення сплати судового збору, зменшення його розміру або звільнення від його сплати може бути викладене в заяві чи скарзі, які подаються до суду, або окремим документом. Особа, яка заявляє відповідне клопотання, повинна навести доводи і подати докази на підтвердження того, що її майновий стан перешкоджає (перешкоджає) сплаті нею судового збору у встановленому законодавством порядку і розмірі.

З вищесказаного витікає те, що хоча вказаний перелік підстав для зменшення розміру або звільнення від сплати судового збору і не є вичерпним, оцінка майнового стану заявника все ж залежить від суб'єктивної оцінки суддею кожної конкретної ситуації та залишається оціночним поняттям.

У своєму інтерв'ю адвокат В'ячеслав Аврамов у блозі blog.liga.net зазначив, що на практиці ж самого ВССУ, відповідні клопотання про зменшення розміру судового збору або звільнення від його сплати, здебільшого обґрунтовано задовольняються, і мотивує суд свою позицію конкретними життєвими ситуаціями, які підтверджено відповідними доказами, наприклад: перебування дитини заявника в лікарні на реабілітації; розмір заробітної плати заявника не дозволяє сплатити судовий збір; довідкою про доходи та копією трудової книжки.

Підсумовуючи усе вищевикладене, можна дійти висновку, що Закон України «Про судовий збір» №484-VIII суттєво ускладнив доступ громадянам до судової гілки влади, що може стати перешкодою для громадян звернутися до суду та досягнути справедливості. На жаль, судовий збір неможливо обійти і це являється суттєвою проблемою для громадян.

На нашу думку, тепер менше людей зможуть звертатися до суду і це є несправедливим. Ми вважаємо, що виходом з даної ситуації є повернення законодавцем граничної суми судового збору для фізичних та юридичних осіб, це дасть відновлення доступу громадянам до правосуддя.

А. Черненко, А. Шевченко
студентки III курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

МИРОВА УГОДА СТОРІН У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Конвенцією про захист прав і основоположних свобод (п.1.ст.6) встановлено право кожного громадянина на справедливий розгляд справи у розумні строки, громадянин також не повинен тривалий час залишатися у невизначеному стані відносно результатів його справи. Укладання мирової угоди може значно вплинути на прискорення судової процедури, є ефективним методом розгляду справи у розумні строки, тому дослідження умов мирової угоди та практики її застосування є досить актуальним питанням.

Це питання було розглянуто Тимченко Г. в статті «Мирова угода в науці цивільного процесуального права». Мирова угода як спосіб оформлення домовленості про врегулювання спору досить часто використовується в судовій практиці. Цей засіб регулюється Цивільним процесуальним кодексом України. Якщо подивитися на цей процесуальний інструмент врегулювання спору з однієї сторони, то можна сказати, що завдяки йому спір вдається врегулювати без зайвих витрат, нервів та ін. і виникає питання, а чи є інша сторона медалі? Якщо укладається мирова угода, то це добре чи погано? Які є плюси і мінуси? Почнемо з того, що завдяки одному із головних принципів цивільного процесуального права України, принципу диспозитивності, у сторін виникає широке коло правомочностей. Тобто завдяки цьому принципу законом гарантовано можливість сторонам при досягненні домовленості укласти мирову угоду. Це є ефективним способом врегулювати спір та ліквідувати правовий конфлікт. (Мирова угода в науці цивільного процесуального права//Право України.2004-№8.-с.104-106)

Не можна заперечувати, що внаслідок мирової угоди є певні переваги такі наприклад як укладання такої угоди, сторони позбавляють суд від завантаженості та як зазначалося вище ліквідують конфлікт.

Мирова угода – це укладена сторонами угода, згідно з якою позивач і відповідач шляхом взаємних поступок ліквідують виниклий між ними цивільно-правовий спір.

Мирові угоди як засіб вирішення цивільно-правових спорів відомі ще дореформеному законодавству. Так, у «Положенні про Губернські та повітові земські установи» 1 січня 1864 року знаходимо наступне положення: «Якщо особи, які почали спірну справу у мирового посередника, погодяться закінчити її миром, то умови примирення записуються в особливий акт, який підписується посередником. Справи, таким чином, закінчені, відновлені бути не можуть, акт зберігається у мирового посередника, а сторонам за їх бажанням видаються з акта копії.» Отже,

досягнута домовленість про мирне врегулювання спору оформлюється у письмовій формі, але ще не має назви мирової угоди.

Можна звернути увагу на те, що «мирова угода» – скоріше всього складне явище, що одночасно для різних сфер. Поняття «мирова угода» як вище зазначалось охоплює спосіб врегулювання спору. При укладенні мирової угоди суд не вирішує справу по суті – сторони самостійно врегульовують спір на основі примирення. Процедура врегулювання спору – це порядок здійснення дій, спрямованих на врегулювання спору (примирне провадження). Реалізація сторонами цивільного процесуального права, укладення мирової угоди, звернення до суду з проханням про її затвердження, затвердження цього акту – процесуальні дії. Договір, в якому містяться зобов'язання сторін. Відповідно він розглядається як правовідношення (є правами і обов'язками його сторін), як юридичний факт (його укладення – юридичний факт в області процесуального права, матеріальні правовідносини, ще не змінюються).

Отже, тільки сукупність двох юридичних аспектів – цивільно-правової угоди і ухвали судового органу, що затверджує її, складає мирову угоду. Це в свою чергу дає підстави говорити про подвійну природу мирової угоди. З одного боку, мирова угода – це угода між сторонами про завершення правового спору, з іншого – врегулювання матеріальних правовідносин.

Щодо мирової угоди це означає, що вона є складним правовим явищем, що стоїть на стику матеріального і процесуального права. Заперечувати наявність у мировій угоді матеріально – правових елементів безпідставно, оскільки спір, що розв'язується за її допомогою, виникає і закінчується у сфері саме матеріального права. Однак перенесений у процес спір набуває нового, процесуального значення. Врегулювання спору в сфері матеріального права не передбачає безпосередньо будь-яких процесуальних наслідків. Для цього необхідні відповідні процесуальні дії. Такими діями і є затвердження мирової угоди судом і, як наслідок, закриття провадження у справі.

Ю. Чумаченко, И. Лиманская
*студентки II курса специальности «Право»
Университета имени Альфреда Нобеля (г. Днепро)*

АЛИМЕНТЫ

Семейные отношения всегда будут являться самой актуальной темой практически для каждой семьи в современном обществе во всех странах, и Украина не является исключением. Эта тема важна не только для взрослых мужчин и женщин, пребывающих в брачных отношениях, но и для детей. Пока в семье лад и все члены семьи чувствуют себя счастливо, то и вопрос защиты своих семейных прав не возникает. Но так ли живут все семьи? По различным данным статистики от 40% до 60% браков в нашей стране распадаются, и Украина по количеству разводов занимает третье место в Европе. Большинство семей распадается в течение первых пяти лет совместной жизни. И в семьях, где есть несовершеннолетние дети,

одним из важнейших возникает вопрос их содержания. Поэтому тема алиментов и алиментных обязательств будет являться актуальной.

Алименты – это правоотношения между родителями и детьми по содержанию, в которых одна сторона обязана предоставить второй стороне содержание на основании и в порядке, установленных законом, а вторая сторона, в свою очередь, вправе требовать исполнения такого обязательства. Таким образом для одной стороны алименты являются правом, а для другой – обязательством.

Что касается назначения алиментов, то такие платежи уплачиваются на содержание одного из членов семьи, который в этом нуждается. К таким членам семьи относятся: дети, жена, муж, родители, которые в силу своего возраста, болезни или нетрудоспособности неспособны обеспечивать свое содержание.

Алименты на ребенка – это обязательства по содержанию: ребенка до достижения им совершеннолетия, совершеннолетнего ребенка, который продолжает обучение и в связи с этим требует материальной помощи, совершеннолетнего нетрудоспособного ребенка, который нуждается в материальной помощи, обязательства родителей участвовать в дополнительных расходах на ребенка, которые вызваны особыми обстоятельствами. К таким расходам относятся расходы на развитие способностей ребенка, лечение болезни или увечий.

Алименты, полученные на ребенка, являются собственностью ребенка.

Тот из родителей или других законных представителей ребенка, на имя которого выплачиваются алименты, распоряжается алиментами исключительно по целевому назначению в интересах ребенка. Несовершеннолетний ребенок имеет право принимать участие в распоряжении алиментами, полученными на его содержание, а также имеет право на самостоятельное получение алиментов и распоряжение ими в соответствии со ст179 Семейного кодекса Украины.

Если ребенку исполнилось 14 лет, то он может принимать участие в распоряжении алиментами, в частности определять, какая их часть и на какие потребности будет использована.

Расторжение брака и раздельное проживание не являются причиной, по которой выплаты на детей могут быть прекращены.

Размер алиментов, определенный судом в твердой денежной сумме, подлежит индексации в соответствии с ч1 ст 184 Семейного кодекса Украины.

Минимальный размер алиментов на одного ребенка не может быть меньше 50 процентов прожиточного минимума для ребенка соответствующего возраста ч2 ст 182 Семейного кодекса Украины.

Прожиточный минимум определен на весь год и, следовательно, можно рассчитать минимальный размер алиментов.

Минимальный размер алиментов на одного ребенка установлен на уровне 50% прожиточного минимума:

1. На детей возрастом до 6 лет с 01.01.2018 года составляет 746,0 грн., на детей возрастом с 6 до 18 лет - 930,0 грн.

2. На детей возрастом до 6 лет с 01.05.2018 года составляет 779,5 грн., на детей возрастом с 6 до 18 лет - 972,0 грн.

3. На детей возрастом до 6 лет с с 01.12.2018 года составляет 813,0 грн., на детей возрастом с 6 до 18 лет - 1013,5 грн.

Максимальный размер алиментов равен сумме 10 прожиточных минимумов на ребенка соответствующего возраста:

1. На детей возрастом до 6 лет с с 01.01.2018года составляет 14920 грн, на детей возрастом с 6 до 18 лет - 18600 грн.

2. На детей возрастом до 6 лет с с 01.05.2018года составляет 15590 грн, на детей возрастом с 6 до 18 лет - 19440 грн.

3. На детей возрастом до 6 лет с с 01.12.2018года составляет 16260 грн, на детей возрастом с 6 до 18 лет - 20270 грн

Факторы, которые в Украине позволяют определить размер алиментов на одного ребенка являются: суммы валового дохода, получаемого регулярно и ежемесячно; наличие недвижимости в правах собственности; общее число людей, которые находятся у плательщика алиментов на содержании; уровень общей материальной обеспеченности детей; необходимые затраты на обучение или оказание медицинской помощи детям.

То есть, сумма алиментов на ребенка в Украине в 2018 году определяется решением суда по факту рассмотрения и принятия во внимание всех факторов в совокупности.

Размер выплаты может зависеть и от количества детей, на содержание которых требуются алименты: на одного ребенка возможно получить? от доходов плательщика; при наличии 2-ух детей размер алиментов может достигать $\frac{1}{2}$ от общего дохода; на троих и более детей - ? от дохода.

По общему правилу, родители должны содержать своих детей до достижения ими совершеннолетия, то есть, до 18 лет.

Если совершеннолетние дочь, сын продолжают учебу и в связи с этим нуждаются в материальной помощи, родители обязаны содержать их до достижения двадцати трех лет при условии, что они могут предоставлять материальную помощь согласно ч1 ст199 Семейного кодекса Украины

Право на содержание прекращается в случае прекращения учебы ч.2 ст.199 Семейного кодекса Украины.

Ответственность за неуплату алиментов на ребенка — является следствием невыполнения или ненадлежащего выполнения обязанности по содержанию несовершеннолетнегоребенка.

Если сумма задолженности по алиментам превышает сумму за полгода, до ее погашения должнику могут:

- ограничить право на выезд за границу;
- запретить водить транспортное средство;
- запретить использовать огнестрельное охотничье, пневматическое или травматическое оружие, а также охотиться.

Но, например, право водить автомобиль могут не ограничивать, если должник зарабатывает деньги, используя его. Также закон предусматривает возможность применения к должнику оплачиваемых общественно полезных работ, определенных органом местного самоуправления. Деньги, заработанные таким образом, будут идти на погашение долга.

Еще одной важной нормой стало то, что неплательщики алиментов временно теряют право давать согласие другому родителю на выезд ребенка за границу на срок не больше одного месяца, если он проживает с

матерью, и отец не содержит этого ребенка, что подтверждается уклонением от уплаты алиментов.

Алиментные обязательства являются важной темой для обсуждения и для решения. Алименты на детей является одним из гарантированных законом источников их существования, так как до достижения совершеннолетия или окончания учебы в высших учебных заведениях на родителей возлагается обязанность их содержания. Те люди, которые, нарушают права не выплачивая алименты, нарушают не только свои права, но и права своих детей.

Секція: КРИМІНАЛІСТИКА

Т. Бикова, Ю. Нанкевич
студентки IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ОДОРОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Одорологія як наука виникла в 50-х роках ХХ століття в результаті розвитку молекулярної біології, фізіології, кінології, хімії, електроніки та інших природничих наук. Сам цей термін походить від латинського слова – «odor» – запах, відчуваю запах, і грецького слова – «logos» – вчення, наука, у буквальному розумінні «наука про запах». Одорологія – розділ науки, що вивчає закономірності процесів утворення запаху, його поширення і розпізнання в цілях розробки прийомів, засобів і методів використання його властивостей життєдіяльності людини. В науковій літературі існує досить багато інших визначень. Так М.В.Салтевський визначав поняття одорології як «галузь наукового знання, що займається дослідженням природи і механізму виникнення запахових слідів, засобів і методів їх виявлення і використання».

Першочерговим для злочинця є питання знищення, маскування або приховування слідів на місці скоєння злочину. Тому, злочинець для введення слідства в оману з метою уникнення покарання ретельно готується до злочину, аналізує кожен свій крок та можливе місце залишення своїх відбитків для запобігання їх появи або знищення. Однак на місці злочину запах людини залишається завжди, тому проблематика одорологічного дослідження запахових слідів на сьогодні є дуже актуальною. Проведений нами аналіз спеціальної літератури та результати вивчення слідчої та експертної практик дозволяють виділити комплекс проблемних питань, пов'язаних із судовою одорологією:

1. На даний час є спірним питання про можливість віднесення одорологічного дослідження до криміналістичних експертиз. Багато вчених в цій галузі вважають, що одорологічне дослідження має розглядатись як самостійна слідча (розшукова) дія або захід, що має назву «оперативно-слідча вибірка».

2. Методика одорологічного дослідження має певні недоліки, а саме відсутність конкретного переліку дій, які необхідні в ході дослідження. Визначено лише те, що необхідно винести постанову про призначення одорологічної експертизи, та після її проведення експерт повинен скласти висновок. Ми вважаємо, що для того щоб судова одорологія отримала офіційне закріплення в практиці, необхідно чітко визначити її статус у процесі розслідування і розкриття злочинів, створити більш детальне визначення методики одорологічного дослідження.

3. Актуальною є проблема збирання одорологічних слідів під час слідчого огляду. З метою вилучення слідів слідчому необхідно здійснити наступні додаткові дії: викликати на місце події кінолога з собакою, обмежити доступ будь-яких осіб до місця події, тому що можуть залишитися сторонні запахи. Необхідно правильно вилучити запахові сліди, щоб їх можна було

використовувати при проведенні одорологічної експертизи. Всі ці обставини ускладнюють слідчий огляд, тому працівники іноді ігнорують вилучення запахових слідів, оскільки на огляд місця події витрачається значна кількість часу і сил. Вирішення цієї проблеми, на нашу думку, полягає у включенні до слідчо-оперативної групи, крім фахівця-криміналіста, фахівця, який володіє знаннями у сфері збирання запахових слідів, що зможе полегшити роботу слідчого і виключить можливі помилки в їх виявленні, фіксації та вилученні.

4. Виникає проблемне питання, чи можливо використовувати результати одорологічної експертизи як доказ. Деякі вчені та практики вважають, що результати одорологічної експертизи та одорологічної вибірки достовірні, тобто вони можуть використовуватися як докази у кримінальному провадженні. Інші ж ставляться до цих результатів досить негативно, констатуючи це тим, що експертизу «проводять собаки», нехай навіть і спеціально вивчені, а тому результати, які отримують в ході одорологічного дослідження за допомогою собак, досить сумнівні, тому що не виключається обставина підказки кінолога.

Невирішеність цих проблеми є причиною багатьох дискусій стосовно можливостей і форм застосування досліджуваного методу в кримінально-процесуальній діяльності. Детальний аналіз найбільш принципових думок прихильників та противників можливості використання службово-розшукових собак (біологічних детекторів) у розслідуванні можна знайти у роботах Р. С. Белкіна. Однак, ми не погоджуємося з його аргументами стосовно думки, що закон дійсно не згадує собаку, як і не згадує жоден із видів криміналістичних обліків, інших техніко-криміналістичних засобів та методів виявлення й дослідження доказів, адже закон і не може містити вичерпного переліку техніко-криміналістичних прийомів збирання і дослідження доказів. Відсутність у ньому згадки про той чи інший засіб або прийом не означає заборону їх застосування. Так, закон не згадує жодного пошукового засобу, але застосування їх під час огляду або обшуку не викликає сумнівів.

Таким чином, спираючись на вищевказане, ми можемо зробити висновок, що судова одорологія є досить перспективним напрямком у системі розкриття та розслідування злочинів. Використання запахових слідів у кримінальному судочинстві повноцінно можливе лише за тих умов, якщо судова одорологія отримає офіційне закріплення в практиці, буде створена детальна регламентація методики одорологічного дослідження та результати одорологічних експертиз будуть використовуватися як повноцінні докази у кримінальних провадженнях.

Б. Кирпань

*студент IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ І ВДОСКОНАЛЕННЯ У РОЗСЛІДУВАННІ, РОЗКРИТТІ І ПОПЕРЕДЖЕННІ ЗЛОЧИНІВ

На сьогоднішній день використання криміналістичної техніки у процесі попередження, розкриття і розслідування злочинів є дуже актуальним. Це пов'язано, на мій погляд, із зростаючою суспільною потребою забезпечен-

ня захисту людей від злочинних посягань. Використання криміналістичної техніки в межах процесуальної діяльності сприяє всебічному встановленню фактичних даних по справі, їх належному процесуальному закріпленню, тощо.

Належне використання засобів і методів криміналістичної техніки забезпечує виявлення і правильну оцінку матеріальних ознак злочину, у подальшому значно полегшує діяльність слідчого та суду, адже дозволяє точно закріпити доказовий матеріал. На превеликий жаль, сучасний стан слідчої практики через відсутність належного криміналістичного забезпечення, яке можеви ражатись у недостатній теоретичній підготовці під час навчання, відсутності певних знань, вмінь і навичок щодо правил поводження з технічними засобами, залишає бажати кращого. За цих умов повинна реалізовуватись практико-прикладна функція криміналістики, яка виражається у створенні відповідного науково-методичного забезпечення використання засобів і методів криміналістичної техніки, організації впровадження їх у практику.

Удосконалення діяльності щодо використання техніко-криміналістичних засобів під час розкриття, розслідування та попередження злочинів на мою думку можуть слугувати: 1) розширення кола засобів, що використовуються під час здійснення процесуальної діяльності. Це дасть змогу застосовувати більш сучасні технічні засоби та методи у розслідуванні злочинів, враховуючим самим якісно новий рівень злочинності, що на цей момент є неможливим через недостатнє матеріально-технічне забезпечення; 2) підвищення рівня криміналістичних знань та криміналістичної освіти практичних працівників шляхом програм підвищення кваліфікації щодо застосування науково-технічних засобів переоснащення практичних підрозділів, забезпечення їх більш сучасними технічними засобами.

Розвиток технічних засобів попередження злочинів має такі основні напрями:

1) удосконалення захисту документів від підробок (розробка бланків різних типів документів; запропонування певних реквізитів документів; нанесення спеціальних захисних сіток; застосування поліграфічних особливостей виготовлення документів; використання спеціальних захисних чорнил чи відбитків печаток тощо);

2) розробка профілактичних приладів і пристроїв (наприклад, пристроїв охоронної сигналізації; електронних контролерів; приладів спостереження в нічний час; відео спостереження важливих об'єктів; пристроїв різних конструкцій проти викрадення автомобілів; хімічних засобів захисту).

Підсумовуючи, хотілося б зазначити, що на сьогоднішній день головними проблемами розвитку і вдосконалення криміналістичної техніки є, по-перше, відсутність належного матеріального забезпечення, а по-друге, відсутність зацікавленості у цьому з боку державних органів та посадових осіб. Як наслідок, достатність, а в певних випадках навіть відсутність належного техніко-криміналістичного забезпечення, що відповідало б сучасним умовам боротьби зі злочинністю та сприяло б підвищенню ефективності діяльності правоохоронних і судових органів. Потрібно брати приклад з іноземних колег, підіймаючи рівень науки, та застосовуючи так звану «розумну техніку». Це дасть змогу бути на крок попереду злочинців, а також якомога швидше розкрити злочини.

Також слідчим, експертам, спеціалістам, потрібно весь час підвищувати кваліфікацію, відвідувати різноманітні курси, тренінги, аби вміти застосовувати сучасну криміналістичну техніку, а також розробляти методи щодо попередження, розкриття та розслідування злочинів.

В. Шеметенко

*студент IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Нині в Україні велику соціальну небезпеку становлять вбивства на замовлення, або вбивства, що вчиняються найманними особами. Розкриття і розслідування таких убивств пов'язані зі значними труднощами.

Вбивством на замовлення є умисне позбавлення життя потерпілого, яке вчиняється особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника). Таке вбивство має специфічний механізм організації та вчинення, часто характеризується відсутністю безпосередніх зв'язків між замовником (організатором) і виконавцем злочину, попередніх стосунків між найманою особою і жертвою (вони не знайомі один з одним, не мають спільних інтересів, убивця не зацікавлений особисто у смерті тієї чи іншої особи, а має, у більшості випадків, корисливий мотив).

Убивства на замовлення, що значно поширилися в останні 5-10 років, вносять в життя суспільства особливий резонанс. Значною мірою це пов'язано зі специфічним характером розглядуваної категорії злочинів: застосуванням способів убивства, небезпечних для життя багатьох людей (з використанням автоматичної зброї, вибухових пристроїв), особою потерпілих (жертвами стають посадові особи державних органів, політики, бізнесмени, працівники правоохоронних органів, журналісти).

Розкриття і розслідування вбивств на замовлення являє собою значну складність для практичних працівників через їх ретельну підготовку, професіоналізм виконавців, наявність декількох суб'єктів злочину (замовника, посередника, виконавця), мінімальну кількість слідів. До того ж методика та розслідування такого виду злочину ще не одержала достатнього висвітлення в криміналістичній літературі.

Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є використання відомостей, зосереджених у криміналістичній характеристиці цього виду злочинів, яка, будучи теоретичною основою побудови методики розслідування й робочим інструментом розкриття конкретного злочину на підставі використання узагальнених даних про раніше розслідувані аналогічні злочини, сприяє пошуку та оптимізації основ розслідування вбивств на замовлення.

Незважаючи на значний внесок науковців у дослідження зазначеної проблеми, слідча практика недостатньо забезпечена теоретичними узагальненнями й науково обґрунтованими рекомендаціями, а такі питання, як криміналістична характеристика розглядуваного виду злочинів, її зміст і взаємозв'язок елементів, взагалі залишаються маловивченими. Слід також зазначити, що питання криміналістичної характеристики вбивств на замовлення раніше не були самостійним об'єктом вивчення, а якщо й аналізу-

валися, то лише в загальному контексті розробки методики розслідування вбивств. Таке становище ускладнює вирішення багатьох практичних питань розслідування.

Ще слід вказати, на таку проблему, як незадовільне планування розслідування кримінальних проваджень. Слідчі органи досить часто не охоплюють всі можливі версії і не включають їх в плани, а якщо і включають, то контроль за своєчасним і точним виконанням кожного пункту плану відсутній. Часто і по запланованим версіям не розробляється весь комплекс слідчих і оперативних заходів.

Також проблемою є незадовільне проведення огляду місця події. Як правило, ділянки огляду необґрунтовано звужено: не оглядаються шляхи надходження і вибуття виконавців, не приймаються всі необхідні заходи до відшукування і фіксації слідів. Обстановка місця події, взаємне положення речових доказів фіксується без застосування вимірвальних приладів. Слідством не призначаються комплексні експертні дослідження.

Ще одним недоліком є неповноцінне дослідження особистості потерпілого. Не направляються відповідні запити в усі регіональні центри. Не досліджуються питання, що стосуються зв'язків убитого (убитих) з кримінальними структурами.

Дані злочини дуже важко розкриваються за рахунок точного планування ситуації і професіоналізму виконавця злочину. Так само цьому сприяє і те, що на місцях не завжди оперативно впроваджується наявний позитивний досвід, наукові рекомендації та новітні досягнення криміналістики, а також недостатня професійна підготовка окремих слідчих і тактичні помилки слідства. І поки ці помилки не будуть усунуті належним чином, розкриття даного виду злочину все так же буде перебувати на нижчій стадії.

Д. Шовак, С. Онуфрієнко
*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

КРИМІНАЛІСТИКА У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНИХ НАУК: СУЧАСНИЙ СТАН ТА РОЗВИТОК

На сьогоднішньому етапі свого розвитку людства, майже у кожній, якщо не у всіх сферах життєдіяльності, відбувається процес глобальних змін. Такі зміни впливають на формування нового світового порядку, нових традицій і тенденцій розвитку, змінюються повсякденні звички суспільства, його манери поведінки, розширюється можливості. У той же час глобалізація відкриває перед людством не тільки нові перспективи, але й породжує значні негативні проблеми, без усунення яких неможливе саме існування цивілізації на землі. Все це впливає і на процеси змін та модернізації у правових та законодавчих сферах суспільного життя.

Криміналістика – це спеціальна юридична наука, яка має предмет свого дослідження, свою методологію та тісно пов'язана з правовими і суспільними науками, а з моменту свого виникнення активно та творчо використовує здобутки природничих і технічних наук.

Тобто, криміналістика, як і будь-яка галузь знань, також не стоїть на місці, а динамічно крокує разом з суспільством до нового. Якщо відбуваються зміни в природничих, технічних або інших науках, знання з яких використовуються криміналістикою, то всі концепції та положення, які складають її зміст та структуру, також зазнають закономірних оновлень. Зазначені тенденції притаманні передусім таким структурним елементам системи науки криміналістики як криміналістична тактика і методика. Саме у даних розділах ми можемо спостерігати процеси виникнення нових категорій, методик та напрямів дослідження, підходів до здійснення криміналістичних дій, оновлення матеріально-технічної бази та інше.

Постійні процеси вдосконалення та зміни в криміналістиці призвели до того, що зазначена наука, на сьогоднішній день вже давно вийшла за межі «поліцейської науки», «науки про розслідування злочинів», «науки для досудового розслідування». Зараз її засоби, прийоми, методи активно використовуються в інших науках та галузях права (оперативно-розшуковій, адвокатській, судовій, прокурорській, слідчій, експертній діяльності, тощо), у зв'язку із чим, вона посідає особливе місце в системі юридичних наук.

Ще одним показником розвитку криміналістики як галузі знань є активна наукова діяльність у цій сфері. З моменту незалежності нашої країни і по сьогодні вже склалися плеяда відомих криміналістів, професорів, що активно розвивали і продовжують розвивати своїми працями криміналістику в Україні. До їх числа увійшли: Ю.П. Аленін, В.П. Бахін, Т.В. Варфоломеева (член-кореспондент Національної академії правових наук України (надалі за текстом - НАПрН України); А.Ф. Волобуєв, В.Г. Гончаренко (академік НАПрН України), В.А. Журавель, А.В. Іщенко, О.А. Кириченко, Н.І. Клименко, В.О. Коновалова (академік НАПрН України), В.С. Кузьмичов, В.К. Лисиченко, В.Г. Лукашевич, Г.А. Матусовський, І.В. Постіка, М.В. Салтєвський, М.Я. Сегай (академік НАПрН України), В.Ю. Шепітько (член-кореспондент НАПрН України).

В свою чергу, потужними «виробниками» спеціалістів у галузі криміналістики є Міністерство юстиції України, кафедри криміналістики Київського, Одеського університетів, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, а також діяльність експертно-криміналістичних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України. Вчені, які працювали й очолювали ці заклади, підготували сузір'я молодих спеціалістів, які становлять наукову школу українських криміналістів.

Так, в Україні, працями вищезазначених фахівців та молодих спеціалістів, в процесі становлення та розвитку криміналістики, інтенсивно досліджувалися проблеми тактики прокурорської та адвокатської діяльності в змагальному процесі суду. До наукового обігу введено такі категорії, як «криміналістична адвокатологія», «криміналістичне забезпечення діяльності прокурора» тощо.

Окрім того, наявність постійного обміну знань та співпраці криміналістики з суміжними науками, спонукало деяких її представників (І.І. Котюк) допустити наявність такої науки як «судове пізнання». З вказаної праці випливало те, що криміналістика зводиться лише до забезпечувальної функції, тоді як «судове пізнання» являє собою певну надбудову над нею. Досить багато вчених, в тому числі доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України В.Ю. Шепітько, у своїх роботах не погоджуються з такою те-

орією, оскільки криміналістика у цьому разі перетворюється лише на якусь допоміжну ступень в розслідуванні та розкритті злочинів.

Інші ж робили акцент на тому, що безпосередньо сама криміналістика забезпечує реальне функціонування кримінального права та кримінального процесу. Саме кримінальний закон закріплює відповідальність за вчинення різних діянь, викриття яких можливо лише за допомогою прийомів, засобів і методів криміналістики (проблема криміналізації та декриміналізації діянь). Розроблення та реалізація окремих криміналістичних методик свідчить про дієвість норм кримінального закону або, навпаки, що вона є «мертвою», непрацюючою.

Однак, єдиним сходженням у всіх фундаментальних працях великих учених цієї сфери є те, що криміналістика, не дивлячись на тісну співпрацю з іншими науками, є самостійною галуззю наукового знання, яка посідає важливе місце в системі кримінально-правових наук. Це єдиний сплав природничо-технічних та юридичних (правових) знань, використання яких дозволяє максимально оптимізувати, пришвидшити та організувати діяльність суб'єктів з розслідування злочинів, відновити справедливість.

Також, у підсумку викладеного вище хочеться наголосити, що криміналістика привертає до себе увагу саме тим, що вона допомагає встановити істину, проникнути у невідоме, таємне. Така її особливість зумовлюється безпосередньою взаємодією з іншими науками, в тому числі правовими. Її положення обумовлене природою та предметом криміналістичної науки, яким виступає сукупність закономірностей, пізнання яких необхідне для успішного розслідування і запобігання злочинності.

В свою чергу, нинішній стан розвитку криміналістики характеризується формуванням її наукових засад, розробленням і впровадженням сучасних науково-технічних засобів і інформаційних технологій в практику боротьби зі злочинністю.

Секція: КРИМІНОЛОГІЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

М. Бочарова

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

НАРКОМАНІЯ ЯК ОДНА З ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Серед багатьох проблем українського суспільства чи не найгострішою є проблема наркоманії.

Наркоманія - це психічний розлад, зумовлений залежністю від наркотичного засобу або психотропної речовини внаслідок зловживання цим засобом або цією речовиною.

Про вживання людиною наркотичних засобів відомо ще з глибокої давнини. Дослідженнями вчених доведено, що рослини, які містять наркотики, люди використовували ще в кам'яному віці. Проте до кінця нулового століття вживання наркотиків не викликало особливих тривог. ХХ ст. породило епідемію наркоманії. Разом з наркотиками рослинного походження почали застосовувати сильно дієві синтетичні наркотичні речовини. Швидке поширення наркоманії спричинило виникнення злочинного бізнесу, створення наркомафії. При цьому якщо вживання наркотичних речовин було спочатку побутовим або релігійним звичаєм у місцях, де поширені рослини, які їх містять, то приблизно в останні сто років наркоманія перетворилася на особливе соціальне явище.

Якщо раніше на можливість вживання людиною наркотичних речовин істотний вплив мав її соціальний статус, то сьогодні ця залежність виявляється зазвичай у перевазі тієї чи іншої наркотичної речовини. Наркоманія поширюється в усіх без винятку соціальних групах та прошарках і особливо серед молоді.

Наркоманія – це важка хвороба, яка дуже швидко розвивається. Середня тривалість життя людини після початку регулярного прийому наркотиків становить 7 років. Наркомани рідко доживають до 30-річного віку. Як свідчать дослідження, часто вживати наркотики починають цілком випадково, через цікавість. Тож головним фактором потягу до наркотиків, особливо серед молоді, є цікавість та бажання отримати нові відчуття. Якщо вживати наркотики регулярно, то потім все важче буде відмовитись від них та повернутися до нормального життя.

Наркоманія не тільки шкодить самій людині, а й є загрозою для суспільства. Як показує практика, особи, які вживають наркотики часто схильні до скоєння злочинів, серед яких є:

1. Вбивства, нанесення тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, хуліганство;

2. Грабежі, розбої, крадіжки, вимагання з метою заволодіння наркотичними засобами або коштами на їх придбання;

3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

Всі ці злочини мають суспільно-небезпечну направленість та заважають нормальній життєдіяльності людства.

Зараз боротьба з наркоманією відбувається не лише зміною законодавства, але й створенням національних програм щодо попередження вживання та поширення наркотиків. Потрібно здійснювати комплекс заходів, які мусять зменшити не лише доступність до наркотиків, але і бажання їх використання. Однією з частин такого комплексного вирішення проблеми є розробка й запровадження програм, що стимулюють прагнення до здорового способу життя. Ідеї про те, що здоров'я людини є головною цінністю не лише її самої, але є метою суспільства, поширюються все більше у свідомості людства. Важлива роль у поширенні таких ідей належить засобам масової інформації та закладам освіти.

Тож держава повинна створювати більше сприятливих умов для вправлення та переосмислення свого життя людьми, які страждають наркоманією, забезпечувати безкоштовними засобами догляду та лікуванням таких осіб, щоб в подальшому не було можливості росту кількості наркоманів в Україні.

Наркомани рідко визнають себе хворими, тому виявлення й лікування наркоманії є дуже складним. Діагноз установлюють за поведінкою та зовнішнім виглядом, фізіологічним та психологічним станом, результатами лабораторних досліджень. Для лікування застосовують різні методи, що поєднують як фармакологічні, так і психологічні заходи впливу на хворого. Крім відновлення нормальних фізіологічних процесів необхідно обов'язково змінити оточення хворого, провести соціальну реабілітацію, інакше виникатиме рецидив захворювання.

Тож, я вважаю, що держава повинна бути зацікавлена в боротьбі з наркоманією, тому що здорова нація та здоровий глузд – це є майбутнє нашої держави. Повинен бути розвинений здоровий спосіб життя, при чому це повинно бути масово.

Мало уваги все таки приділяється розробці профілактичних та виховних заходів серед неповнолітніх, які б змогли зменшити відсоток вживання наркотичних засобів, а в подальшому і спад злочинності. А також треба допомагати своїм друзям та близьким людям, яків же почали застосовувати наркотики, пояснювати, що це їх вбиває. Адже тільки допомога суспільства може яось вплинути на подальший розвиток цієї проблеми.

Окрему увагу треба приділити дозвіллю громадян. В наш час не всюди можна знайти доступний відпочинок, це обґрунтовано високими цінами на різні послуги. Треба запроваджувати соціальні проекти дозвілля громадян, щоб всі мешканці могли знайти собі місце, і щоб це було доступно.

З іншого боку, якщо всі ці методи запровадити, знизиться ризик скоєння злочинів, що супроводжується позитивною зміною в суспільстві, його розвитку. Деякі групи злочинів вже не будуть настільки актуальними, що в свою чергу допоможе розгрузити правоохоронні органи.

ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

У всьому світі більше 800 тис. людей покінчують життя самогубством кожного року. Це означає, що кожні 40 секунд хтось у світі покінчує з життям. Справжня цифра, ймовірно, більша, бо самогубство - це делікатна тема, тож чи можна почути від жертви певних подій, хоча б часточку його всепоглинаючих страждань і відчайдушного мовчазного крику про допомогу? – Так, можна, але для цього необхідно розуміти широту проблеми людини, яка згодна покінчити життя самогубством!

Справжні суїцидальні дії, хоча часто виглядають несподіваними, ніколи не є спонтанними. Такі спроби - ретельно продумані і прораховані до дрібниць, їм завжди передують значні зміни в мисленні, поведінці, висловлюваннях людини, що зважився на самогубство. Часто суїцидальну поведінку сформовано в результаті тривалих роздумів про сенс життя і проявляється в першу чергу депресивними симптомами: тужливим настроєм, пригніченим станом, сформованими ідеями самозвинувачення і самознищення, внаслідок злочину скоєного проти жертви.

Самогубством можуть покінчити життя жертви кримінальних злочинів таких як: доведення до самогубства, зґвалтування, релігійні самогубства тощо. Самогубство здійснюють люди різних психологічних типів. Все залежить від сили психотравмуючої ситуації, її поведінки та особистісної оцінки як нестерпною. Одним із психологічно – найтяжчих видів злочину є - зґвалтування.

Зґвалтування має довгострокові емоційні наслідки, які можуть призводити до суїциду. Часто жертви зґвалтування страждають від депресії. Невиліковувана депресія є причиною номер один для самогубства.

Близько 33% жертв зґвалтування переживають суїцидальні думки. Близько 13% - роблять спроби суїциду і ці спроби можуть бути здійснені через роки після зґвалтування.

В Україні зґвалтування становить до 80% усіх сексуальних злочинів. Реальна їх кількість значно перевищує кількість офіційно зареєстрованих випадків. Основними причинами цього є недооцінювання значущості події, страх перед помстою злочинця, небажання розголосу, сором, відраза до самого себе після зґвалтування.

Суттєвою проблемою є психологічні наслідки зґвалтування і реабілітація жертв. Як правило, у них діагностують специфічний комплекс емоційних розладів, фіксований страх перед можливістю повторного нападу, різноманітні сексуальні розлади, депресивні реакції, саме такі жертви схильні до самогубства.

Іншим видом злочину є - **доведення до самогубства**, коли жертва може покінчити життя суїцидом у випадку доведення її до самогубства.

У цьому разі йдеться про те, що потерпіла особа вимушена піти на такий крок, приймає фатальне рішення не самостійно, не через об'єктивно існуючі, як їй здається, нездоланні фактори, а внаслідок активного, інтен-

сивного негативного впливу іншої особи, за відсутності якого трагічного, частіше за все, незворотного наслідку можна було б уникнути.

До такого кроку схильні люди з пригніченою волею, складним психологічним і емоційним станом, ведена людина.

Нажаль, 2018 рік – це рік, коли довести до самогубства можна, навіть, через інтернет. Групи смерті в соціальних мережах вже давно не новина. Це «молодіжний» рух триває не перший рік, а кількість загиблих дітей перевищило за сотню. Чому групи в соцмережах доводять дітей до самогубств?

«Море китів», «f57», «Тихий Дім» «Розбуди мене о 4.20» - все це невелика частина груп смерті настільки актуальних нині серед підлітків.

Тому що це гра, і вона затягує. Тільки приз в ній - смерть, а правила гри диктуються зовсім незнайомими людьми.

Кінцева завдання було вбити себе. Куратор заздалегідь обговорював з жертвою обставинку самогубства: від фонові музики, до способу умиртвіння. Зрозуміло, все повинно було зніматися на відео або вестися онлайн трансляція.

Нерідкі випадки, коли люди зводять з собою порахунки з релігійних причин. Серед різних сект і радикальних навчань суїцид часто розглядається, як можливість порятунку або наближення до божественної суті.

Релігійний рух «Храм Народів», Гайана, 1978. Відразу 909 членів релігійного руху, або секти «Храм Народів» наклали на себе руки. Жаху додає той факт, що серед загиблих було 276 дітей. Духовний лідер секти Джим Джонс віддав наказ, згідно з яким члени громади спершу дали розчин ціаністого калію своїм дітям, а потім випили його самі, все це заради віри в Бога та духовної свободи.

Людське жертвоприношення - релігійний обряд уласкавлення та вшанування богів, духів, душ померлих предків за допомогою людського життя. У сучасному світі жертвоприношення простежується серед найнебезпечнішої світової секти - псевдо мусульманський радикальний фанатичний рух. Здебільш жертвами стають молоді дівчата, діти або тварини. На теперішній час мусульманські релігійні об'єднання є найбільші та дуже небезпечними серед яких практикується жертвоприношення.

Характерними особливостями поведінки людей в цій фазі є: замкнутість, аутичність, прагнення до усамітнення аж до повної ізоляції, втрата інтересу до навколишнього. Людина як би відділений психологічним бар'єром від інших людей, повністю поглинений своїм «Я», своїми болісними переживаннями.

Визначення ризику можливого суїциду - завдання надзвичайно важке. Питання про те, кого слід вважати потенційним суїцидентом, з якого моменту і за яких умов людина може бути включена в «групу ризику», не мають однозначного рішення, оскільки саме поняття «суїцидального ризику» має на увазі кілька значень.

Роботу з жертвами злочину або с тим, хто має схильність до самогубства можна реалізовувати в таких напрямках:

- 1) використання потенціалу існуючих просоціальних груп із метою розв'язання завдань соціальної середовища, створення опосередкованих умов розвитку, реабілітації чи корекції конкретної особистості; надання необхідної підтримки;

- 2) ініціювання створення груп соціальної спрямованості; включення їх у систему соціальної допомоги;

3) спільна діяльність із психологом, батьками, друзями для виведення людини із груп асоціальної спрямованості, переорієнтація їхніх установок і поведінки.

При оцінці суїцидонебезпечних жертв злочину, психологу, в кожному конкретному випадку необхідно враховувати сукупність особистісних і ситуаційних чинників. При цьому для визначення ступеня суїцидального ризику забор'язані виявляти і зіставляти як про-, так і антисуїцидальні передумови.

Таким чином, гострота і актуальність проблеми віктимологічної суїцидальної поведінки вимагає від практичних психологів і всіх посадових осіб дій та небайдужості до сутності цього явища, володіння усіма основними методами його діагностики та організації профілактичної роботи з жертвами злочину, адже, напевне, байдужість інших – це ще один крок до психо-емоціонального знищення жертви, тож треба намагатися бути небайдужим до чужого горя!

О. Жара

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ОСОБЛИВОСТІ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ

Проблема попередження злочинності вже тривалий час привертає увагу як уряду держави, так і усієї громадськості. Постійне і значне збільшення кількості злочинів стосовно жінок робить її ще більш злободенною та актуальною. Це стосується і злочинів, пов'язаних із статевими злочинами щодо жінок, попередження яких можливе лише шляхом застосування скоординованого підходу, в якому брали б участь усі зацікавлені учасники – державні й недержавні організації, органи соціального захисту, правові та законотворчі органи.

Роль жертви у кримінологічному механізмі злочину може бути найрізноманітнішою — від нейтральної до максимально провокуючої злочинця на вчинення злочину. Особливе віктимологічне значення має провокуюча поведінка жертви внаслідок її високого віктимного потенціалу.

Дуже часто така поведінка є приводом і джерелом конфлікту. Віктимологічно значущою може бути також позитивна поведінка жертви, якщо вона полягатиме у здійсненні захисту будь-якої особи від злочинних посягань, при виконанні службових або громадських обов'язків. У таких випадках, якби жертва не діяла певним способом, вона б не викликала відповідної насильницької реакції з боку злочинця.

Як вважає Симоненко Н.О. - Боротьба зі злочинністю в нашій країні переходить до системного впливу на неї. Тобто, виконуються комплексні програми загально соціальних і кримінально-правових заходів протидії цьому негативному явищу, але їхні зусилля спрямовано переважно на опрацювання заходів впливу на злочини та злочинців, а жертва злочину найчастіше залишається поза увагою та розглядається лише як джерело інформації про злочин і злочинця. А потерпілий є однією з центральних фігур досудового слідства, а тим більше якщо мова йдеться про злочин проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Говорячи про віктимність жінок з точки зору можливого зґвалтування, слід зазначити, що у ряді випадків серйозне криміногенне значення має репутація жінки, як доступної або невибагливої у знайомствах і статевих зв'язках. Виходячи з подібної репутації жертви, ґвалтівник майже завжди розраховує на те, що жертва не буде звертатися з заявою до поліції, тому що:

а) жертва не хоче розголошувати про себе які - небудь факти, побоюючись „дурної слави”;

б) жертва не сповіщає правоохоронні органи через недовіру до них;

в) жертва була дуже налякана злочинцем.

Механізмом вибору злочинцем своєї жертви керують не тільки криміногенні і віктимні фактори, але й певні передумови взаємовідносин між заповдіювачем шкоди і його жертвою.

Наприклад, Ривман Д.В. виділяє такі типи жертв статевих злочинів:

1) Які активно приваблюють злочинців, але роблять це безсвідомо;

2) Які пасивно поведуть себе, тим самим проявляють нездатність відмовити у сексуальному насильстві. Це можуть бути особи, які знаходяться під впливом алко/нарко/ психотропних засобів.

Важливою в проблемі попередження сексуальної експлуатації жінок є також і робота засобів масової інформації. Саме через засоби масової інформації можна налагоджувати активну пропагандистську діяльність, оперативно інформувати громадськість про всі найгостріші проблеми сьогодення. Водночас слід забезпечити дійовий контроль за рекламною діяльністю цих засобів, заборонити відверту рекламу сексуальних та інших послуг, за допомогою яких у злочинців може виникнути бажання зробити дещо схоже. Потрібна активізація просвітницької роботи. Організаціям, що безпосередньо вирішують питання попередження насильства необхідно видавати матеріали, бюлетені, друкувати листівки з питань запобігання вчиненню таких злочинів, розповсюджувати їх серед українських жінок.

Лише інтегрований, комплексний підхід до проблеми попередження злочинів, що вчиняються відносно жінок, допоможе вирішити зазначену проблему. Безумовно, до її вирішення необхідно залучити психологів, соціальних та медичних працівників, педагогів, працівників правоохоронних органів, юристів, представників інших професій.

Таким чином, я можу виділити основні заходи щодо запобігання такого виду злочину:

1) обирати при переміщенні в містах добре освітлені людні вулиці;

2) бути завжди максимально обережними та уникати навіть малоімовірної небезпеки;

3) не виходити вночі з роботи поодиночі,

5) у випадку нападу гучно звати на допомогу перехожих чи сховатися від переслідування в найближчому будинку;

6) утримуватись від вживання алкоголю, наркотичних засобів;

7) про факт нападу негайно сповістити поліцію;

8) не вести себе «визиваючи», тобто не варто одягати речі, які можуть викликати сексуальний інтерес, у ситуаціях в яких це не потрібно;

9) якщо ви знаєте що у вашому районі/місті були випадки такого злочину, купити дозволені законом, заходи самозахисту.

Зі сторони держави також можна відзначити дії, які потрібно зробити щодо жертв вже скоєного злочину:

віділити ресурси на потреби розробки програм, розрахованих на надання терапевтичної допомоги, і повернути до нормальної трудової діяльності осіб, які стали жертвами статевих злочинів, у тому числі й через професійну підготовку. Надати таким особам правову допомогу й медичні послуги з дотриманням лікарської таємниці і вжити заходів для налагодження співпраці з неурядовими організаціями з метою надання жертвам - соціальних послуг та психотерапевтичної допомоги;

Також ще можна додати, що і чоловіки можуть стати жертвами такого злочину. Але як і в інших випадках, їх віктимність має нижчий відсоток ніж у жінок.

Заходи віктимологічної профілактики слід розробляти з урахуванням специфіки місцевої криміногенної ситуації і через засоби масової інформації доводити до відома населення. В зв'язку з вище перерахованими факторами, я можу зробити висновок що віктимологічна профілактика злочинів ще не набула поширення в нашій країні, так як більшість жертв не знає як себе поводити, аби не провокувати злочинців або яким чином себе поводити якщо це вже сталося.

А. Іванова, Ж. Гладка

*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПЕНІТЕНЦІАРНУ ЗЛОЧИННІСТЬ

Носії кримінальної субкультури, більшу частину з яких складають особи, які відбувають чи відбували покарання у місцях позбавлення волі, забезпечують її розвиток і існування. Причиною цього є те, що замість пристосування засудженого до життя в суспільстві ставить його у такі умови, які дуже відрізняються від загальноприйнятих і у яких на таку особу інтенсивно впливає кримінальна субкультура.

На думку вченого Александрова Ю.К., кримінальна субкультура – це спосіб життєдіяльності осіб, що об'єдналися в кримінальні групи і котрі дотримуються певних законів і традицій. Безумовно, що асоціальні групи агресивного спрямування характеризуються розмитістю моральних норм, жорстокістю, втратою загальнолюдських якостей – жалості, співчуття, і т.д., відсутністю заборон будь-чого, у тому числі і на інтимну інформацію, статевою розбещеністю, низьким рівнем розвитку і т.д.

Кримінальні субкультури є своєрідними збудниками розповсюдження злочинності в місцях позбавлення волі. «Протиправний бізнес», який існує завдяки кримінальним субкультурам у місцях позбавлення волі, дає можливість втягувати у злочинну діяльність нових засуджених і тих, хто не зміг дістати підтримку з боку адміністрації таких установ. Ці кримінальні субкультури мають свою певну ієрархію «авторитетів», «вимагателів», «охоронців» тощо. А також, члени таких кримінальних субкультур, створюють атмосферу однієї «сім'ї», певні свої ритуали, після яких між «авторитетом» і «новачком» складаються відносини «батька» (пахана) та «сина» (пацана).

Важливою ознакою кримінальної субкультури є те, що вона порушує та підриває нормальну роботу установ виконання покарання, перешкоджає

процесу виправлення засуджених, формує у таких осіб почуття недовіри до кримінально-виконавчої системи та її працівників у цілому.

На думку відомого вченого Таганцева Н.С., формування професійної злочинності виникло паралельно з пенітенціарною системою, оскільки умови тримання ув'язнених у в'язницях з самого початку їх створення були досить далекі від ідеалу. Тому особи, які потрапили в нестерпні умови для життя, повинні були об'єднуватися, щоб разом протистояти «тюремній» адміністрації. В місцях позбавлення волі неформальні традиції і кримінальні норми поведінки зазвичай регулюють відносини як в цілому, так і в малих групах засуджених. За даними вчених близько 90% засуджених об'єднуються в малі неформальні групи, задля порушення норм поведінки.

Саме члени таких груп формують, підтримують та насаджують іншим засудженим стереотипи кримінальної та тюремної субкультури, а також застосовують неформальні санкції за відхід від стандартів тюремної субкультури або порушення її норм як до членів такої групи, так і до інших засуджених.

Таким чином, на сьогоднішній день тюремна субкультура з її специфічним набором ціннісних орієнтацій, норм поведінки, мережею стійких неформальних взаємозв'язків правопорушників є одним із серйозних перешкод, що стоять на шляху виправлення в умовах пенітенціарних установ. Вона зумовлює для засуджених певний порядок як в психологічних, так і в фізіологічних відносинах. Отже, одних це змушує скептично ставитися до засобів виховного впливу, відкрито протидіяти зусиллям персоналу, миритися зі своєю долею і повністю піддаватися чинному на них впливу, а других – відкрито протистояти зусиллям персоналу пенітенціарних установ. А також, вплив кримінальної субкультури дуже сприяє повторному злочину та на рецидивну злочинність в цілому.

Ситуація, що склалася, зумовлює необхідність підвищення ефективності діяльності персоналу пенітенціарних установ з нейтралізації негативного впливу як «авторитетів» злочинного світу, так і всієї субкультури в цілому на більшість її представників. Тому розробка та реалізація кримінально-правових, кримінологічних, педагогічних і організаційних заходів запобігання негативному впливу субкультури на її представників є важливим засобом забезпечення основної мети покарання.

З метою попередження злочинів необхідно забезпечити розмежування виправного впливу на різні категорії ув'язнених. З дотриманням вимог закону потрібно відмежувати спілкування носіїв злочинної моралі, стійких прихильників кримінального насильства від решти маси ув'язнених, тобто потенційних і реальних жертв. З цією метою треба створювати окремі заони, бригади, зміни з відносною ізоляцією конфліктуючих осіб, ізольовані ділянки, що перешкоджають вільному пересуванню ув'язнених. За злочинними авторитетами, активними учасниками угруповань укладених з негативно спрямованістю поведінки треба організувати повсякденне оперативне спостереження.

Важливий засіб попередження злочинів в місцях позбавлення волі – добре продумана, ретельно організована дисциплінарна практика, що виражається в повноті та своєчасності реагування на порушення режиму і інші проступки ув'язнених, в індивідуалізації і виховно-профілактичний ефект застосовуваних до них заходів впливу за протиправні дії, які, якщо залишати їх безкарними, можуть переростати в насильницькі і інші злочини.

Досягнення максимального результату у виховному впливі поряд з іншим можливо також за умови мінімізації негативного впливу тюремної субкультури, однією з основних важливих передумов якого є зацікавленість адміністрації колонії. Від того, наскільки правильно орієнтований співробітник колонії в цьому напрямку, залежить вирішення проблеми боротьби з тюремною субкультурою. Підвищення морального і культурно – освітнього рівня співробітників є необхідною умовою організації виховного процесу. В рамках цього питання не можна забувати і про психологічну підготовку співробітників, яка передбачає формування професійно значущих якостей, навичок спілкування як в колективі, так і з засудженими, вироблення психологічної стійкості в стресових ситуаціях.

Важливе значення для зміцнення в місцях позбавлення волі дисципліни і порядку, вирішення конфліктних ситуацій, профілактики злочинів та інших правопорушень мають підтримка, розвиток і використання існуючих угруповань засуджених позитивної спрямованості, що встали на шлях виправлення.

Подальший розвиток досліджень проблеми кримінальної субкультури в місцях позбавлення волі та її вплив на пенітенціарну злочинність потребує більш комплексного та всебічного вивчення та реформування її матеріальних та ідеологічних основ.

В.В. Козаченко

*аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Д. Семегіна

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

НЕДОЛІКИ У РОБОТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ЯК УМОВА ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Злочинність неповнолітніх, є складовою частиною злочинності взагалі, але і має свої специфічні особливості, що дозволяє розглядати її в якості самостійного об'єкта кримінологічного вивчення. Необхідність такого виділення обумовлюється особливостями соматичного, психічного і морально-го розвитку неповнолітніх, а також їх соціальною незрілістю.

Одним із напрямів у боротьбі зі злочинністю взагалі та злочинністю неповнолітніх, зокрема, є профілактична діяльність. Злочинність неповнолітніх має високу латентність, і деякі дослідження показують, що ще до першого засудження підлітки встигають вчинити кілька злочинів. Це створює атмосферу безкарності. Не забезпечується невідворотність покарання - найважливіший засіб попередження злочинної поведінки. Наявність причин і умов, що сприяють злочинності неповнолітніх, не означає фатальної неминулості здійснення ними злочинів. Дані причини та умови певною мірою підлягають регулюванню, нейтралізації та усунення. Сьогодні актуальною виступає проблема зростання правопорушень серед молоді. Профілактика правопорушень неповнолітніх є передусім проблемою педагогічною, бо вона пов'язана з вирішенням певного кола виховних завдань. Тому в цій

справі особливе місце має зайняти рання профілактика, яка має розпочинатися вже з дитячого садка й початкових класів школи, коли закладаються основи характеру, ставлення до оточуючих, поведінки в побуті.

Однією із умов злочинності неповнолітніх є недостатнє правове виховання, зокрема, у загальноосвітніх школах, яке включає в себе проблеми виховання та становлення особистості з точки зору спрямованості поведінки. Саме тому так важливо проводити у навчальних закладах профілактику правопорушень злочинності неповнолітніх.

У кримінологічній, педагогічній і соціологічній літературі підкреслюється зв'язок між вадами у функціонуванні школи та злочинністю неповнолітніх, при цьому школі, як найближчому середовищу після сім'ї, приписується важливе значення у формуванні моральних якостей дітей. Необхідно зазначити, що школа виконує ряд функцій, які впливають на функціонування та структуру суспільства, а саме:

- передає кожному членові суспільства необхідний мінімум інформації про здобутки, культуру та цінності певного суспільства;

- привчає учня до світу матеріальних відносин, тобто навчає його відігравати інструментальні ролі;

- забезпечує знаннями та навичками, необхідними для зайняття певного місця у суспільних структурах (професійних, владних тощо).

У даному випадку йдеться про позитивний вплив шкільного виховання на соціалізацію особи. У кримінологічних дослідженнях найчастіше зазначається про існування взаємозв'язку між:

- низьким рівнем шкільних досягнень, поганими оцінками та злочинністю неповнолітніх (Д. Ховкінс, Д. Лішер);

- труднощами у навчанні (відставання у навчанні, другорічність) та злочинністю (Д.С. Брук, М. Вайтмен, С. Фінч, П. Кохен Р. Джессор, Д. Ван Ден Бос, Д. Вандеррін, Ф.М. Коста);

- прив'язаністю учнів до школи та злочинністю (С.М. Дорнбуш, К. Гласгоу Еріксон, Д. Фарінгтон, С.А. Вонг);

- поведінкою в школі (прогулювання уроків, порушення дисципліни, агресивна поведінка) та злочинністю неповнолітніх (Т. Теннет, Б. Тізард, Т. Баргес, Х. Голдстейн, Х. Франсіс);

- виключенням зі школи та злочинністю (Д. Філіпс, Д. Келлі).

На думку Д. Ховкінса та Д. Лішера, є взаємозв'язок між низьким рівнем шкільних досягнень та злочинністю неповнолітніх. За даними їх досліджень, один із чотирьох учнів, який має низькі оцінки у школі, володіє злочинним минулим, тоді як серед учнів із вищими досягненнями у навчанні цей показник становить 15 %. Дослідження показують, що близько 30 % зареєстрованих неповнолітніх, які вчинили злочини, погано навчалися та отримували незадовільні оцінки у школі. Отже, несприятливий характер процесу навчання для неповнолітніх осіб, які вчиняють злочини, зумовлений невтручанням школи в момент появи перших ознак труднощів у навчанні, а також неправильною реакцією вчителів на їхні прояви, зокрема, переважання репресивно – обмежувальних заходів, ізоляція окремих учнів від іншої частини класу, що погіршує їх поведінку та поглиблює труднощі у навчанні.

Під правовим вихованням потрібно розуміти виховну діяльність школи, сім'ї, правоохоронних органів, яка спрямована на формування право-

вої свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки школярів. Метою виступає формування у дітей правової культури громадянина України, яка включає в себе свідоме ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою, закріплених у Конституції України, готовності дотримуватися й виконувати закріплені в них вимоги, що виражають волю та інтереси народу.

Недоліки у роботі загальноосвітніх шкіл виражається у тому, що частина вчителів має низький рівень культури і професійної підготовки, не користується авторитетом в учнів. Тільки 4% керівників шкіл і вчителів виявляють повну обізнаність у сучасній методиці навчально-виховної роботи з педагогічно занедбаними дітьми. 70% молодих учителів, випускників педагогічних ВНЗ, вважають себе недостатньо підготовленими до виховної роботи зі школярами. Кращі вчителі переходять до елітних шкіл – ліцеїв, гімназій тощо. Все це відчужує дітей від школи, вони втрачають до неї інтерес. У вкрай скрутному становищі опинилася система професійно-технічної освіти. Значна кількість профтехучилищ ліквідована або злита з іншими закладами, не забезпечена належним фінансуванням. Але саме в них перебувають десятки тисяч дітей з неблагополучних сімей, які потребують підвищеної уваги. Дозвілля та спорт все більше втрачають для них виховне значення, оскільки комерціалізуються. Також недолається у її змісті превалуюче питання кримінального права; перевага надається вивченню прав особистості, менше уваги звертають на вивчення обов'язків; недостатньо наголошується на питанні особистої відповідальності людини за свою поведінку; відсутнє обґрунтування справедливості правових норм в їх інтерпретації; головний акцент робиться на заборонах, обмеженнях замість розкриття змісту їх моральних засад; відчувається розрив між змістом правових норм і конкретною поведінкою учнів.

Для удосконалення правової освіти та для профілактики злочинів серед неповнолітніх слід запровадити у загальноосвітніх закладах позакласні бесіди з морально-правовим ухилом. При проведенні таких заходів слід спиратись не тільки на теоретичні положення норм закону, а й на застосування конкретних прикладів. Потребує особливої уваги проблема виховання у школярів поваги до тих, хто стоїть на охороні закону. З цією метою не завадило б частіше організовувати зустрічі учнівських колективів з працівниками правоохоронних органів, можливо, навіть відвідувати місця їх роботи. Також потрібно проводити в кожному навчальному році місячник правових знань та щомісячно День правових знань, які спрямовані на формування правової культури, профілактики правопорушень серед учнівської молоді. Головне завдання правового виховання – формування правової установки, з позиції якої неповнолітній зможе керувати своїм настроєм, бажаннями, вчинками, де свої правові знання він використовує в повсякденному житті. Результатом правового виховання у загальноосвітніх школах буде дотримання правил поведінки у школі, громадських місцях, за місцем проживання, а також дасть учням перспективу на майбутнє, навчить поважати закони. Ось чому в своїй роботі школа звертає увагу на ті норми та розділи права, які захищають їх права та законні інтереси: норми сімейного, трудового, житлового громадянського права, тобто на ті питання, з якими вони зустрінуться за стінами навчального закладу. Профілактичне значення виховного впливу на поведінку учнів, яке може бути сформоване тільки знаннями про правові вимоги, про

юридичні наслідки здійснених правопорушень і злочинів, впливає на вироблення позитивних настанов. Все це, як правило, попереджує правопорушення та здійснення злочинів неповнолітніми. Правове виховання в школах тісно пов'язане з іншими видами виховання: моральним, трудовим, естетичним. Таким чином, система профілактики правопорушень серед неповнолітніх повинна, зокрема, включати:

- 1) усунення причин і умов, які сприяють девіантній поведінці;
- 2) забезпечення прав та соціальних гарантій неповнолітніх;
- 3) надання допомоги дітям з неблагополучних сімей;
- 4) виявлення підлітків, схильних до скоєння правопорушень;

Сучасна правова освіта неможлива без упровадження інноваційних форм і методів, які роблять весь процес навчання та виховання більш ефективним, а значить і більш якісним. Тому вважаємо, що необхідність проведення у загальноосвітніх школах профілактичних заходів буде запорукою правосвідомості учнів у законах та відповідальності за вчинення злочинів.

Отже, необхідно проводити профілактичні заходи у загальноосвітніх школах, тому що діти – наше майбутнє і є важливим забезпечення їм достатнього рівня знань та не допущення вчинення ними злочинів.

А. Пічко

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ТА ЗАХОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Зростання електронних та інформаційних технологій в усьому світі, зокрема в Україні, зумовлює швидкий розвиток та поширене застосування інформаційних мереж серед людей.

Сучасне інформаційне суспільство охоплює майже всі сфери життєдіяльності. Це проявляється в тому, що ми кожного дня користуємося благами мережі Інтернет та іншими інформаційними системами, як у роботі, так і у побутовій сфері, у сфері соціальних зав'язків та відносин, переводимо грошові платежі, здійснюємо покупки з миттєвою оплатою банківською картою не витрачаючи часу на відвідування магазинів тощо.

Використовуючи таке полегшення свого життя, людство, нажаль, не могло передбачати, що можливе й зловживання такими можливостями.

На сьогоднішній день, жертвами злочинів у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, ще їх називають кіберзлочинами, можуть стати не лише люди, але і цілі високорозвинені держави.

Отже, кіберзлочинність – це сукупність різних видів злочинів, що здійснюються за допомогою комп'ютерів та при наявності доступу до мережі Інтернет. До об'єктів на які розповсюджуються дані злочини можна віднести персональні дані осіб, паролі, банківські рахунки, особиста інформація, що стосується життєдіяльності фізичних або юридичних осіб.

Проблематика попередження кіберзлочинів є дуже обговорюваною темою серед науковців, фахівців в інформаційній сфері та правників.

У 2005 році Україна ратифікувала Конвенцію про кіберзлочинність, чим привнесла додаткове законодавче положення у боротьбу з кіберзлочинами. Конвенція пропонує розмежування таких злочинів відповідно до об'єкту, а саме – до злочинів проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем відносяться незаконний доступ, нелегальне перехоплення, втручання у дані, втручання в систему; до злочинів, пов'язаних з комп'ютерами – підробка та шахрайство; до злочинів пов'язаних зі змістом – вироблення дитячої порнографії, пропозиція або надання доступу до дитячої порнографії, розповсюдження, передача і зберігання дитячої порнографії в комп'ютерній системі чи на комп'ютерному носії інформації.

Окрім цього, необхідно зауважити, що законодавство України недостатньо уваги приділяє деталізації та кваліфікації діянь, що пов'язані з комп'ютерними злочинами, незважаючи на те, що у Кримінальному кодексі України злочинам у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку присвячено окремих розділ.

Підтвердженням відомостей щодо зростання комп'ютерних злочинів є статистичні дані, що надані Генеральною прокуратурою України за період з 2007 по 2017 роки. Відтак, аналізуючи показники за останні три роки, можна сказати, що у 2015 році всього на території України було зареєстровано 778 фактів вчинення злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, з них 201 провадження передано до суду; у 2016 році всього було зареєстровано 1018 фактів вчинення таких правопорушень, 502 провадження з яких було передано в суд; у 2017 році було зареєстровано 3178 фактів вчинення кіберзлочинів та з них 1076 провадження було передано на розгляд до суду.

Боротьба з кіберзлочинністю стикається з проблемами, що майже унеможливають її викоринення. До таких проблем можна віднести наступне:

1) відсутність механізмів контролю - полягає у тому, що мережа Інтернет є транснаціональною, внаслідок чого неможливо розробити єдині та стабільні механізми відповідного контролю. Окрім цього, в останні роки інформаційні системи розвиваються занадто швидко, щоб існуючі механізми контролю встигали реагувати на нові посягання.

2) кількість користувачів та анонімність – виникає внаслідок збільшення залежності суспільства від інформаційних систем, що є «пусковим механізмом» для розвитку різного роду інформаційних зазіхань. Анонімність користувачів мережі Інтернет, розвиток бездротового доступу Wi-Fi дуже істотно зменшують можливість виявлення злочинців.

3) автоматизація та швидкість використання - передача комп'ютерних даних з однієї точки світу в іншу може здійснитися лише за кілька секунд. Більше того, практично будь-яка передача даних у мережі зазвичай включає декілька країн, оскільки, коли інформація розбивається на частини і йде по найбільш зручним та доступним каналам. Контролювати передачу даних, з урахуванням їх обсягу та кількості користувачів, дуже важко, якщо це неможливо. Злочинець, потерпілий, сервер з необхідною інформацією можуть перебувати в різних країнах і на різних континентах, що вимагає співпраці правоохоронних органів декількох країн при розслідуванні злочину тощо.

Що стосується попередження такої злочинності, то воно повинно складатися із засобів та певних стратегій, що спрямовані на зниження ризику вразливості до таких злочинів.

Найважливішу роль у попередженні кіберзлочинності відіграє нормативно-правова база. У більшості країн світу ухвалені закони про захист даних, в тому числі про захист персональних даних.

Не менш значущим є й підтримання державно-приватного партнерства, створення співпраці та координації у сфері інформаційних систем. Такі заходи, здебільшого, створюються на підставі неофіційних домовленостей, але можливе й закріплення на юридичній основі. Підвищення обізнаності суспільства може призводити до скорочення кількості злочинів в електронному середовищі. Транснаціональний характер злочинності з використанням комп'ютерної мережі дає підстави вважати, що розробка загальної політики з основних питань має бути частиною будь-якої стратегії боротьби зі злочинністю. Для розслідування кіберзлочинів важливим фактором є спеціально відібраний та навчений персонал, що має конкретний судовий і технічний досвід і знання, а також наявність відповідних процедур. Для ефективного розслідування таких злочинів держави можуть потребувати допомоги з боку інших держав. Така допомога охоплює як співпрацю персоналу правоохоронних органів у робочому порядку, так і офіційну взаємну правову допомогу, що робиться через центральні органи.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, можна сказати, що ефективний контроль за інформаційними мережами потребує налагодження міжнародних відносин та співробітництва. Також, окрім гармонізації кримінально-правових норм необхідна гармонізація і процесуальних інструментів.

П. Сушко

*студентка IV курсу спеціальності «Право»
Університета імені Альфреда Нобеля (в. Дніпро)*

ПЛЮСЫ И МИНУСЫ ЛАТЕНТНОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

Преступность влияет на все сферы общественной жизни, и в частности, фактором социальной дестабилизации является устойчивый рост преступных проявлений. Возрастание уровня преступности в современном обществе является одной из самых острых проблем. Правоохранительные органы предпринимают все возможное ради обеспечения контроля и предупреждения преступности. Но мы должны понимать, что подлинные масштабы преступности не отражаются в официальной статистике. Можно только представить, насколько незначительная часть фактического состояния преступности в Украине нашла отображение в официальной статистике. В большинстве случаев, когда мы думаем о таком явлении, как латентная преступность, мы представляем только негативную сторону. Есть ли у этого явления плюсы?

Согласно исследованиям, разрыв между количеством фактических преступлений, и официальной статистикой правоохранительных органов, весьма значителен. По моему мнению, в первую очередь это относится к

финансовой сфере государства. Так же это касается уязвимого места нашего государства - информационной защищенности и новейших технологий. Однако, учитывая ментальность нашего украинского народа, латентность дает некое ощущение безопасности, даже если оно и ложное. Только представьте, какая бы поднялась паника, если бы было опубликовано реальное состояние преступности в Украине, и каждое преступление было зарегистрировано. В этом случае как раз таки сдерживающим элементов является незнание реальной ситуации. Я думаю, что это является самым главным плюсом данного явления.

Латентная преступность является следствием негативных общественных явлений в политике, экономике, торговле, законодательстве, а так же в духовной сфере. Но с другой стороны, она может влиять на нравственно-психологическое состояние общества. Граждане начинают задумываться об их безопасности, и способности государства гарантировать им эту безопасность. Люди реагируют на эту проблему по-разному - одни начинают испытывать боязнь и страх, а других, наоборот, развивается чувство злости и нетерпимости. В любом случае, они испытывают дискомфорт из-за того, что государство не в состоянии обеспечить гарантии личной безопасности. Однако, это есть стимул для правоохранительных органов улучшать свою работу и разрабатывать меры по предупреждению преступности, а так же постепенно завоевывать доверие граждан.

Изучение данной проблемы необходимо для того, чтобы понять фактическое состояние преступности, ее реальные масштабы. Это очень маловероятно в силу многих обстоятельств, включая те случаи, когда потерпевшие не считают нужным обратиться в правоохранительные органы. Анализ проблем латентной преступности в первую очередь связан с выявлением ошибок при первичном статистическом учете преступлений и с изучением недостатком деятельности правоохранительных органов.

При изучении латентной преступности нужно уделять внимание проблеме нераскрытых преступлений. Согласно официальной статистике МВД, на 2017 год было совершено около 496 тыс. преступлений, которые были официально зарегистрированы. Можно только представить насколько огромный массив преступлений не был учтен в этой статистике.

Процесс предупреждения латентной преступности может быть реальным и действенным только при условии полного доверия граждан к представителям правоохранительных органов и к государству, как таковому. Так же нужно воспитывать добросовестность и честность у представителей правоохранительных органов, как профессиональные качества, так как уровень латентности может повышаться из-за недостатка или отсутствия этих качеств. Как показывает практика и опросы граждан, работники правоохранительных органов не всегда оперативно реагируют на заявления и жалобы потерпевших лиц. Из этого следует, что граждане обретают катастрофические недоверие и неуверенность в их способность своевременно получить помощь.

Одной из положительных сторон латентности так же является положение Украины на международной арене. Благодаря незарегистрированным преступлениям, позиция Украины намного выше, чем могла бы быть. Но снова таки, это всего лишь искусственно созданное, ложное представление об уровне преступности. За счет этого репутация и экономика страны

еще не потерпели окончательный крах. Создается видимость «хорошей» статистики благодаря отсутствию нужной и правдивой информации, в итоге чего граждане чувствуют себя более спокойно.

Успешная борьба с латентной преступностью напрямую обусловлена наличием полной и точной информации обо всех совершенных преступлениях. Такие сведения имеют не только теоретическое значение, а самое главное - практическое. Они могут дать нам возможность определить направление борьбы с преступностью в конкретных регионах или областях, а так же какие ресурсы на это нужно выделить. Для того, чтобы получать эту статистику, нужно провести серьезное перестроение системы деятельности правоохранительных органов, на что у государства нет ни ресурсов, ни возможностей.

В итоге, можно видеть что положительных сторон у латентной преступности очень и очень мало. Негативные стороны значительно перевешивают положительные, по нужно не забывать что именно положительные стороны являются более важными в масштабе страны. Экономика является основой любого государства, и латентная преступность является большой ее составляющей.

Однако, главным критерием по улучшению ситуации в стране, все же, должно стать увеличение меры доверия простых граждан к государству и правоохранительным органам, так как ложная безопасность не будет существовать всегда.

Д. Таран
*студент IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРИСЛИВІЙ НАСИЛЬНИЦЬКІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ В ЇЇ ЗАСТОСУВАННІ

Кримінологічна політика України з протидії корисливій насильницькій злочинності трактується як напрям діяльності держави, який відображає ставлення влади до цієї групи злочинності. Цей напрям повинен втілювати організацію спеціальних заходів, засобів і способів протидії такій злочинності. В деяких містах України ці засоби і способи взагалі не закріплені в міських Програмах по боротьбі зі злочинністю. Але, вони є важливими, бо призначені для нейтралізації злочинності на основі кримінального закону. Кримінальний закон же передбачає визначення та реалізацію завдань, засад, форм і тактики впливу на злочини через функціональну систему правоохоронних органів.

Актуальність вдосконалення кримінологічної політики України з протидії корисливій насильницькій злочинності підтверджується зростанням рівня цієї групи злочинності. Наприклад в цілому за період з 2014 – 2017 роки рівень корисливих насильницьких злочинів зріс приблизно на 20%. Це підтверджується даними з Єдиних звітів про кримінальні правопорушення за 2014-2017 роки.

До корисливих насильницьких злочинів прийнято відносити: грабежі, розбої, незаконне позбавлення волі або викрадення людини, вбивство з

корисливих мотивів, бандитизм, тощо. Проблемні питання у застосуванні кримінологічної політики з протидії корисливій насильницькій злочинності в Україні, виникають зважаючи на наступне. Вивчаючи Державну програму профілактики правопорушень 2010-2015 років, міські цільові програми профілактики та протидії злочинності на 2016-2020 роки, можна дійти висновку, що у деяких програмах не закріплюються заходи з запобігання та припинення корисливої насильницької злочинності. Через відсутність цих заходів щодо запобігання корисливій насильницькій злочинності, виникають проблеми у застосуванні програм до корисливо насильницьких злочинів.

Водночас, рівень корисливої насильницької злочинності зростає. Таке твердження підтверджується даними скоєних корисливих насильницьких злочинів в Україні. Таким чином на часі є запровадження в Державних та міських Програмах боротьби зі злочинністю, належних і достатніх заходів для боротьби з корисливою насильницькою злочинністю.

До таких заходів можна віднести:

1. Посилення оперативного реагування і примусу. Тобто посилення режиму патрулювання міст. Покращення обладнання патрульних автомобілів з метою забезпечення безпеки несення служби поліцейськими та оперативного реагування на випадки можливої загрози життю та здоров'ю громадян. При цьому необхідне посилення несення служби у правоохоронних органах.

2. Припинення розпочатої посягання чи злочинної діяльності. Для практичної реалізації цього положення, на мою думку необхідне встановлення в містах значно більшої кількості камер відеоспостереження. Наприклад, у Китайській Народній Республіці зараз працюють камери відеоспостереження, які мають технологію розпізнавання обличчя людини. За допомогою таких камер відеоспостереження, можливо розпізнати обличчя людини, яка підозрюється у вчиненні злочину.

3. Посилення захисту житла громадян. Тобто застосування власниками та користувачами житла певних засобів охорони. Власники та користувачі майна зобов'язані дбати про належне зберігання й охорону цього майна.

4. Охорона об'єктів на яких зберігаються готівкові кошти. Маю на увазі, що варто підсилювати охорону таких об'єктів. Наприклад, зараз в Україні банкомати деяких державних та комерційних банків не достатньо охороняються через відсутність у цих банках саме цілодобової охорони. В результаті чого злочинці мають час на вчинення злочинів (пограбування банкоматів) та зникнення з місця події до прибуття охорони.

Крім того, при боротьбі з корисливою насильницькою злочинністю в Україні слід враховувати відомі і загальноприйняті стандарти кримінологічної політики відображені, зокрема у Віденській декларації «Про злочинність і правосуддя», яка була прийнята на конгресі ООН 17.04.2000 року. До цього ж, ґрунтовна реалізація соціальної політики держави, має здійснюватись шляхом створення повноцінних умов для становлення і розвитку молоді, надання можливостей для самореалізації. Такий підхід є обґрунтованим, бо як правило корисливо насильницькі злочини приблизно у 85% випадках скоєне саме молодь.

Таким чином, при подальшому складанні місцевих програм по боротьбі зі злочинністю, варто враховувати заходи для припинення і запобігання корисливим насильницьким злочинам. Водночас слід враховувати як загальні заходи, так і інші заходи, які були мною запропоновані.

Д. Кирильченко

*студентка II курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМАТИКА МЕДИЧНИХ ОГЛЯДІВ ТА ПОРУШЕНЬ ПРИ ПЕРЕВЕДЕННІ НА ЛЕГШУ РОБОТУ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я

Проведення медичних оглядів на перший погляд не є достатньо складною процедурою, яка зазвичай не тягне за собою небажані наслідки. Не дивлячись на це, слід зазначити, що більшість громадян навіть достовірно не знають всіх особливостей, яких потрібно дотримуватися та за якими має проходити медичний огляд.

Наразі в Україні чітко визначені категорії робітників та перелік професій, яким відповідно до законодавства необхідно проходити медичний огляд. Першою проблемою є саме те, що далеко не всі працівники мають проходити медичне обстеження, а переважна більшість працівників про це навіть не підозрює, тому проходить медичний огляд за першою ж вимогою роботодавця. Другою проблемою є те, що відповідно до ст. 17 Закону України «Про охорону праці» та ч. 1 ст. 169 КЗпП саме роботодавець зобов'язаний забезпечувати фінансування проведення медичного огляду, але цього не робить. Роботодавець погоджує графік проведення медичних оглядів з закладами охорони здоров'я, після чого має слідкувати за своєчасною явкою робітників. Строки проходження медогляду мають співпадати зі строками, що погоджені з закладами охорони здоров'я.

Порушенням з боку роботодавця найчастіше є те, що за час обстеження за працівником має зберігатися середній заробіток за місцем роботи, але багато хто з працівників в повній мірі не знає цього, а роботодавець може вміло цим користуватися.

Медичний огляд проводиться з метою зниження ризику професійних захворювань та підтримки здоров'я працюючих. На трудові відносини медичний огляд впливає прямим чином, оскільки є важливим у визначенні трудових відносин між робітником та роботодавцем. Найголовнішим є те, що в більшості випадків саме медичний огляд визначає причини, через які робітник потребує переведення на легшу роботу за станом здоров'я. Переведення здійснюється за медичним висновком. Після такого висновку виникає багато проблем, оскільки переведення за даним показником охоплює багато можливих варіантів подальших дій роботодавця. Переведення за медичним показником може бути як тимчасовим, так і постійним, що залежатиме лише від конкретної ситуації, у якій опиняється робітник.

Вид діяльності також може різнитися між собою залежно від рекомендацій та призначень, що зазначені в медичному висновку. Не дивлячись на велику кількість можливих варіантів, робітнику завжди потрібно знати, що переведення можливо лише за його згодою. Частиною першою статті 170 КЗпП України передбачено переведення робітника за його згодою. Саме це є основною підставою для переведення за станом здоров'я. Робітнику

пропонують варіант, який є вигідним для роботодавця, та просто в багатьох випадках не залишають право вибору. За таких обставин під впливом положення, у якому опиняється робітник, він обирає те, що можливо не зовсім підходить йому або не підходить взагалі. Отже, робітник має знати, що йому мають запропонувати всі можливі варіанти, які існують і тоді він має робити вибір. Лише від робітника залежить розвиток переведення.

Наступною помилкою, яка може перерости у порушення роботодавця по відношенню до робітника є матеріальне забезпечення такого працівника. Поширено це у разі тимчасового переведення працівника на нижчеоплачувану роботу у разі тимчасової непрацездатності. Підставою для матеріального забезпечення також є лікарняний листок з записом про необхідність переведення. Якщо працівника не можливо перевести на іншу роботу, його відсторонюють від роботи в законному порядку. В більшості випадків це відбувається при наявності інфекційних захворювань. Слід зауважити, що таким працівникам виплачується допомога через тимчасову втрату непрацездатності.

Як висновок можна зазначити, що всі помилки тягнуться через неуважність при прийомі на роботу та помилкове уявлення, що все залежить лише тільки від роботодавця. Для уникнення проблем, які можуть тягнути за собою вагомі наслідки, потрібно лише чітко знати свої права та уважно ставитися до того, яким чином планується медичний огляд та чи не виникає ситуацій, коли в ньому немає потреби зовсім.

Одною з головних проблем медичного огляду та переведенням на легшу роботу за станом здоров'я є неоднозначне визначення у законодавстві. Саме це є предметом всіх дискусій, які виникають стосовно цих питань. На нашу думку, для вирішення проблем, які виникають з приводу цього, необхідно як можна більше уваги приділяти цьому питанню у колективному договорі, завдяки чому працівник отримує певні гарантії для уникнення спірних питань.

Отже, спираючись на встановлені законодавством норми, передусім слід чітко розуміти, що для медичного огляду важливо визначати його вид та відповідно до цього інші важливі моменти, що пов'язанні зі збереженням заробітної плати та місця роботи. Для переведення за станом здоров'я важливо дотримуватися загальної встановленої законодавством процедури та поетапності здійснення переведення.

Права працівників часто порушують через те, що законодавство детально не регламентує порядок, відповідно до якого має здійснюватися такий вид переведення. Саме це є основою трудових спорів, у тому числі у судовому порядку. Тому ми вважаємо, що найголовнішим є посилення ролі трудового та колективного договору, а також суворе дотримання їх умов обома сторонами.

А. Короткий, О. Чайка

*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

За останні роки серед законодавців існує думка, що колишня система охорони здоров'я значно застаріла та потребує модернізації. Вони вважають, що попередня модель регулювання медичних відносин не працює в

реаліях сьогодення та втратила ефективність, тому що існує ще з часів становлення України як незалежної держави і, відповідно, являє собою пережиток минулого. В свою чергу, держава зараз намагається радикально змінити стару систему і ці зміни, на думку творців закону, проявляються в Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» №2168-19 від 19.10.2017. Ці гарантії проявляються в програмі державних гарантій медичного обслуговування населення, в якій визначено перелік та обсяг медичних послуг та лікарських засобів, повну оплату надання яких пацієнтам держава гарантує за рахунок коштів Державного бюджету України згідно з тарифом, для профілактики, діагностики, лікування та реабілітації у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами. Але ця реформа сприйнялась громадянами вкрай прохолодно, тому що має багато суперечностей та породжує безліч запитань, що робить цю проблему однією із найактуальніших на сьогоднішній день.

Більшість людей забули про те, що кожен українець має право на безоплатну медичну допомогу. Відповідно до ст.49, Конституція України гарантує надання державою кожному право на охорону здоров'я, медичне страхування та медичну допомогу, яка надається безоплатно. В порушення ст. 49 Конституції, медична реформа в тому вигляді, в якому вона пропонується – це практично закріплення на законодавчому рівні платної медицини. Стаття 2 нового закону медичної реформи надає поняття програми державних гарантій медичного обслуговування, що передбачає гарантований об'єм державою медичних послуг та ліків, які будуть фінансуватися безпосередньо з Державного бюджету України. Але ще в 2002-му році у справі про безоплатну медичну допомогу Конституційний Суд України визначив неприйнятним те, що будь-які окремі державні органи не мають повноважень щодо встановлення обмежень в наданні безоплатної медичної допомоги. Тобто, вказана в ч.1 ст.4 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» програма медичних гарантій несе вичерпний перелік медичних послуг, що вже суперечить нормам Конституції. Також, ст.22 Конституції України передбачає недопуск зменшення об'єму прав і свобод громадян в нових законах. Аналізуючи положення Конституції й її роз'яснення Конституційним Судом України, можна дійти до висновку, що новий Закон медичної реформи, явно обмежує право на безоплатну медичну допомогу. Логічно, що законодавець міг би змінити чи скасувати положення статті Конституції, однак процес внесення змін досить складний. До того ж подібні рішення можуть бути вкрай негативно сприйняті суспільством, враховуючи сьогоднішні реалії. Саме таким чином законодавець фактично вводить громадян в оману.

Наступним важливим питанням медичної реформи є фінансування. Цим законом встановлюється, що за рахунок державного бюджету України пацієнтам будуть надані необхідні медичні послуги та лікарські засоби належної якості. Але, як вже було зазначено, бюджет і перелік даних послуг є обмеженим. Відповідно до бюджетної резолюції на 2018-2020 роки, фіксована сума на кожного громадянина, тобто капітаційна ставка в 2018 році на первинну медичну допомогу складатиме 370 грн. Попри суттєве збільшення розміру тарифу порівняно з минулим роком, а саме 240 грн. Слід зазначити, що капітаційна ставка (370 грн.) розрахована на одного пацієнта

лише на один рік. Але, в свою чергу для сімейного лікаря тарифи на дітей до 5 років та людей віком від 65 років буду вищі, ніж на молодь, які будуть розраховуватися за коефіцієнтами – 4 та 2. Сімейний лікар може прийняти до 2000 пацієнтів на рік, тобто приблизний дохід на рік буде становити 740000грн. Також в Законі про медичну реформу зазначено, що заробітна плата лікаря складатиме не менше 250% від середньої заробітної плати. Тобто, якщо в лікаря буде значно менша кількість пацієнтів ніж 2000 осіб, постає питання, чи вистачить медичній установі коштів на необхідні витрати, та функціонування, так як в цей бюджет входить оренда, робота лікаря, медсестри, прості витратні матеріали та базове покриття по аналізах. Це може призвести до звільнення великої кількості медичних працівників і як наслідок – закриття медичних установ.

Також гострою проблемою медичної реформи є незрозумілий процес перетворення безкоштовних медичних послуг в платні. Відповідно до Закону про медичну реформу, звернення пацієнта відразу до профільного лікаря без направлення сімейного, стане законною підставою для оплати медичних послуг. Але якщо пацієнт звернеться до сімейного лікаря, отримає направлення, а вже потім піде до профільного, то це вже буде безоплатною послугою. На нашу думку, якщо в пацієнта є певний вид захворювання, то він у будь-якому випадку потрапить до профільного лікаря. Фактично це є проявом бюрократії, тому що такий самий обсяг роботи може надаватися як платно, так і безкоштовно. Можливо, ці норми Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» розраховані на переважно необізнану кількість населення, які не знаючи правильного порядку, будуть звертатися відразу до профільного лікаря, і будуть сплачувати кошти за послуги, які фактично є безкоштовними.

Аналізуючи положення Закону про медичну реформу, також постають питання про певні несумісності з правом особи на вільний вибір лікаря. Вибір особою лікаря на первинному рівні чітко регламентується п.3 ч.1 ст.6 Закону про медичну реформу та не суперечить ст. 35¹ «Основ законодавства України про охорону здоров'я». Однак проблемні аспекти з'являються при виборі лікаря на вторинному та третинному рівні надання медичної допомоги. Це обмеження зумовлено тим, що не ми обираємо лікаря на вторинному й третинному рівнях, а безпосередньо первинний лікар. Тобто дане право на вільний вибір лікаря реалізується лише в рамках первинного рівня. З іншого боку, положення ч.2 ст.34 «Основ законодавства України про охорону здоров'я», гарантується право пацієнта вимагати заміну лікаря, в свою чергу це також суперечить неможливості особи обирати лікаря на вторинному і третинному рівнях надання медичної допомоги.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що впроваджена медична реформа має ряд недоліків і деякі її положення досить суперечливі. Ми вважаємо, що якщо вже на такому ранньому етапі після прийняття даного Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» є безліч спірних питань, то законодавцю вкрай необхідно в найкоротші строки деталізовано окреслити всі «підводні камені».

Ми не в повній мірі поділяємо політику держави у сфері розвитку охорони здоров'я. Більш ефективним було б слідування України прикладам багатьох зарубіжних країн, а саме – обов'язкове медичне страхування, за принципом, коли страхові внески роблять всі громадяни, а медични-

ми послугами користуються ті, кому вони необхідні. Даний метод постійних внесків сприяє безперервному наповненню бюджету в області охорони здоров'я. Також, спрощення системи інвестування зможе посприяти з'явленню стимулу в вітчизняних та зарубіжних вкладників капіталу в будівництво й розвиток мережі медичних закладів, що в свою чергу підвищить якість медицини в нашій країні.

Ю. Мамонова, Н. Артемчук
*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АБОРТУ

Штучне переривання вагітності зараз є однією з найбільш неоднозначних і дискутованих в рамках світової громадськості проблем. Вона активно обговорюється на політичному рівні, займає розуми дослідників різних наукових напрямків і не залишає байдужими більшість людей, які так чи інакше з нею стикаються. Аборт вже давно перестав бути суто медичним або релігійним питанням: він вивчається в рамках політології, соціології, філософії і т.д. Правова наука теж не залишилася осторонь.

Аборт – це переривання вагітності шляхом оперативного втручання. Згідно ч. 6 ст. 281 Цивільного кодексу України штучне переривання вагітності, якщо вона не перевищує дванадцяти тижнів, може здійснюватися за бажанням жінки. Згідно зі ст. 50 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» операція штучного переривання вагітності (аборту) може бути проведена за бажанням жінки в акредитованих закладах охорони здоров'я при вагітності строком не більше 12 тижнів. У випадках, встановлених законодавством, штучне переривання вагітності може бути проведене при вагітності від дванадцяти до двадцяти двох тижнів. Але перелік таких обставин чітко встановлений.

Отже, на законодавчому рівні абортom визнається переривання вагітності лише до повного 22 тижня вагітності. Відповідно й притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 134 Кримінально кодексу України можливе лише за незаконне переривання вагітності терміном не більше двадцяти двох тижнів. Тому деякі дослідники пропонують ввести кримінальну відповідальність за проведення насильницьких пологів після 22 тижнів вагітності не у спеціалізованих закладах охорони здоров'я, додатково виділивши зазначене діяння у самостійний склад злочину.

Ми також дотримуємося думки, що потрібно виділити кваліфікований склад незаконного проведення аборту строком понад 22 тижні. Адже це діяння є суспільно небезпечним через те, що на такому терміні плід вже є повністю життєздатним, що порушує ст. 27 Конституції України, яка проголошує право кожної людини на життя на законодавчому рівні. Згідно зі ст. 2 Європейської конвенції про права людини право на життя поширюється на ненароджених дітей. На жаль, при цьому не вирішується фундаментальне питання: з якого моменту слід визнавати право на життя – з моменту народження чи з моменту зачаття.

Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, у світі щороку роблять 53 млн. абортів, а за останні 30 років таких операцій виконано більш ніж мільярд. Дослідження свідчать, що в деяких країнах (наприклад, США, Росія чи Данія) аборти зробило до 2/3 жінок.

Проблема також і в тому, що процедура проведення абортів в Україні занадто проста з правової точки зору (перед проведенням операції штучного переривання вагітності пацієнтка заповнює бланк Інформованої добровільної згоди на застосування визначеного методу переривання вагітності). Наприклад, у Польщі дозвіл на переривання вагітності є одним із найскладніших у Європі, тому польські жінки вдаються до процедури абортів в країнах колишнього СРСР, де ця процедура є порівняно простою. Але через те, що у Польщі важко отримати дозвіл на переривання вагітності, Комітет ООН із прав людини виступив із критикою закону про аборти, що діє на території цієї держави. Адже, виріс показник проведення офіційно незареєстрованих «кримінальних» абортів, які проводяться не в закладах охорони здоров'я. М. Коржанський наводить такі дані, що в Україні 12,3% «кримінальних» абортів проводиться лікарями, 11,6% – медичними сестрами й акушерками, а 76,1% – особами, які не мають медичної освіти.

Ще, наприклад, в Ірані і Португалії, Ізраїлі, Бразилії, Марокко, Мексиці аборти можливо проводити лише тоді, коли здоров'я жінки перебуває під загрозою, плід не розвивається або лише у випадках з'валтувань. В Ірландії аборт дозволяється робити тільки у випадку, коли потрібно врятувати життя матері.

Існують країни в яких аборт з будь-яких підстав суворо заборонений і тягне за собою кримінальну відповідальність. До цих країн відносяться: Бангладеш, Мавританія, Єгипет, ОАЕ, Індонезія, Чилі, Ангола, Філіппіни, Ліван, Непал, Нікарагуа, Ємен, Чилі, Сирія, Оман, а також безліч Африканських і Азіатських країн. Там під заборону потрапляє також застосування контрацепції. У Румунії лікар, який зробив аборт після 14 тижня вагітності, якщо для цього не було будь-яких медичних показань, позбавляється права надалі займатися медичною діяльністю. Якщо заміжня корейська жінка забажає зробити аборт, то їй знадобиться письмова згода від її чоловіка.

А у Великобританії, Японії, Індії, Фінляндії аборт дозволяється навіть якщо немає коштів на утримання дитини, загинув чоловік та інше. В Канаді жінка може зробити аборт за рахунок держави, причому на будь-якому терміні вагітності.

Рейтинг країн, де більш за все проводять аборти очолюють Китай, США і Росія, де здійснюється від 9 до 1,6 мільйонів переривань вагітності в рік. Можна припустити, що високі показники обумовлені лояльною політикою держави, економічною кризою, соціальними проблемами всередині суспільства. Більш того, проведення абортів перетворилося на успішну бізнес індустрію, що приносить величезний дохід. Жінки, що йдуть на аборт, вибирають комфортні умови приватних клінік, а держава не зацікавлена у втраті платників податків в особі платних медичних установ.

Загалом, аборти заборонені лише у 4 країнах світу із 193. У 119 країнах переривання вагітності допускається тільки у разі загрози життю або здоров'ю матері.

У багатьох країнах світу активісти вимагають дозволити проведення абортів за власним бажанням. Вони наголошують на тому, що жінка – це не

засіб відтворення нового покоління. З цією точкою зору, також, неможливо не погодитись. Тому, виходячи із всього вищенаведеного, доцільно було б запропонувати такі варіанти вирішення проблем, які пов'язані зі штучним перериванням вагітності:

- жінка може самостійно розпоряджатися ситуацією щодо наявної в неї вагітності;
- забезпечити умови для запобігання проведення незареєстрованих «кримінальних» абортів;
- впровадити у життя державну політику щодо зменшення кількості абортів.

В. Нукитін, М. Яківченко

*студенти IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Становлення та розвиток правової, демократичної держави неможливі без забезпечення загальнолюдських цінностей, серед яких здоров'я посідає важливе місце. Право людини на охорону здоров'я та медичну допомогу є невід'ємним особистим немайновим правом кожного, закріпленим у міжнародних нормативно-правових актах та національному законодавстві України. Будь-яке примусове втручання в життя людини, безпідставне обмеження її свободи та особистої недоторканності шляхом надання психіатричної допомоги у примусовому порядку є грубим порушенням прав людини та основних прав пацієнта, тому для такого втручання необхідні особливі підстави, чітко визначені критерії та встановлені гарантії захисту прав людини, до якої застосовуються відповідні примусові заходи.

Перш за все варто наголосити на тому, що хворих тримають у незадовільних умовах, але крім цього, вони ще й щодня стикаються з примусом та насильством. Агресорами виступають як персонал, так і сусіди з числа хворих. Жорстоке поводження із хворими має місце, в основному, з боку молодшого медичного персоналу. Ні для кого не секрет, що зарплатня санітарів мізерна, ця робота не потребує спеціальних знань та умінь, тому ніякого професійного відбору немає. Дуже часто на цю неprestижну і низькооплачувану роботу влаштовуються морально деградовані люди, схильні до садизму. Крім цього, постійний дефіцит молодшого персоналу психічних закладів сприяє тому, що адміністрація навіть при наявності фактів побиття чи знущання над пацієнтами закриває на це очі і такі дії персоналу залишаються безкарними. В якості прикладу виступає нещодавній огляд на 29 грудня 2017 року у Нижньо-Станівецькому психоневрологічному інтернаті на Буковині де є випадки катування та приниження людської гідності хворих пацієнтів. Це встановила моніторингова група національного превентивного механізму (НПМ) у складі представника Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму. Про тотальне фізичне обмеження в інтернаті свідчать приміщення денного перебування з дерев'яними ґратами на вікнах,

у якому більшу частину дня тримаються підопічні, заґратовані металеві клітки на території інтернату, кімната для ізоляції у житловому корпусі без освітлення з лавкою та клозетною чашею зі слідами випорожнень. Навіть двері житлових кімнат обладнані замками та петлями для навісних замків. «В інтернаті відбувається катування холодом. Людей щоденно закривають у холодному приміщенні, де тільки лавки для сидіння. А якщо хочеш полежати, будь ласка, на лавці або на підлозі, – констатує один із перевіряючих – Навіть води попити не можна, оскільки каструля з водою стоїть ззовні і про це треба просити персонал». Крім того, моніторингова група зазначила, що серйозним порушенням є неналежне надання медичної спеціалізованої допомоги особам з розладами психіки (неадекватне лікування психічних захворювань, відсутність госпіталізації до психіатричної лікарні, формальне проведення поглиблених медичних оглядів, відсутність будь-яких реабілітаційних заходів тощо). «Підопічні, які були зачинені в ізоляторі, з 2006 року жодного разу не були у лікарні, адже для персоналу зручніше закрити підопічних, аніж призначити адекватне лікування чи відвезти їх до психіатричної лікарні», – зазначає представник Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму.

Крім того, поширеною практикою як свідчать у громадській комісії з прав людини, є застосування до хворих снодійних та заспокійливих медпрепаратів, які є дуже шкідливими для організму людини, аби вони створювали менше клопотів медперсоналу. Дозування спеціальних препаратів ніхто не контролює. Наприклад на 23 лютого 2018 року 28-річну зловмишницю, яка працювала старшою медсестрою у ТМО «Психіатрія» міста Києва, було викрито безпосередньо після проведення двох етапів оперативної закупівлі «діазепаму»(медична назва «сібазон») та спроби ввести її в організм пацієнта за грошову винагороду у розмірі 1700 гривень.

Також, держава практично не виділяє кошти на необхідні ліки для психічнохворих. Порушуючи ст. 184 КК України (право на безоплатну медичну допомогу), медперсонал вимагає у родичів пацієнтів купувати медпрепарати за власний рахунок. Якщо взяти до уваги той факт, що абсолютна більшість пацієнтів вітчизняних психілікарень – люди бідні, напрошується висновок, що держава покинула цих людей напризволяще. Наприклад, за результатами нещодавньої перевірки на 17 квітня 2018 року у психіатричних клініках Тернопільщини були помічні порушення законодавства щодо матеріально-побутового забезпечення осіб, які утримуються у психіатричних закладах. Лікувальні заклади не забезпечені постільною білизною у достатній кількості. У раціоні харчування осіб, яким надається психіатрична допомога, практично відсутні висококалорійні поживні харчові продукти (м'ясо, молоко та риба), недостатньо свіжих овочів, немає фруктів. На день на харчування хворого виділяється в середньому лише 9 грн. 70 коп. Заклади не забезпечені необхідним посудом, у зв'язку з чим використовується надщерблений та потрісканий посуд, що потребує заміни. Але найбільше лякає наявність смертей серед психічно хворих в спеціалізованих місцях лікування саме через жахливі умови в яких їх тримають, так в якості останнього з наведених прикладів можна привести статистику з спеціалізованої психіатричної лікарні номер два в Сумській області в якій за 2016 рік від пневмонії

загинуло сорок дев'ять осіб. Хвороба була викликана через понижену температуру приміщення в якому перебували психічно хворі, але навіть після явних симптомів небезпечного захворювання ніхто із персоналу не оказав хворим належної допомоги, що і призвело до настільки жаклих наслідків.

На нашу надання психіатричної допомоги в Україні можна було б поліпшити, здійснивши низку заходів, які могли позитивно вплинути на умови даного лікування. Одним із важливих превентивних заходів є заснування незалежних органів, що спеціалізувалися б на захисті прав пацієнтів, які перебувають на лікуванні в психіатричних закладах. До вказаних органів могли б увійти незалежні психіатри, соціальні працівники, представники правозахисних громадських організацій та правоохоронних органів. Основні функції таких органів повинні включати проведення регулярних перевірок психіатричних закладів, розгляд випадків недобровільної госпіталізації, за необхідності – законне представництво осіб з психічними розладами, тощо. Крім того правоохоронні органи слід укомплектувати співробітниками, які б спеціалізувалися на розслідуванні порушень законодавства у сфері психіатрії.

Коли це можливо увагу слід приділяти амбулаторному лікуванню. Не переповнювати лікарні людьми з психічними розладами, де середовище лише погіршує їх стан здоров'я і є підґрунтям для порушення їхніх прав.

Крім того, систему фінансування та надання психіатричної допомоги у нашій країні доцільно переглянути, перейнявши відповідний досвід розвинутих країн. Мало того, потрібен системний контроль за витрачанням виділених коштів з боку громадських організацій та правоохоронних органів. Перегляду потребує й заробітна плата та існуюча практика прийняття на роботу молодших медичних працівників осіб із сумнівною біографією, які не пройшли спеціального навчання або підготовки.

В Законі України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 року доцільно удосконалити визначення поняття «тяжкий психічний розлад», що дозволило б запобігати зловживанням, пов'язаним із недобровільною госпіталізацією осіб до психіатричних закладів.

Що ж стосується психоневрологічних інтернатів для дітей з вадами розумового розвитку, то в перспективі доцільно було б перетворити на сучасні заклади по догляду за дітьми по типу психіатричних санаторіїв. А для більш здорових дітей створити дитячі будинки сімейного типу.

У контексті вищезазначених заходів, хотілось би, ще наголосити на тому, що на сьогоднішній день, неодноразові повідомлення про знущання над пацієнтами в українських психлікарнях спонукали підкомітет ООН з недопущення катувань здійснити перевірки психлікарень в Україні. Проте, оскільки зазначений візит був офіційним, то в психіатричних закладах до нього готувались, а тому й не дивно, що грубих порушень не виявлено. Тобто, це є ще одна проблема, яка потребує належного регулювання для виявлення дійсного стану речей.

Підсумовуючи все вище наведене, можемо говорити про те, що проблема порушення прав хворих на психічні розлади дійсно існує і ми стикаємось з нею в кожному психіатричному закладі. В той же час, реакція держави на існуючу проблему нульова. На жаль, на сьогодні

ні пацієнти психіатричних лікарень позбавлені можливості самостійно захищати себе та свої права. Вирішенню проблеми може сприяти розробка у відповідності з вимогами вітчизняного законодавства міжнародних норм і стандартів, нових нормативно-правових актів, які регламентуватимуть організацію та забезпечення режиму перебування хворих у психіатричних закладах, попереджатимуть грубе порушення прав цих хворих, переглянуть систему фінансування закладів психіатричної допомоги а також передбачать всебічні законодавчі гарантії, які забороняють й карають умисне використання психіатрії в політичних, корисливих чи інших цілях.

К. Щербина, Є. Лунько
*студентки IV курсу спеціальності «Право»
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, безплідність - проблема кожного п'ятого подружжя. Проте медична наука в останні десятиліття досягла значних успіхів в області лікування безпліддя шляхом застосування допоміжних репродуктивних технологій. Послуги репродуктивної медицини в світі розвиваються досить стрімко, і тишить, що в Україні - теж. Правове регулювання сурогатного материнства в Україні здійснюється положеннями ч.7 ст.281 Цивільного Кодексу України, де зазначено щоповнолітні жінка або чоловік мають право за медичними показаннями на проведення щодо них лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій згідно з порядком та умовами, встановленими законодавством; ч.2 ст. 123 Сімейного Кодексу України, згідно з якою в разі перенесення в організм іншої жінки ембріона людини, зачатого подружжям (чоловіком і жінкою) в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, батьками дитини є подружжя; Порядком застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України № 787 від 09.09.2013 року, що встановлює медичні показання до застосування методу сурогатного материнства і алгоритм лікування; Наказом Міністерства юстиції України «Про внесення змін до Правил реєстрації актів цивільного стану в Україні» №1154 / 5 від 22.11.2007 року. Але ці документи не в силах врегулювати дану галузь в повній мірі і збалансувати інтереси сурогатної матері, генетичних батьків і дитини. Чимало проблем виникає через відсутність чіткої регламентації комерційної програми сурогатного материнства.

Хоча сурогатне материнство далеко не найпоширеніший метод подолання цієї недуги, цей феномен не перестає бути предметом постійних обговорень і запеклих дискусій. Представники релігії мають різне відношення до сурогатного материнства О.Георгій Кочетков вважає, що немає у тебе такої можливості - май смиренність або візьми дитину вже народженою від інших людей, які усинови дитину. Нехай він знає, що у нього

є батьки, але ось так сталося, що виховується він в іншій родині. А Рабин Леонід Бімбат має інший погляд на цю тему, на його думку іудаїзм завжди стояв за розвиток медицини, за прогрес, в тому числі і в сферах лікування, і тому саме по собі сурогатне материнство не буде засуджуватися як один із способів продовження роду. Хоча можуть бути деякі складності, про які будуть говорити вже відповідні юридичні авторитети в єврейському Законі, авторитети в області Галах, тобто єврейського права, і ці питання будуть пов'язані тільки з єврейським статусом новонародженого немовляти. А в цілому до самого процесу такого запліднення цілком позитивне ставлення.

Історія сурогатного материнства починається з 1980 року. Першою сурогатною матір'ю стала 37-річна Елізабет Кейн зі штату Іллінойс. Жінка, яка не могла мати дітей, уклала з Кейн договір, за яким їй проводилося штучне запліднення статевою клітиною чоловіка безплідної жінки, а після пологів Кейн виплачувалася грошова винагорода.

Сурогатне материнство дуже поширене явище, але заборонено законом у багатьох розвинених країнах, серед яких Австрія, Німеччина, Італія, Швейцарія, Польща, Норвегія, Швеція, Франція, та деякі штати США. В інших же країнах, таких як Австралія, Великобританія, Данія, Ізраїль, Іспанія, Канада, Нідерланди, деякі штати США, дозволено тільки некомерційне сурогатне материнство: тобто сурогатна мати не отримує за свої послуги винагороди, принаймні, офіційного, нотаріально оформленого в угоду. За іронією долі, саме жителі цих країн найбільш зацікавлені в репродуктивних технологіях, тому вони і звертають увагу на країни, де такі репродуктивні технології дозволені.

Тому, дивлячись на вище викладене, Україна дуже приваблива в плані пошуку жінок, згодних надати послугу сурогатного материнства, так як щорічно з країн, де дана процедура заборонена законом або коштує дуже великих грошей, прибувають десятки іноземців, щоб придбати послуги українок, які за грошову винагороду виносять і народять їм дитину. Вартість такої послуги зазвичай коливається в межах від 20 до 45 тисяч доларів США.

На наш погляд необхідно звернути увагу, що договірні відносини, які встановлюються в Україні між подружжям, медиками та сурогатною матір'ю, не є 100%-ою гарантією виконання сторонами їх зобов'язань. Проблема в тому, що поняття договору сурогатного материнства, як і саме його визначення, законодавством не встановлено, тому і його правова природа угоди сурогатного материнства є не до кінця з'ясованою. Такі правовідносини в Україні регулюються шляхом укладення договору про надання послуг згідно з главою 63 Цивільного Кодексу України. Тому, перед тим як зважитися на такий відповідальний крок, як використання репродуктивної технології сурогатного материнства, передбачувані батьки повинні отримати якісну юридичну консультацію.

Підводячи підсумки, можна сказати, що, безсумнівно, сурогатне материнство - явище, яке потребує належної уваги, розвитку та правової основи. Але всі пропонувані на сьогоднішній день законопроекти не вирішували більшості проблемних питань сфери застосування допоміжних репродуктивних технологій, в тому числі сурогатного материнства. Ця сфера медицини потребує комплексного підходу при її правовому регулюванні шляхом прийняття окремого закону.

СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ВАКЦИНАЦИИ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЕ

Нам невероятно посчастливилось жить в XXI веке. «Почему? Какие основания для такого высказывания?» – Вы зададите мне вопрос. Я Вам отвечу: мы, люди современности, ведя активный и здоровый образ жизни, правильно питаясь и соблюдая определенные порядки, можем жить долго, счастливо и полноценно до самой старости, пока наше тело нам это будет позволять. В эпоху, когда ученые и передовые специалисты в разных областях медицины буквально каждую неделю разрабатывают новые технологии для лечения сложных инфекций и патологий, человечество практически победило большую часть болезней. Мы научились восстанавливать и сохранять здоровье, спасать человеческую жизнь благодаря новейшим разработкам в области хирургии, подавлять эпидемии и моментально давать отпор новым штаммам вирусов. Мы имеем возможность лечить те недуги, от которых буквально несколько столетий назад люди гибли миллионами. Пандемия «Черной смерти» – бубонной чумы, истребила разные части европейского континента на протяжении более сотни лет, по минимальным подсчетам ученых унесла жизни более 75 миллионов человек. «Испанский грипп», более известный как «H1N1», погубил 100 миллионов, в недавние годы мутировав в новые, более устойчивые штаммы «птичьего» и «свиного» гриппа. Холера уничтожила в свое время порядка 40 миллионов жизней. Эпидемии оспы прекратились только в XVIII веке, унеся за собой 60 миллионов человеческих жизней, но именно оспа стала тем фактором, благодаря которому люди научились предотвращать мировые эпидемии-катастрофы.

14 мая 1796 года английский хирург Эдвард Дженнер впервые сделал прививку 8-летнему мальчику против натуральной оспы, полученную из пузырьков на руке больного коровьей оспой. Этот «укол», неожиданно для самого Дженнера, дал положительный результат, симптомы заболевания начали спадать. Именно таким образом была произведена первая в мире вакцинация. Именно с тех пор вакцинация, как действенный метод борьбы с болезнями, начала развиваться и совершенствоваться. **Вакцина** (от лат. «*vaccina*» - коровья) – это медицинский иммунобиологический препарат, предназначенный для создания иммунитета к инфекционным болезням, изготавливаемый из ослабленных или убитых микроорганизмов, или из их антигенов, полученных генно-инженерным или химическим путём. Вакцинация предотвратила распространение многих опасных болезней, снизив количество заражений и летальных исходов до минимального процента в наши дни.

Украина в плане вакцинации населения придерживается мировых стандартов, для нас прививки – обязательная процедура, которую производят с самых ранних лет. В украинском законодательстве процесс вакцинации и прививания регулируется Законом Украины «Про обеспечение санитарного и эпидемиологического благополучия населения» № 4004-XII

от 24 февраля 1994 года и Законом Украины «Про защиту населения от инфекционных заболеваний» № 1645-III от 6 апреля 2000 года. На данный момент календарный режим вакцинации в нашей стране регулируется Приказом Министерства Охраны Здоровья Украины «Про усовершенствование проведения профилактических прививок в Украине» № 551 от 11 августа 2014 года. В график 2018 года входят вакцины от туберкулеза, гепатита В, коклюша, дифтерии, столбняка, полиомиелита, кори, краснухи и паротита. Забавный факт: «нашего человека» можно узнать по небольшому шраму на левом плече – это следствие противотуберкулезной вакцины БЦЖ, которая делается на третий день жизни.

Еще в Средние века появилось движение, именуемое как «антивакцинаторство», участники которого бурно пытались оспорить эффективность, безопасность и правомерность вакцинации. Причем спустя годы заключение экспертов Всемирной организации здравоохранения доказало, что большинство доводов антивакцинаторов не подтвердились научными данными и оказались заблуждением. При всей пользе вакцинации и крайнеуспешных результатах практики вакцинирования во всем мире на протяжении многих десятилетий, этот вопрос стал очень резонансным в последние годы. Все больше и больше родителей отказываются делать прививки своим детям, ссылаясь на какие-то сомнительные опасения и предрассудки, ставя под угрозу жизнь и здоровье своей семьи. Как здоровое питание, спорт, образ жизни и вредные привычки, вакцинация стала субъективным выбором каждого конкретного лица. Почему фактически панацея от самых опасных болезней стала поводом для необоснованного страха? Почему при четком и продуманном законодательном регулировании столь важной сферы медицины, у граждан нашей страны появляются сомнения и опасения? Существует множество **мифов**, связанных с вакцинированием, которые непосредственно влияют на людское восприятие.

Вакцинация не является обязательной

Вакцины помогают защитить население от крайне опасных заболеваний, большинство из которых смертельны или могут навсегда оставить человека инвалидом. Многие отказываются от прививок в силу того, что болезни, для предотвращения которых они делают, встречаются достаточно редко. Это правда: благодаря вакцинам. Без вакцины, а значит без иммунитета, человек безоружен перед вирусом. «Обязательность» вакцинаций в Украине трактуется по-разному. Вакцинация – это именно та вещь, которая должна быть обеспечена государственной национальной программой. В Украине, согласно с законом, обязательны всего 6 прививок, однако по государственной программе иммунопрофилактики за счет национального бюджета покрывается в общей сумме 11 инфекций, в перечень которых входит бешенство.

Вакцинация влечет за собой серьезные побочные реакции

Тот факт, что вакцина может содержать части ослабленных живых вирусов пугает не только родителей, но и взрослых людей, которые опасаются всерьез заболеть. Биологический материал, из которого изготавливают вакцину, проходит тщательные проверки, и поэтому риск развития активной формы болезни после вакцинации ничтожно мал. Практически все вакцины вызывают побочную реакцию в виде незначительного повышения температуры, но эта реакция настолько кратковременна и безвредна, что-

ее просто нельзя сравнивать с риском самой болезни. В настоящее время в мире все производители вакцин проходят строгую процедуру получения разрешения на применение вакцин, которые могут быть допущены к массовому применению только после получения экспертной оценки безопасности и эффективности соответствующими контролирующими органами страны. В Украине специальные органы регистрации лекарственных средств проводят независимую экспертизу состава вакцин на основании результатов многочисленных клинических исследований.

Несомненным остается то, что ежегодно применение вакцин спасает миллионы человеческих жизней во всем мире. Основная проблема вакцинации кроется в медицинском сообществе, так как именно оно часто становится источником мифов. Вакцинация жизненно необходима, но абсолютно всех не переубедишь. В Украине любая манипуляция, в том числе вакцинация является видом медицинской помощи, от которой полноправно можно отказаться. Каждый решает самостоятельно что делать со своим здоровьем и здоровьем своей семьи. Однако существует действительно глобальная проблема: нехватка бюджетных средств на закупку вакцин для национальной программы иммунопрофилактики. Очень часто в государственных больницах вакцины нет, и людям приходится покупать дорогостоящие препараты самостоятельно. Это и есть основная социологическая проблема вакцинации в Украине. Сейчас происходит полное реформирование этой медицинской отрасли, и есть надежда, что проблема нехватки вакцин решиться в ближайшие годы, ведь здоровая, привитая нация – залог будущего всего государства.

Наукове видання

ІХ Всеукраїнська науково-практична конференція

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Тези доповідей

26 квітня 2018 р.

(українською та російською мовами)

Комп'ютерна верстка А.Ю. Такій

Підписано до друку 14.04.2018. Формат 60×84/16.

Ум. друк. арк. 10,46. Тираж 100 пр. Зам. № .

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля».
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, 18.

Тел. (056) 778-58-66, e-mail: rio@duan.edu.ua

Свідоцтво ДК № 5309 від 20.03.2017 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».

49052, м. Дніпро, вул. В. Ларіонова, 145.

Тел. (056) 794-61-05, 04

Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.